

Страсбург, 11 март 2016 г.

ГРЕТА(2016)13

**Отговор от България
на въпросника за оценка на изпълнението
на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с
трафика на хора от страните по конвенцията**

**Втори кръг на оценяване
(Отговор представен на 28 ноември 2014 г.)**

Въведение

В съответствие с член 38, § 1 от Конвенцията за борба с трафика на хора ГРЕТА оценява изпълнението на конвенцията, като следва процедура, разделена на кръгове. В началото на всеки кръг ГРЕТА подбира специфичните разпоредби, на които се основава процедурата по оценяване.

Съгласно взетото от ГРЕТА решение вторият кръг на оценяване на изпълнението на конвенцията започва на 15 май 2014 г. За втория кръг на оценяване ГРЕТА е приела въпросник за разпращане по одобрен от ГРЕТА график до всички държави - страни по конвенцията, които са преминали първия кръг на оценяване. Държавите - страни по конвенцията трябва да изпратят на ГРЕТА отговор на въпросника в срок от пет месеца от датата на изпращането му.

След първия кръг на наблюдение, в който се извърши общ преглед на изпълнението на конвенцията от всяка страна, групата ГРЕТА реши в хода на втория кръг на оценяване да се проучи въздействието на законодателните, политически и практически мерки за предотвратяване на трафика на хора, защита на правата на жертвите и наказателно преследване на трафикантите. В центъра на този нов кръг на оценяване остава приемането в борбата срещу трафика на хора на подход, основан на правата на човека. Освен това особено внимание се обръща на взетите мерки за справяне с новите тенденции в трафика на хора и уязвимостта на децата на трафик. ГРЕТА е подбрала разпоредби от конвенцията, които се отнасят основно до тези въпроси.

Отговорът на въпросника трябва да се изпрати на един от официалните езици на Съвета на Европа (английски и френски), както и за предпочитане на езика на съответната държава - страна по конвенцията. Отговорът на въпросника следва да съдържа цялата съответна информация относно изпълнението на конвенцията след първия доклад за оценка на ГРЕТА. Следва да се обърне особено внимание на практиката и ефекта от взетите законодателни и други мерки. Когато е уместно и за избягване на ненужното повторение, в отговора може да се визира информацията, съдържаща се в изпратения от националните органи доклад за взетите мерки за изпълнение на препоръката на Комитета на страните относно изпълнението на направените в първия доклад за оценка на ГРЕТА предложения.

Страните трябва да представят (като приложение към отговора) копия или извадки от съответните закони, подзаконови нормативни актове и съдебна практика, споменати в отговора на въпросника. Тези копия или извадки следва да се представят на оригиналния език, а когато е възможно — и на един от официалните езици на Съвета на Европа.

При изготвяне на отговора на въпросника следва да се проведат пълноценни консултации с различните заинтересовани страни и представители на гражданското общество, за да се гарантира, че предоставената информация е възможно най-всеобхватна и изчерпателна.

A. Последващи въпроси

1. Моля, представете информация за резултатите и настъпилите развития след първия доклад за оценка на ГРЕТА за Вашата страна в следните области:

- **наблюдаваните във Вашата страна основни форми на трафик на хора (ТХ) и зараждащите се тенденции (напр. нови видове или сектори на експлоатация, методи за набиране, страни на произход или дестинация на жертвите);**

Както и според излезналия първия доклад на Евростат относно трафика на хора за Европа от месец април 2013 г., така и според данните, събирани от администрацията на НКБТХ, институциите – членки на Националната комисия, неправителствените и международни организации за периода 2012 – 2013 г., именно трафикът на хора с цел сексуална експлоатация, жени и деца (данните от българските институции и организации касаят предимно български граждани) е водещ като вид трафик на хора в зависимост от типа експлоатация. В същото време трябва да се отчита и фактът, че сексуалната експлоатация, особено на жени и момичета, е и по-ясно разграничима от страна на различните специалисти и гражданите като цяло,. До известна степен финансовата криза оказва влияние върху увеличаване брой на жертвите на трафик на хора с цел трудова експлоатация. Наблюдава се тенденцията на увеличен брой идентифицирани мъже, жертви на трудова експлоатация в секторите селско стопанство и строителство. Също така, все повече се увеличава броят на трафикирани жертви с цел просия. Много често жертвите са мъже, като голяма част от тях са с различна форма на физически увреждания и/или психически разстройства.

В двата държавни приюти, управлявани от НКБТХ посредством водещи НПО в сферата на закрила на жертви на насилие и трафик, се наблюдава тенденцията все по-често в приютите да се обгрижват жени с умствени увреждания и психични и/или психиатрични разстройства. Смята се, че поради характера на уврежданията и/или психичната болест освен, че жертвите са много по-лесно манипулируеми от трафикантите, в някои случаи, поради сериозността на заболяването си, техните показания в случай, че свидетелстват срещу трафикантите, няма да могат да бъдат взети под внимание. Дългата времева продължителност на наказателния процес изисква по-продължителен престой в приютите и активна работа по мотивацията на пострадалите дали веднъж съгласие да сътрудничат в процеса на преследване на трафика на хора. Голяма част от жените са с различни хронични заболявания и имат спешна нужда от стоматологично лечение и интервенции.

В двата приюта на НКБТХ за последните 2 години, се наблюдава ясна тенденция жертвите, пребивавали в приютите (пълнолетни български жени) са основно сексуално експлоатирани. В част от случаите, освен сексуалната експлоатация е упражнявана и трудова експлоатация. Пострадалите са експлоатирани в чужбина, като се запазва тенденцията за експлоатация в рамките на вътрешен трафик, преди извеждането на жертвата извън страната.

Външен трафик

Пострадалите са експлоатирани в чужбина, като се запазва тенденцията за експлоатация в рамките на вътрешен трафик, преди извеждането на жертвата извън страната. Жертвите на трафик са набирани предимно от родните им места – малки райони, с висок ръст на бедност и безработица. Високо рисков етап за набирането и въвлечането в трафик е напускането на специализирана институция, след навършване на пълнолетие. Липсата на перспектива, сигурна семейна среда и недостатъчният житейски опит предполагат висока степен на уязвимост, и лесно попадане в схемите на организираната престъпност.

По отношение на образователния статус преобладава много ниската степен на образование на повечето от пострадалите, въпреки че има случаи на жени завършили средно образование. Част от жертвите са подлагани на тежки форми на насилие и високо рискови сексуални практики. Нараства делът на момичетата, напуснали специализирани институции, които създават партньорска връзка с извършителя, който на определен етап от взаимоотношенията склонява жертвата към проституция, разполага и управлява средствата и използва заплахи и физическо насилие с цел реализиране на по-голяма печалба от експлоатацията.

Основните държави на крайна дестинация за жертви на трафик на хора през 2013 г. са Германия, Гърция, Холандия, Австрия, Франция, Кипър, Полша, Италия, Чехия. Наблюдава се увеличение на броя на жертвите на трафик с крайна дестинация към страните от Централна Европа, както и скандинавския регион за периода май – август, основно Швеция, с цел трудова експлоатация

във връзка с брането на боровинки. Особено уязвима група на потенциални жертви на трафик остава ромското население.

През изминалата година се запазва тенденцията жертви да бъдат трафикирани в различни държави с цел различна експлоатация:

- за сексуална експлоатация основни страни на дестинация са Германия, Гърция, Холандия, Франция и Полша;
- за трудова експлоатация – Гърция, Испания, Италия, Германия, Швеция и Чехия;
- експлоатация чрез джебчийски кражби и/или чрез просия, в която експлоатация много често са въввлечени непълнолетни, почти винаги от ромски произход, както и хора с увреждания, много често инвалиди – Гърция, Великобритания и Австрия;
- трафик на бременни жени с цел продажба на новородени бебета и трафик на деца – Гърция.

Вътрешен трафик.

Вътрешният трафик остава предимно с цел сексуална експлоатация и е концентриран в туристически дестинации (зимни и летни курорти) и около обекти на пътната инфраструктура. След експлоатация в страната жертвите на вътрешен трафик често биват трафикирани в чужбина. Трябва да се отбележи, че доста често вътрешният фактор предхожда външния и се възприема като вид „подготовка“ за потенциалната жертва. Високо рискови за произход на жертви са малките населени места с по-нисък жизнен стандарт и висока безработица. Жертвите на вътрешен трафик с цел сексуална експлоатация биват набирани от по-малки населени места и експлоатирани в големи градове, черноморски и зимни курорти и гранични райони и като цяло, където има висока концентрация на чужди туристи.

Принудителни и притегателни фактори за трафика на хора (push and pull factors) в периода 2012 – 2013 г./ методи за набиране.

Най-често срещаните принудителни фактори са бедност, безработица и липсата на възможности в по-малките селища в България, което принуждава младежите и възрастни хора да търсят по-добри възможности в големите градове в България и извън страната; липса на образование и неграмотност, липса на опит за безопасна миграция, предишен опит с упражнявано домашно и/или сексуално насилие. Притегателните фактори са по-добри възможности за работа и стандарт на живот в страните на крайна дестинация и най-вече високо търсене на евтина и неквалифицирана работна ръка и високо търсене на сексуални услуги в страните или регионите на крайна дестинация.

Запазва се тенденцията за **методите на набиране** от предходните години. Обикновено набирането става чрез познати или роднини, на които жертвите имат доверие. Трафикантите се възползват от изградената доверителна връзка и се стремят да затвърдят това доверие, като обещават по-добри възможности за развитие, по-големи и постоянни доходи и подобряване на икономическото състояние в семейството на жертвата. Също така се запазва тенденцията с т.нар. „меки методи“ за набиране, не се наблюдава насилствен елемент като отвлечане на потенциалната жертва. „Меките“ методи включват метода „lover boy“ – когато трафикантът успява да направи така, че жертвата да се влюби в него/да иска да сключат брак. Трафикантът използва това положение и състояние за манипулиране на жертвата, включително да я увеща да замине извън страната и впоследствие да извършва сексуални услуги. Все повече се използват и различни социални мрежи в Интернет за набиране и/или манипулиране на жертвите – както запознанства през Интернет, така и обявяването на фалшиви обяви за работа¹.

ДАНС отчита тенденциите в областта на трафика на хора, най-често срещаната форма на трафик на хора в и от Република България е този с цел сексуална експлоатация, като на второ място се нарежда трафикът с цел трудова експлоатация. Наред с горното се разследват и случаи на трафик на бременни жени с цел продажба на новородените им деца, с цел сключване на (фиктивен) брак, трафик с цел просия и др.

Като страни – дестинация трафикантите набелязват основно развити в икономически аспект държави от Западна и Централна Европа, такива, в които проституцията е легализирана, налице е търсене на услуги предоставяни от жертви на трафик или съществува по-либерално законодателство/ фактори, влияещи върху сферите на експлоатация.

¹ НКБТХ

Престъпните групи, осъществяващи трафик на хора с цел сексуална експлоатация, са с ясно разпределение на ролите и функциите на участниците в тях, които съвпадат с елементите на престъплението – определени лица осъществяват набиране на други – транспортират жертвите, трети – осъществяват контрола по експлоатацията на жертвите. Обикновено трафикантите са криминално проявени лица, трайно установени зад граница или често пътуващи до България, с познания за местата в чужбина, където би могла да бъде осъществена вероятна печалба. Притежават необходимите им финансови ресурси и добри умения за психологическо въздействие спрямо жертвите.

Престъпните групи, осъществяващи трафик на хора с цел трудова експлоатация, се насочват към слаби социални прослойки, които лесно могат да бъдат подлъгани да работят в чужбина. На жертвите се обещава уредена работа в съответната сфера, безплатен транспорт и осигурени жилища за пребиваване, но всъщност биват принуждавани след пристигане в съответната страна да се трудят при лоши, понякога мизерни условия, при минимално или никакво заплащане. Трафикантите вменяват вина на жертвите, че им дължат пари за транспорт, храна и настаняване. В повечето констатирани случаи биват заплашвани или изнудвани от работодателите, за да останат на работа, въпреки лошите условия. В случаите на т.нар. „социален туризъм“ трафикантите водят своите „социално слаби“ жертви в съответната страна и ги регистрират на адрес. В последствие осъществяват регистрация в местните социални служби, като им отнемат издадените дебитни карти. Докато трае процедурата по регистрация, жертвите са принуждавани да вършат дребни криминални прояви като кражби, джебчийство и др. Впоследствие трафикантите връщат жертвите обратно в страната, като поемат разходите за транспорт, нощувка и храна.

По отношение на трафика на бременни с цел продажба на новородените им деца - престъпните мрежи са изградени на основата на родов или етнически принцип. Набираните жертви са ниско образовани и лесно манипулируеми, с недобър жизнен стандарт.

Най-често срещаните методи за набиране на жертви при различните форми на трафик се базират на индивидуален подход и предварително проучване на социалния статус и семейството. Предпочитат се ненасилствени средства - въвеждане в заблуждение чрез обещания за облага или добре платена работа, набиране чрез познати. Както вече беше споменато, продължава използването от трафикантите на т.нар. „меки“ („софт“) методи. Отчита се увеличаване на броя на жертвите, които доброволно търсят организатори на трафик с цел упражняване на сексуални услуги. Продължава да се използва методът „lover boy“.

Сравнително по-рядок се прилагат заплахата, шантажиране или принуда срещу лицето или негови близки. Насилствените методи обикновено са характерни за етапа на експлоатация, наред с обвързването в дълг, отнемането на документи, пари, телефони и др. Трафикантите успешно използват т.нар. „първо момиче“, което се ползва с доверие, контролира останалите проституиращи и събира заработените постъпления, като присъствието на сводника не е задължително и намалява риска от свързването му с престъпния бизнес.

Отчита се увеличаване на броя на жертвите, които доброволно търсят организатори на трафик с цел упражняване на сексуални услуги. Трафикантите „зарибяват“ бъдещите си жертви чрез демонстриране на висок жизнен стандарт и охотен живот с цел доброволно подлъгване на момичетата да проституират, като дори сключват брак с жертвите.

Нараства използването на Интернет за набиране на жертви, склоняването им за участие и за „рекламиране“ на дейността. Наблюдава се трайна тенденция на използване на определени сайтове, социални мрежи и приложения, включително Skype, Viber и др. като средство за комуникация между трафикантите и жертвите. В голяма част от случаите, първоначалният контакт между трафикантите и жертвата се осъществява в сайтове за запознанства или чрез обяви за работа в нощни заведения в чужбина като компаньонки или персонал, срещу атрактивно заплащане².

По места

Съгласно предоставената статистика от Окръжна прокуратура – Благоевград за 2013 г. основната форма на трафик е с цел сексуална експлоатация. Идентифицираните ЖТХ са обект на вътрешен и външен трафик с държава на експлоатация – Гърция. Не са регистрирани нови форми и видове ТХ.³

Според предоставената от Районна прокуратура - Бургас статистика за 2013 г. две са основните форми на трафик на хора в региона – на първо място с цел сексуална експлоатация и на второ трафик

² ДАНС

³ МКБТХ Благоевград

на бременни жени с цел продажба на бебетата в ромските квартали – кв. Горно Езерово, кв. Победа, гр. Камено, гр. Средец. По време на летния сезон полицейските служби работят основно по случаи на вътрешен трафик в Бургас и летните курорти. В самия град Бургас се наблюдава целогодишно увеличен брой проституиращи жени във връзка с големия брой чуждестранни работници в Лукойл Нефтохим. Не са регистрирани нови форми на трафик на хора.⁴

Данните на прокуратурата в Сливен показват също най-висок брой жертви на сексуална експлоатация, следвани от трудовата.⁵

- всички промени в законите и подзаконовите нормативни актове на Вашата страна, касаещи борбата срещу ТХ;

Основната част от законодателните промени в обективното право, уреждащо материала за наказателното преследване на трафик на хора, превенцията и защитата на жертвите, са съобразени с Конвенцията и международните актове, по които България е страна. Наред с изпълнението на ангажиментите по Конвенцията, в редица нормативни актове са въведени и надграждащи я правила с нови стандарти, които също са инкорпорирани в националното законодателство; на принципни положения относно разширяването на формите на изпълнителното деяние; разширяване на специалните експлоатационни цели, преследвани с деянието; оптимизирането на правилата за превенция и защита на жертвите преди и по време на наказателния процес.

В наказателноправната теория и съдебната практика на ВС и ВКС са изяснени понятията „злоупотреба с положение на зависимост“; установени са критериите за оценка на уязвимостта на лица, подложени на трафик. Принудителните бракове и незаконното осиновяване са въведени като отделни форми на престъпни деяния в Особената част на НК и са извън съставите на трафика на хора. Предвидените състави са по чл. 177, чл. 178 от НК, съответно по чл. 182а, чл. 182б. Те обаче могат да се намират и в съвкупност с престъпните състави по чл.159а-г. В законодателството все още не е предвидена експлоатационна цел „извършване на престъпни дейности“ като елемент на субективната страна на престъплението трафик на хора. Съдебната практика на националните ни съдилища сочи, че преимуществено обвинените и осъдени лица са за трафик за хора с цел използване на жертвите за развратни действия.⁶

В изпълнение на Дейност 2 „Синхронизиране на българското законодателство с Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета и Препоръка СР(2012)2 относно прилагането на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора в България приета на седмата среща на Комитета на страните-членки, проведена на 30 януари 2012 г.“ от Националната програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите за 2013 г., бяха предприети следните действия:

С оглед въвеждане на разпоредбите на Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР в българското законодателство, през месец декември 2012 г. към министъра на правосъдието беше създадена Работна група със задача да извърши преценка на съответствието ѝ с българското законодателство и в срок до 12 февруари 2013 г. да изготви конкретни предложения за законодателни изменения в тази връзка. В състава на Работната група бяха включени представители на съда, прокуратурата на Република България, Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция за закрила на детето, Националната комисия за борба с трафика на хора, както и за участие беше допълнително привлечен представител на академичните среди. В изпълнение на поставената ѝ задача, Работната група изготви Таблица на съответствието на Директивата с българското законодателство, както и проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК), с чиито преходни и заключителни разпоредби бяха предвидени и съответни изменения и в Закона за борба с трафика на хора, и Закона за закрила на детето. Изготвеният ЗИД на НК беше приет от Народното събрание на 19 септември 2013 г. и обнародван на 27 септември 2013 г. в бр. 84 на Държавен вестник.

⁴ МКБТХ Бургас

⁵ МКБТХ Сливен

⁶ ВКС

Посредством горепосочените изменения в НК беше създаден нов текст – чл. 16а, с който българското наказателно законодателство бяха въведени изискванията на чл. 8 от Директивата, предвиждащ задължение за държаните-членки, в съответствие с принципите на националните си правни системи, да предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че компетентните национални органи са оправомощени да не провеждат наказателно преследване или да не налагат наказание на жертвите на трафик, когато последните са били принудени да извършат престъпление като пряко следствие от обстоятелството, че са били обект на трафик на хора.

С приетите изменения бяха направени и следните допълнения в съставите на престъплението трафик на хора: добавяне на просията като самостоятелна съставомерна цел на трафика (чл. 159а, ал. 1 НК); и предвиждане на по-тежко наказание (квалифициран състав), в случаите когато трафикът на хора е извършен от длъжностно лице при изпълнение на служебните му задължения (чл. 159а, ал. 2, т.7 НК).

Друга част от направените в НК допълнения бяха предизвикани от набиращото все по-широки мащаби явление да се трафикират хора с цел отнемане на клетки и телесни течности. Доколкото степента на обществена опасност на това явление е безспорна, беше разширено приложното поле на престъплението трафик на хора чрез предвиждане в НК и на случаите, когато хората са трафикирани за отнемане на тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия (чл. 159а, ал. 1 НК). За пълнота на уредбата в тази връзка, бяха предложени и приети и съответните допълнения, чрез които в квалифицираните състави на убийствата и телесните повреди бяха включени случаите, когато съответното престъпление е извършено с цел отнемане на телесен орган, тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия.

С преходните и заключителните разпоредби на ЗИД-а на НК бяха предложени и впоследствие приети и съответните на изискванията на Директивата изменения в Закона за борба с трафика на хора и в Закона за закрила на детето. Така беше уеднаквен подходът при дефиниране на понятието „трафик на хора“ в Закона за борба с трафика на хора с редакцията и обхвата на престъпленията по трафика от Наказателния кодекс, включително с оглед безпроблемното предоставяне на закрила на жертвите от този вид престъпления, като беше разширен кръгът на лицата, на които може да се предоставя защита по реда на Закона за борба с трафика на хора. Понастоящем този кръг съвпада с кръга на лицата, които се считат за пострадали от престъпленията по трафик на хора по смисъла на Наказателния кодекс. Също така, беше предвидено и задължение на държавата за осигуряване на обучение и на децата на жертвите на трафика на хора.

По отношение на предложените и приетите изменения в Закона за закрила на детето – разширен беше кръгът на субектите, които имат право на закрила по реда на Закона за закрила на детето, като допълнението беше насочено към създаване на възможност мерки за закрила да се предприемат и по отношение на лица, жертви на насилие или експлоатация, чиято възраст не е установена, но от конкретните обстоятелства може да се направи основателно предположение, че пострадалият е дете. Така, за времето до установяване на действителната възраст на лицето, вече няма пречка по отношение на него (ако е налице необходимост) да се предприемат такива мерки⁷.

От 01.10.2013 г. влезе в сила изменение и допълнение на Закона за борба с трафика на хора (обн., ДВ, бр. 46 от 2003 г.изм. и доп. ДВ, бр. 84/2013г.).

Променено бе определението за "трафик на хора" по смисъла на закона (вж. § 1, т. 1 ДР ЗБТХ). Основанието за тази промяна е, че действащата досега редакция на това определение обхващаше само случаите на квалифицираните състави на престъплението трафик на хора, което затруднява възможността мерките за закрила да се прилагат по отношение на пострадали по основния състав на престъплението.

Определението на понятието "експлоатация" се привежда в съответствие с разширяването на състава на трафика на хора и по отношение на целта за просия или за отнемане на тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия (вж. § 1, т. 2 ДР ЗБТХ).

Изменен е чл. 31, като промените са насочени към преодоляване на съществуващото противоречие по действащия закон, което препятства възможността да се предприемат мерки за закрила по отношение на жертви в случаите, когато на същите лица е предоставена закрила по реда на друг закон, различен от Наказателно-процесуалния кодекс. Това противоречие е породено от факта, че Законът за борба с трафика на хора е приет преди приемането на другите специални закони, които предвиждат такава закрила.

⁷ МП

В съответствие с чл. 14, § 1 (изречение второ) от Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета (ОВ, L 101/1 от 15 април 2011 г.) се разширява задължението на държавата за осигуряване на обучение и на децата на жертвите на трафика на хора, а не само на самите деца - жертви на трафик. Практическият проблем, който се решава с това допълнение, е да не се налага разделяне на жертвата от децата ѝ в случаите, когато жертвата е настанена по реда на Закона за борба с трафика на хора в населено място, което е различно от населеното място на обичайното ѝ пребиваване⁸.

- институционалната рамка за борба срещу ТХ и по-специално: всякакви промени в състава и функциите на органите, отговарящи за координиране на действията на национално равнище за борба срещу ТХ, участието на НПО в координиращите органи, специализираните органи за борба срещу ТХ и определянето на национален докладчик или създаването на друг механизъм за наблюдение и контрол на изпълнението на стратегиите, политиките и дейностите за борба с трафика;

Функциите и структурата на националната координираща институция – Националната комисия за борба с трафика на хора остават непромени през отчетния период.

Промени се наблюдаваха в Сектор 04 „Използване на лица за развратни действия и принуда“, отдел престъпления с висока обществена опасност (ПВОО) при ГДКП отговарящ за борбата с трафика на хора, основан на 01.12.2013 г. Преди това компетентен орган е била друга структура на МВР – ГД „БОП“⁹.

Съгласно последните изменения на ЗДАНС, е разширен обхватът на действие на агенцията, като са ѝ възложени функции по разследване на престъпления¹⁰.

- обзор на действащата в момента национална стратегия и/или план за действие за борба с трафика на хора (срок, цели и основни дейности, органи, отговарящи за изпълнението ѝ, бюджет, механизъм за наблюдение и оценка на резултатите).

Действаща в момента е Националната програма за противодействие и предотвратяване на трафика на хора и закрила на жертвите му за **2014** г., приета с решение на Министерския съвет № 480/10.07.2014 г. В приетата Национална програма Правителството поставя като основни приоритети превенцията, закрилата и реинтеграцията на жертвите.

Разделите в програмата включват:

РАЗДЕЛ I „ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ МЕРКИ“

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Утвърждаване на работещи механизми за институционална подкрепа и развиване на административните структури, предвидени в Закона за борба с трафика на хора, на национално и местно ниво и осигуряване на тяхното ефективно функциониране.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Разширяване, ръководене и контролиране на дейността на структурите по Закона за борба с трафика на хора. 2. Подобряване на координация между ведомствата и организациите определени в Закона за борба с трафика на хора с оглед прилагането му, прилагането на международни актове, правото на ЕС и ефективното изпълнение на политиката за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите.

РАЗДЕЛ II „ПРЕВЕНЦИЯ“

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Повишаване на осведомеността и чувствителността на обществото и рисковите групи по проблемите на трафика на хора.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Създаване на обществена непримиримост към трафика на хора. 2. Организиране и провеждане на информационни, разяснителни и образователни кампании за лица от рисковите групи на трафика на хора на международно, национално и местно ниво.

РАЗДЕЛ III „ОБУЧЕНИЕ И КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИ“

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Повишаване на експертния капацитет на служителите, структурите и членовете на НКБТХ.

⁸ ВКП

⁹ МВР

¹⁰ ДАНС

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Разработване и реализиране на програми за обучение с цел изпълнение на функции във връзка с предотвратяването и противодействието на трафика на хора. 2. Надграждане експертиза и квалификация на служителите на Секретариата на НКБТХ и на местните структури на НКБТХ, както и на експертите в Постоянната работна група към Националната комисия. 3. Повишаване на квалификацията на служители от институции, имащи отношение по проблема трафик на хора, за изпълнение на функции във връзка с предотвратяването и противодействието на трафика на хора.

РАЗДЕЛ IV „ЗАЩИТА, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РЕИНТЕГРАЦИЯ НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК НА ХОРА”

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Преодоляване на последиците от трафика на хора, реинтегриране на жертвите в обществото чрез оказване на помощ, подкрепа, съдействие и защита.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Прилагане на Националния и Транснационалния механизъм за насочване на жертвите на трафик на хора. 2. Повишен брой жертви на трафик получили защита и подкрепа в приютите за временно настаняване на жертви на трафик на хора, центрове за подкрепа и подслоните, ръководени от НПО. 3. Реинтеграция на жертвите на трафик чрез обучение и заетост.

РАЗДЕЛ V „ПРОУЧВАНЕ, АНАЛИЗ И СТАТИСТИЧЕСКА ОТЧЕТНОСТ НА ДАННИТЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ТРАФИКА НА ХОРА”

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Проследяване на развитието и тенденциите при престъплението „трафик на хора”, неговото предотвратяване и противодействие.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Координиран механизъм за събиране на данни за жертвите на трафик от всички ведомства и НПО. 2. Действащи бази данни за жертвите и за извършителите на трафик на хора, създаване на връзка с разработвани и разработени бази данни от други институции.

РАЗДЕЛ VI „МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО”

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Развитие на международното сътрудничество чрез обмен на добри практики в областта на предотвратяването и противодействието на трафика на хора.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Представяне на българското законодателство, добри практики. 2. Изградени партньорства по линия на двустранното и многостранното сътрудничество. 3. Разработване и реализиране на международни проекти насочени към противодействие трафика на хора.

РАЗДЕЛ VII „ЗАКОНОДАТЕЛНИ МЕРКИ”

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Осъвременяване на законодателните мерки с цел подобряване на ефективното противодействие на трафика на хора в България.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ: 1. Съгласуване на националното законодателство с поетите ангажменти и препоръки по международни правни документи от Р България. 2. Актуализиране на нормативната база, за по-ефективно изпълнение на държавната политика за предотвратяване и противодействие на трафика на хора.

Отговорни за изпълнението на Националната програма са всички институции членове на НКБТХ, както и администрацията на НКБТХ. Дейностите се финансират от бюджета на всички институции-членове, НКБТХ и външно привлечени средства по проекти и програми.

Дейностите в Националната програма за 2014 г. са ориентирани към повишаване на осведомеността в обществото и създаване на обществена нетърпимост към престъплението трафик на хора, институционални и организационни мерки за повишаване ефективността при предотвратяване, разкриване и противодействие на трафик на хора, законодателни изменения, както и за първи път от създаването на Националната комисия 2006 г. се предвижда разработване и приемане на Стратегия за борба с трафика на хора на Република България за периода 2015 – 2020 г., разработване и реализиране на международни проекти насочени към противодействие трафика на хора. Първият постигнат в тази област резултат е одобрената в началото на месец май програма за „Борба с трафика на хора”, към тематичния фонд „Сигурност” по Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, в рамките на която ще се осъществи проект за разкриване на един приют за възрастни жертви на трафик и кризисен център за деца, жертви на трафик, повишаване броя на идентифицираните жертви на трафик в Швейцария (страна дестинация) и разработване на политика за последваща грижа за деца жертви на трафик след излизането им от временната услуга – кризисно настаняване..

11

Б. Въпроси от общ характер по всички членове на конвенцията

¹¹ НКБТХ

Равенство между половете (член 1.1.b, член 5.3 и член 17)

2. Какви конкретни мерки се предприемат във Вашата страна за справяне с измерението на социалния пол в трафика на хора и включване на равенството между половете в политиките за предотвратяване и борба с ТХ, и за защита и подкрепа на правата на жертвите, включително чрез увеличаване на правата на жените и момичетата?

Съгласно НПК, равенството на гражданите в наказателното производство е гарантирано в чл. 11 (1) Всички граждани, които участват в наказателното производство, са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения. Съгласно ЗБТХ, (чл. 26 до 31), не се прави разграничение между половете. Всички жертви имат еднакъв достъп до целия спектър на услуги¹².

Равенство между половете е основен елемент на демокрацията и предпоставка за пълноценно упражняване на човешките права. То е ключово значение за постигане на социална справедливост и сближаване, устойчив, интелигентни приобщаващ икономически растеж, благоденствие и конкурентоспособност. Важно условие за постигане на равенство между половете е овластяването на жените и момичетата, което насърчава тяхната реализация и активно участие в икономическия, обществения и политическия живот. Политиката за равенство между половете и защита правата на жените е от изключително значение за ограничаване на трафика на хора, който се явява едновременно резултат от и условие за неравнопоставеност между жените и мъжете. Равенството на жените и мъжете засяга всички области, затова интегрирането на принципа на равнопоставеност на половете в секторните политики (т.н. джандърмейнстинг) и ефективното взаимодействие между компетентните органи е необходимо условие и гаранция за добро управление и напредък на обществото.

Република България провежда последователна политика за равнопоставеност на жените и мъжете във всички области на икономически, обществения и политически живот, като се съобразява със задълженията на държава членка на Европейския съюз, Съвета на Европа и ангажиментите по международни договори, по които е страна. За основа на провежданата политика служат създадените законови гаранции за недопускане на дискриминация по признак пол.

Държавната политика на Република България по равнопоставеност на жените и мъжете е хоризонтална политика и обединява действията на изпълнителната власт на всички нива, както и на местното самоуправление. Създаден е устойчив модел на сътрудничество между институциите, социалните партньори и гражданското общество чрез участието им в **Националния съвет по равнопоставеност на жените и мъжете към Министерски съвет**, с председател министъра на труда и социалната политика. Съветът е създаден с ПМС №313/17.11.2004 г. като консултативен и координационен орган, който подпомага МС в разработването и провеждането на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, и осъществява координация между държавния и гражданския сектор. Неговите членове са заместник-министри от всички министерства, председатели на агенции и институции, които имат функции по прилагане на политиката, представители на научни среди, социалните партньори и неправителствени организации.

Министерството на труда и социалната политика (МТСП) координира разработването, провеждането и отчитането на националната политика в областта на равните възможности на жените и мъжете, в сътрудничество с множество институции, организации, социални партньори и гражданското общество. Съществен принос в това направление има Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерски съвет. Административното и техническо обслужване на Националния съвет се осигурява от секретариат – отдел „Равни възможности, антидискриминация и социални помощи“ в МТСП, който подпомага министъра при координирането на политиката в тази област. В различните ведомства има обучени експерти, които изпълняват функциите на координатори по равнопоставеност на половете.

През 2014 г. МТСП предприе действия за укрепване на националния институционален механизъм по политиката на равнопоставеност на половете. Изменен е правилника на Националния съвет (ПМС №108 от 10.05.2014 г., обн. ДВ, бр. 42/20.05.2014 г. за изменение на ПМС № 313/2004 г.), наред с промени относно организацията на работа на Съвета се регламентират функциите на координаторите по равнопоставеност на жените и мъжете в органите на изпълнителната власт, с което се засилва провеждането на оперативно ниво на държавната политика в тази област. Промените ще

¹² МВР

доведат до подобряване на организацията и координиране работата на Съвета, като централно звено от националния институционален механизъм за провеждане на политиката по равнопоставеност на половете.

Основният стратегически документ на провежданата политика е **Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009-2015 г.**, чието актуализиране с хоризонт до 2020 г. предстои. Изпълнението на стратегията се координира от МТСП, в качеството на национален изпълнителен орган по равнопоставеност на жените и мъжете. Основната цел на Стратегията е създаването на гаранции за равно третиране, равен достъп до ресурсите на обществото и равно участие при вземането на решенията на жените и мъжете в Р България с оглед успешната им личностна и социална реализация и стимулиране на равнопоставеността на жените и мъжете във всички сфери на обществения, икономическия и политически живот на страната. Стратегията подпомага ефективното прилагане на политиката на българското правителство, насочена към подобряване качеството на живот и достигане на висока степен на сплотеност на обществото в Р България, осигуряване на равни възможности за жените и мъжете за пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот и недопускане на дискриминацията по признак „пол“. „Премахването на насилието по пол и трафика на хора“ е една от стратегическите цели на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009-2015 г. тази цел се изпълнява чрез конкретни мерки в ежегодно разработване Национални планове за действие в изпълнение на Стратегията.

Вече за девета година МТСП разработва **годишни национални планове за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете**. Тези оперативни документи обединяват усилията на всички институции за провеждане на политиката за равенство между половете във всички сфери на икономическия, политическия и обществения живот. Националните планове за действие следват принципите и целите на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете (2009-2015 г.). В националните планове се съдържат мерки за насърчаване на равна степен на икономическа независимост между жените и мъжете, по-добро съвместяване на професионалния и семейния живот, равенство в процесите на вземане на решения, запазване на достойнството, неприкосновеност на личността и предотвратяване на насилието, основани на пола, във всичките му форми, премахване на стереотипите, основани на пола, и противодействие на дискриминацията, вкл. множествената, изграждане на административен капацитет в органите на централната и местната власт, съдебната система, социалните партньори и обществото като цяло и повишаване на информираността и чувствителността по проблемите на проблемите на равнопоставеността на половете и анти-дискриминацията, популяризиране и прилагане на добри европейски практики в областта на равнопоставеността на жените и мъжете. Чрез плановете се подпомага провеждането на единна политика за равнопоставеност между жените и мъжете, повишаване на осведомеността за равенство между половете и преодоляване на свързаните с това стереотипи.

С решение №438 от 25.07.2013 г. Министерски съвет прие междуинституционален **План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН, за премахване на дискриминацията по отношение на жените (CEDAW)**. Заключителните препоръки от 27 юли 2012 г. към РБ са във връзка с прегледа на Консолидирания IV-VII периодичен доклад на България (CEDAW/C/BGR/4-7), състоял се на 12 юли 2012 г. в Ню Йорк и се отнасят до задълженията на Република България по Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (в сила за България от 10.03.1982 г., обн. ДВ, бр.17 от 02.03.2010г.). съгласно цитираното по-горе решение, организацията, координацията и контролът по изпълнение на Плана за действие се възлага на министъра на труда и социалната политика.

В Плана за действие са предвидени мерки в съответствие с отправените препоръки по отношение на спазването на правата на жените и равнопоставеността между половете в различни области - образование, заетост, здравеопазване, икономика и социална подкрепа, участие в политическия и обществен живот, насилие, трафик на хора, стереотипи и дискриминационни практики, временни социални мерки, жени в неравностойно положение, правна рамка за равенство, механизъм за подаване на жалби, национален механизъм за постигане на напредъка на жените, брак и семейни отношения и др.

В областта „Трафик и експлоатацията на проституиращи жени“ са включени 14 мерки в изпълнение на отправените четири препоръки. Сред тях са дейности, насочени към преодоляване на причините за трафик и експлоатация на жените, в частност жените от ромската общност с цел елиминирание уязвимото им положение спрямо експлоатацията и трафикантите: провеждане на

разяснителни кампании, обучения и семинари за причините и рисковете от трафик на хора, за възможностите за оказване на помощ и закрила в България и чужбина; мероприятия във връзка с „консуматорите“ на сексуални услуги, реализиране на програми за реинтеграция на жертви в приюти за временно настаняване; провеждане на обучения с професионалисти, работещи с жертви на трафик; провеждане на мониторинг и оценка на прилагането на Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина; създаване на единна база данни относно жертвите на трафик; изготвянето на законодателни промени с оглед транспониране в българското законодателство на съответните Директиви на ЕС.

Други дейности се насочват към осигуряване на подходяща помощ и защита на жени, жертви на трафик, чрез увеличаване на броя на приютите и защитените жилища за жертви (shelters), ускоряване на усилията за създаване на компенсаторен механизъм за жертвите и подобряване на програмите за реинтеграция на жертвите в обществото.

Делегиране на услуги на жертви на трафик на НПО и създаване на устойчив финансов механизъм/ стандарти за финансиране на услуги за жертви на трафик са заложи с цел разширяване на сътрудничеството с неправителствените организации за прилагане и контрол върху Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертвите на трафик и осигуряване на финансиране на дейности за борба с трафика, които се осъществяват от неправителствени организации.

По отношение на случаите на експлоатация на проституиращи жени и поддържане и осигуряване на рехабилитация за жените, които искат да се откажат от проституцията и реинтегрирането им; обучения с правоохраняващите и правораздаващите органи във връзка с работата с жертви на трафик с цел сексуална експлоатация и обмен на добри практики на международно ниво.

Изпълнение на дейностите е планирано за периода до март 2016 г., като водещи отговорни институции по компетентност са НКБТХ, ДАЗД, МП в партньорство с МВР, АСП, НПО и други. През второто тримесечие на 2014 г. МТСП координира събирането на информация от ангажираните институции и подготви междинен доклад за изпълнение на заложените мерки по Плана за действие. Следващият периодичен доклад за България ще бъде изработен през 2016 г. и предоставен на Комитета на ООН.

Изпълнението на заложените в Плана за действие мерки подпомага изпълнението на ангажиментите на Република България по Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, като допринася за по-добрата защита на правата на жените в различни области и реално насърчава равнопоставеността между половете.

Отчитайки факта, че равнопоставеността на жените и мъжете е мерило за демократично и устойчиво икономическо и социално развитие на обществото, България ще продължи да развива и подобрява националното¹³ законодателство, политика и практика в тази насока.

Във всички дейности и документи на НКБТХ и МКБТХ не се прави разграничение по полов признак.¹⁴

НПО докладват, че активно прилагат принцип на равенство между половете като основна политика на организацията. Основно се работи в посока предоставяне на социална, психологическа и правна консултация на лица, жертви на домашно насилие. Основна теза е, че домашното насилие е полово обусловено - жените в по-голяма степен са засегнати. Работи се в посока равенство между половете, застъпничество при нарушени човешки права. Подкрепя се увеличаване на правата на жените и момичетата, застъпничество при нарушаване на общочовешките права, предоставяне на равноправно участие на жените в социалния живот¹⁵.

¹³ МТСП

¹⁴ НКБТХ и МКБТХ

¹⁵ Сдружения „Асоциация НАЯ“

Забрана на дискриминацията (член 3)

3. Какви мерки се вземат, за да се гарантира, че жертвите на трафик, които са представители на етнически малцинства, имат достъп до посочените в конвенцията права?

По отношение на представителите от малцинствата, са предприети множество действия свързани с обучението им за реалната опасност да станат жертви на трафик на хора. МВР поддържа тесни връзки с неправителствени организации в борбата с трафика на хора, като в състава на тези групи са включени и лица от малцинствата¹⁶.

Провеждат се информационно-разяснителни кампании с фокус ромска общност, имащи за цел разясняване на начини на предпазване от попадане в нелегални и насилствени мрежи за просия, джебчийство, проституция и трафик на бременни жени с цел продажба на новороденото.¹⁷

Забраната за дискриминация е въведена в Конституцията, като върховен основен акт на Р България, в Закона за защита от дискриминация и в Закона за интеграция на хората с увреждания. Държавата изрично въведе специални забрани в законодателството си, включително в Закона за народната просвета, срещу дискриминация в чл.4 (2) Не се допускат ограничения или привилегии, основани на раса, народност, пол, етнически и социален произход, вероизповедание и обществено положение.

Действащият от 2004 г. Закон за защита от дискриминация е приложим по отношение на всички физически лица на територията на Република България. В действащото законодателство са предвидени два алтернативни способа за защита на правото на равно третиране: 1) по съдебен ред; и 2) в рамките на административното производство пред Комисията за защита от дискриминация.

През 2010 г. е издаден Наръчник за равенство в третирането, който е предназначен да служи като ръководство за предотвратяване и недопускане на дискриминация в следните три области - образователната сфера, системата на полицията и местните власти, идентифицирайки типични случаи на дискриминация, утвърдени стандарти, добри практики и препоръки за превенцията им. Той е насочен към ключовите участници в тези три сфери, но несъмнено би бил от полза и за по-широка аудитория. Публикацията е издадена в рамките на проект „Прогрес към равенство: Национални ефективни и иновативни практики за превенция и борба с дискриминацията“, VS/2009/0384, с финансовата помощ на Европейския съюз, програма Прогрес¹⁸.

Неправителствени организации долаждат, че се прилага антидискриминационна политика по отношение на всички клиенти. В подслоните и защитените жилища, където се настаняват жени, жертви на трафик, не се прави разлика между тяхната етническа принадлежност и това дали са представители на етнически малцинства. Всички услуги, предоставяни на жертви на трафик (ЖТ), са еднакво достъпни за всички жени, попаднали в ситуация на трафик, независимо от тяхната възраст, етническа принадлежност, образование и др.¹⁹.

4. Какви конкретни мерки се вземат, за да се гарантира, че трафикираните лица, които са нелегални мигранти или мигриращи работници, се идентифицират като жертви на трафик и имат достъп до предвидените в конвенцията права?

На територията на Р България е създадена организация и действа Национален механизъм за насочване на жертви на трафик, чрез които взаимодействащите си структури и НПО своевременно реагират. В Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик (НМН) партньори са Дирекция „Миграция“ и Държавна агенция за бежанците (ДАБ). Те имат важна роля при идентификацията на жертвите. Досега, обаче, не е регистриран случай на трафикирано лице, насочено от Дирекция „Миграция“ или от ДАБ. Нелегалните мигранти и чужденците са специално упоменати в НМН, където се дават ясни инструкции как да се работи с тях. НМН и ЗБТХ гарантират следните права на нелегални мигранти и чужденци, идентифицирани като ЖТ:

- Всички чужденци, произхождащи от държави извън ЕС, които са идентифицирани като ЖТ, имат право на едномесечен период на размисъл;

¹⁶ МВР

¹⁷ МКБТХ

¹⁸ ДАЗД

¹⁹ Фондация «Асоциация Анимус», Сдружения „Асоциация НАЯ“

- Ползването на правото на период за размисъл и съпровождащите го мерки за търсещи закрила ЖТ, които са под грижите на ДАБ, се предоставя и планира в координация с дирекция „Производство и настаняване“. Всеки случай се разглежда индивидуално съобразно интересите и безопасността на жертвата;

- Ако ЖТ е нелегално пребиваваща и принудително настанена в Дом за временно настаняване за чужденци към Дирекция „Миграция“, тя може незабавно да бъде настанена за периода на размисъл в някой от приютите за ЖТ, които са част от НМН. Според ЗБТХ на ЖТ се гарантира право на временно пребиване в страната за срока на периода на размисъл. ЖТ има също право на психологическа, социална и правна помощ, предвидена в НМН, по време на периода на размисъл.²⁰

5. Какви мерки съществуват, за да се гарантира идентифициране на мъжете - жертви на трафик и да им се осигури съдействие и закрила, в т.ч. безопасно настаняване в съответствие с разпоредбите на конвенцията?

Наблюдава се тенденцията на увеличен брой идентифицирани мъже, жертви на трудова експлоатация в секторите селско стопанство и строителство. Също така, все повече се увеличава броят на трафикирани жертви с цел просия. Много често жертвите са мъже, като голяма част от тях са с форма на физически увреждания и/или психически разстройства. Тези случаи се координират тясно и се предоставят всички необходими услуги, с оглед на индивидуалните случаи, от Агенцията за социално подпомагане.²¹

МВР разполага с обучени кадри, които са запознати в детайли с аспектите на трафика на хора, работят с лица, които са били жертви, като по този начин официалните власти скъсяват дистанцията на комуникацията с жертвите и получават двустранна връзка с пострадалите, изгражда се взаимно доверие²².

Обучение на съответните квалифицирани служители (член 10 и член 29)

6. Опишете как се определят и задоволяват нуждите от обучение на квалифицираните служители в областта на борбата срещу трафика на хора, като посочите категориите служители, които получават обучение, дали обучението е задължително или по желание, съдържанието и насочеността на обучението и осигуреното финансиране за обучителни дейности. Ако е направена оценка на ефекта от обучението, моля посочете подробности.

НКБТХ – 2012 г.

Мултидисциплинарни обучения за съдии, прокурори и полицаи

Във връзка с Националната програма, през 2012 г. НКБТХ организира и проведе шест мултидисциплинарни обучения за съдии, прокурори и полицаи, съответно за областите Бургас, Варна, Велико Търново, Пловдив, Монтана и Благоевград. Обученията имаха за цел да запознаят участниците с новите тенденции при трафика на хора в България, да подобри взаимодействието между институциите при разследването и наказателното производство, при подкрепата и реинтеграцията на жертвите, както и да се даде възможност за обмяна на опит. В обученията участие взеха над 150 представители на Окръжните и Районните съдилища, Окръжните и Районните прокуратури, сектор „Трафик на хора“ към ГДБОП и ТЗБОП от съответните области, представители на ГД „ГП“ по места, експерти от НКБТХ и секретарите на съответните МКБТХ, представители на НПО. Проведените шест мултидисциплинарни обучения за съдии, прокурори и полицаи са осъществени с финансовата подкрепа на неправителствената организация Фондация „Ханс Зайдел“.

2. През 2012 г. темата за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите бе включена в учебния календар на Националния институт на правосъдието в рамките на проведените 3 семинара на тема „Трафик на хора“ (2-3 юли, 11-12 октомври и 5-6 ноември). Обученията бяха организирани съвместно с Министерство на правосъдието и вътрешните работи на Кралство Нидерландия и Центъра за съдебно обучение в гр. Зутфен, Кралство Нидерландия. В рамките на тази инициатива, смесен екип от експерти (включващ съдия от наказателния съд в Амстердам, прокурор и следовател към холандската прокуратурата) разработи програма за обучение на магистрати и

²⁰ МВР, фондация „Асоциация Анимус“

²¹ НКБТХ

²² МВР

разследващи полицаи. В проведените семинари участваха 110 магистрати (42 съдии, 48 прокурори, 20 следователи) и 16 служители на Министерството на вътрешните работи. За лектори в семинарите бяха поканени и специалисти от НКБТХ.

3. Обучение на журналисти – провеждане на надграждащо обучение за журналисти и представители на медиите на местно и национално ниво. Обучени бяха 30 медийни специалисти. Целта на обучението бе да се повиши информираността на медиите по темата трафик на хора, запознаването им с работата на институциите, работата и организацията на НКБТХ, както и нейната роля и ролята на държавните приюти за временно настаняване на жертви на трафик към Комисията в прилагането на Националния механизъм за насочване на жертвите.

4. Провеждане на Лятна доброволческа академия - 2012 г. в гр. Бургас организирана съвместно с фондация „Ханс Зайдел“ през месец юли.

Лятната доброволческа академия 2012 имаше следните основни цели: доброволците да затвърдят знанията си по темата „трафик на хора“ и всички участници (68 доброволци към МКБТХ Пазарджик, Пловдив, Сливен, Бургас, Варна, Русе и Монтана) да се опознаят и да споделят добри практики в превенцията на трафик на хора.

Обучение на социални работници и служители от кризисните центрове в България

Във връзка с Раздел III, дейност 7 от Националната програма за противодействие на трафика на хора, през 2012 г. Националната комисия организира и проведе обучение за социални работници и служители от кризисните центрове в България. Подобно обучение се провежда за втора поредна година и се организира съвместно с кризисен център за непридружени непълнолетни деца към Община Виена, в град Виена, Австрия. В обучението, което беше в продължение на четири седмици, участваха 9 представители на социалната услуга „кризисен център“ от градовете Пещера, Силистра и Пловдив. За представителя на сектор „Трафик на хора“ към ГД „БОП“ изключително полезни бяха посещенията и създадените контакти с ръководителите на отдел „Трафик на хора“ към Федералната криминална служба и сектор „Пътна и охранителна полиция“. Австрия, като страна на дестинация за българските жертви на трафик, е натрупала добър опит в противодействието на този проблем. Изтъкнато бе същественото значение на изключителното сътрудничество и съвместна работа между полицейските служби на двете страни. Участие в обучението взе и управител на държавния приют за временно настаняване на жертви на трафик на хора към НКБТХ.

Допълнително проведени обучения

През 2012 г. в Академията на МВР е реализиран 5 седмичен курс за актуализация на професионалната квалификация „Противодействие на трафика на хора“, включващ 5 учебни модула с общо 17 теми. Участници в курса са 50 държавни служители на МВР. Курсът е проведен от 02 април до 09 май в дистанционна форма на обучение.

В рамките на задължителната учебна дисциплина „Противодействие на организираната престъпност“, преподавана в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по специалността „Противодействие на престъпността и опазване на общественения ред“ в редовна и задочна форма на обучение в Академия на МВР, са включени специализирани модули, посветени на противодействието на трафика на хора и тактическия криминален анализ за разкриване на организирани престъпни групи, в рамките на които обучаемите придобиват теоретични знания и практически умения за законосъобразно и ефективно противодействие на този вид престъпност.

В проведени в Академията курсове за първоначално професионално обучение на над 100 новоназначени служители на МВР е включена подготовка по "Противодействие на организираната престъпност" и в частност - „Полицейското противодействие на трафика на хора“, както и взаимодействие с други държавни органи и неправителствени организации с компетенции по проблема.

2013 г.

Сред основните стратегически цели, заложи в Националната програма, е повишаването на капацитета на служителите, на структурите и членовете на НКБТХ и МКБТХ. През 2013 г. Националната комисия проведе редица обучения за специалисти, работещи в сферата на борбата с трафика на хора, журналисти, преподаватели и педагогически съветници, свещенослужители, както и на централната и местните структури на НКБТХ.

1. НКБТХ изпълнява два проекта към Оперативна програма „Административен капацитет“ (ОПАК) във връзка с повишаването на капацитета на администрацията на Националната комисия. Проект „Изграждане на отворена, многофункционална и висококвалифицирана администрация на Националната комисия за борба с трафика на хора за осъществяване на координационните и стратегическите ѝ функции в България и пред европейските и международни институции и партньори“ осъществяван с финансовата подкрепа на ОПАК, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд е на стойност

42,779.15 лв. и срок за изпълнение 12 месеца. Общата цел на проекта е повишаване на капацитета на (НКБТХ) за ефективно изпълнение на националната политика и стратегия за противодействие на трафика на хора на национално, европейско и международно ниво.

2. Експерти от НКБТХ и МКБТХ, както и представители на други български институции и неправителствени организации (Главна дирекция „Гранична полиция“, Дирекция „Миграция“, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, Върховна касационна прокуратура, Министерството на труда и социалната политика, НПО) взеха участие в обучение за обучители „Обучителен модул за първо ниво на идентификация на жертви на трафик на хора в Европа“. Обучението е в рамките на проект НОМЕ/2010/ISEC/AG/016/30-CE-0447209/0021 „Разработване на общи насоки и процедури по идентификация на жертви на трафик на хора“, в който проект НКБТХ е партньор и координатор за България (останалите страни партньори в проекта са Испания, Франция, Холандия, Гърция и Румъния).

3. Във връзка с Раздел III, дейност 2 от Националната програма за противодействие на трафика на хора, през юни 2013 г. Националната комисия организира и проведе мултидисциплинарно обучение за полицаи, прокурори и съдии в гр. Вършец, в което бяха обучени 21 полицаи, прокурори, съдии от областите Враца, Монтана и Видин. Обучението е организирано с финансовата подкрепа на неправителствената организация „Ханс Зайдел“.

4. Проблемът за трафика на хора и необходимият отговор от България за превенцията, реферирането и закрилата на жертвите, за координацията и ролята на НКБТХ и представителствата на България в чужбина беше представен от Националната комисия на Годишната конференция на министъра на външните работи с посланиците на Република България.

5. През ноември 2013 г. се проведе ежегодната Национална работна среща по проблема трафик на хора, като темата на срещата беше „Политики за борба с трафика на хора с фокус трафик на деца и млади хора и реинтеграция на жертвите“. Домакин на срещата, както и през 2012 г. беше Общината и МКБТХ в гр. Русе. По време на форума, пред участниците от всички МКБТХ, както и експерти от неправителствения сектор от цялата страната бяха представени новостите в политиките за борба с трафика на хора на национално и на европейско ниво, съществуващите механизми при закрилата на деца жертви на трафик на хора, както и бяха обсъдени конкретни казуси и предизвикателства за работа по тези случаи.

6. Във връзка проведеното „Обучение на социални работници от Кризисните центрове за деца“ (Раздел 3, Дейност 7 от Националната програма) участие взеха представители от ДАЗД, КЦ, АСП. Обучението се провежда със съдействието на Община Виена и цели запознаване със социалната система на Австрия, работа с деца, жертви на трафик, обмяна на добри практики. Подобно обучение се провежда за трета година.

Проведено е и аналогично обучение на служители от КЦ за деца в гр. Бургас, който се управлява от Фондация „Деметра“, социални работници от ОЗД, Област Бургас, и ЦОП – от по-големите общини в Бургаска област.

7. През месец юли 2013 г. Националната комисия за борба с трафика на хора проведе и ежегодният обучителен семинар за журналисти от градовете Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Монтана и София на тема „Трафик на хора: права, социално включване и реинтеграция на жертвите, престъплението „трафик на хора“. В семинара взеха участие около 25 медийни специалисти, които се запознаха с различните аспекти на явлението „трафик на хора“.

8. През месец декември 2013 г. беше проведен обучителен семинар за православни свещенослужители от Софийска света митрополия на тема „Трафикът на хора – социален и общочовешки проблем. Социално включване и реинтеграция на жертвите на трафик на хора“.

В семинара взеха участие около 20 свещеници от Софийска епархия. Целта на семинара беше да запознае присъстващите с възможностите за превенция и идентификация на хора в риск на ниво православна енория с помощта на православното духовенство на Софийска епархия, с амбицията да бъде последвано от подобни събития в епархиите в други рискови общини в страната.

9. Във връзка раздел 3 от Националната програма за 2013 г. и дейност 1 „Обучение на доброволци към новосформираните Местни комисии и надграждащо обучение на вече създадените доброволчески екипи. Включване на деца и младежи в процеса на осъществяване на превенция на всички форми на насилие и експлоатация на деца“, през месец март 2013 г. в гр. Пловдив се проведе въвеждаща пролетна Академия за доброволци. 72 деца на възраст 14-17 години придобиха знания как да предпазват себе си и свои връстници за непопадане в ситуация на трафик на хора.

През месец май 2013 г. в гр. Варна се проведе Лятна академия за доброволци 2013, където взеха участие 84 доброволци към Местните комисии за борба с трафика на хора на територията на цялата страна.

10. Във връзка Дейност 6 от Националната програма – обученията за трудови посредници и социални работници към Бюрата по труда и Агенцията по заетостта, експерти от Националната комисия са канени и участвали като лектори в няколко обучения организирани в ЦРЧРРИ към МТСП по проект „Изграждане на институционален капацитет на МТСП на Република България“. Участниците са от цялата страна, като едно от обученията е предназначено само за психолози, които ще работят към пет бюра по труда в страната. Лектори от страна на Националната комисия са участвали в 4 обучения в центъра на МТСП, като в рамките на едно обучение обикновено се обучават по две групи от трудови посредници, като всяка група включва около 15 човека²³.

Данни за проведените обучителни мероприятия с участието на прокурори и следователи на тема „Трафик на хора“ (разследване, правни и социални аспекти, взаимодействието и сътрудничеството, ролята на Евроджъст, реинтеграция на жертвите, престъпления против честта, насилствени бракове, организирана престъпност, европейски подход в съдебното обучение, трафик на хора, с цел трудова експлоатация, създаване на съвместни екипи за разследване, правна уредба и методика за разследване, идентификация на жертвите, превенция, финансово разследване, др.):

- 2010 г.: 7 обучения по темата, като едно в Норвегия, участвали 28 прокурори и 13 следователи.
- 2011 г.: 2 обучения по темата, участвали 21 прокурори и 10 следователи. През същата година има проведени 8 вътрешноведомствени обучения, които обхващат районите на АП Пловдив и АП Варна и специализираната прокуратура, обучени са 148 прокурори и 12 следователи.
- 2012 г.: 13 обучения по темата, като 7 от тях са извън страната и са участвали 65 прокурори и 16 следователи. Вътрешноведомствените обучения са 11 и обхващат всички апелативни райони и специализираната прокуратура, обучени са 186 прокурори и 50 следователи.
- 2013 г.: 8 обучения по темата, 4 от тях са извън страната, участвали са 29 прокурори и 8 следователи. Вътрешноведомствените обучения са 4 и обхващат районите на АП Пловдив и АП Варна, обучени са 80 прокурори и 6 следователи²⁴.

Адекватната професионална подготовка на служителите, пряко ангажирани с противодействието на трафика на хора, е един от основните фактори обуславящ ефективността на усилията, полагани за справяне с проблема. В тази връзка експертите започващи работа в сектор „Трафик на хора“ или обслужващи линията на регионално равнище преминават през задължително първоначално обучение по време на което биват запознавани със законодателната рамка, регулираща борбата с трафика на хора като тежка форма на организирана престъпност, основните характеристики и тенденции в развитието на престъпния феномен, специфичните средства и способности за предотвратяване, разкриване и пресичане на случаи на трафик, както и с особеностите при работа с жертви на трафик.

Експертите от ДАНС вземат участие (в това число и като лектори) в редица форуми на обучение, с насока идентифицирането на деца, пострадали от трафик.

С оглед на поддържането на актуална експертиза, специализираното звено за противодействие на трафика на хора към ДАНС, съвместно с Териториалните дирекции „Национална сигурност“, реализират периодични инициативи за обучение на служители от Агенцията. Наред с това, представители на ДАНС вземат участие в редица мултидисциплинарни форуми (национални и международни), организирани от публични и частни организации с цел повишаване на професионалната компетентност, както и в мероприятия за обмяна на опит и добри практики (в това число специализирани курсове и програми на Европейския полицейски колеж CEPOL; конференции и експертни срещи, организирани от европейските полицейски агенции Europol и Eurojust; национални кръгли маси; съвместни семинари с представители на съдебната система и неправителствени организации; обученията в рамките на програма за сътрудничество с чуждестранни партньори и др.).

Необходимите финансови средства за специализираните форми на обучение, организирани от сектор „Трафик на хора“, се гарантират от бюджета на ДАНС, като бъдещи такива са предвидени при разработване то на Националната многогодишна програма по фонд „Вътрешна сигурност“ 2014-2020г., както и в рамките на няколко международни проекта, при реализацията на които Агенцията е основен партньор²⁵.

В МВР се провеждат семинари със социална насоченост, които изцяло обхващат проблемите, свързани с трафика на хора. В тези семинари взимат участие служители от различни дирекции, структури

²³ НКБТХ

²⁴ ВКП

²⁵ ДАНС

и направления. По време на семинарите се предоставя възможност на всеки един участник да се сблъска с реалните проблеми, поставени чрез интерактивна симулация. Служителите на ГД «Гранична полиция» по противодействие на трафика на хора се извършва в Центровете за подготовка на полицейски служители. Изготвени са рискови профили на жертви и трафиканти, като същите са сключени и в ежегодните планове за обучение на състава в страната. Периодично служителите се запознават с изготвения анализ на риска по линия на трафика на хора на централно и регионално ниво и участват в обученията и обмен на опит и добри практики с други ведомства (МП, ДАЗД, АСП) и НПО26. Още през 2010 г., пълен комплект материали относно дейността на НКБТХ, законодателната база и различните механизми за насочване на жертви на трафик на хора е предоставен от НКБТХ за стартирането на дистанционния курс по темата в АМВР27.

От 2013 г. експерти от ДАЗД участват като обучители в обучението за консулски длъжностни лица и технически служители в консулските служби на Р България в чужбина. В рамките на обучението на дипломатите, се включват темите: „Конвенция за правата на детето“ и „Закрила на детето“ в обхвата, на които се представя Координационния механизъм за реферирание и обгрижване на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина, както и се дават практически насоки за работа по конкретни казуси, свързани със случаи на деца, жертви на трафик и експлоатация. В рамките на организираното от Дипломатическия институт на МВНР обучение, до този момент са обучени 70 дипломати, на които предстои заминаване в българските мисии зад граница.

От 2013 г. експерти на ДАЗД се включват като обучители на социални работници по темата: „Трафик на деца“, които получават специализирано обучение за работа с деца и семейства в риск чрез проект финансиран от ОПРЧР. До този момент по темата „Трафик на деца“ са обучени над 80 социални работници.

През 2013 и 2014 г. експерти от ДАЗД участваха като обучители на полицаи, с цел подобряване на взаимодействието между социалните работници и полицаите при работа по случаи, свързани с трафик и трудова експлоатация на деца. В рамките на проведените обучения бяха обучени над 500 полицаи. Обученията се осъществиха благодарение на изпълняваните от МВР международни проекти с цел повишаване на капацитета на полицаите за работа по случаи свързани със закрилата на децата.

През 2013 г. година експерти от ДАЗД бяха поканени за лектори в обучение на Асоциацията на консулите в Посолствата на чуждите мисии в България. Пред дипломатите беше представена работата на българските институции и създадените мултидисциплинарни екипи по места, работещи по случаите на деца, жертви на експлоатация и трафик²⁸.

НПО докладват, че техни служители (психолози, социални работници) са участвали в обученията по предотвратяване на трафик на хора и закрила на жертвите, проведени от НКБТХ, посещавали са кръгли маси по въпроси, свързани с проблема трафик на хора. Сдружение „Асоциация НАЯ“ докладва проведени 2 обучения (през септември 2013 год.) по тема „Трафик на жени и деца – можем да го предотвратим“ на общо 30 специалисти. Обученията са проведени в Община Попово и Община Антоново, като са присъствали представители от двете общини, както и от Общините Омуртаг и Опака. Обучените специалисти бяха представители от Районно управление „Полиция“, Община, Дирекция „Социално подпомагане“ и Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ и педагогически съветници и медицински работници от училищата в 4-те общини. На двете обучения е направен Анализ за оценка на обученията²⁹.

Ежегодно служителите от териториалните структури на АСП участват в организирани от МТСП обучения, насочени към повишаване на професионалния капацитет за работа с лица/деца жертви на трафик на хора. За тази цел са предвидени следните обучителни програми, извършвани в Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи на МТСП:

- «Социална подкрепа на лица и семейства» с включен модул «Мерки за превенция и ограничаване на насилието при групи в неравностойно положение. Трафик на хора.»;
- «Социална работа с деца и семейства в риск» с включен модул «Работа по случаи на насилие на деца».

През 2013 г. 101 служители от териториалните подразделения на АСП са преминали през обученията³⁰.

²⁶ МВР

²⁷ НКБТХ

²⁸ ДАЗД

²⁹ Сдружение „Асоциация НАЯ“

³⁰ АСП

През 2010 г. беше проведена кръгла маса „Трудова миграция и трафик на хора“, организирана от КТ „Подкрепа“, на която присъстваха представители на синдикатите, на неправителствени организации и държавни институции. През същата година беше проведен семинар „Стандарти на управление на приюти за жертви на трафик на хора“, с цел повишаване на капацитета на българските институции и неправителствени организации при закрилата на жертвите на трафик на хора. Семинарът бе организиран на две части – за мениджъри и за социални работници в приюти³¹.

За последната една година Фондация „Асоциация Анимус“ е осъществила следните обучения:

По проект „Подпомагане на правото на ЖТ в България, Словакия и Румъния да получават правна помощ – подход, основан на правата на човека“, осъществяван с финансовата подкрепа на програма „Превенция и борба с престъпността“ на Европейската комисия, на 6-8 ноември 2013 се проведе семинар-обучение на тема „Правни процедури за защита на жертви на трафик“, в което взеха участие 29 социални работници от цялата страна. На обучението имаше представител на НКБТХ и Международната организация по миграция (МОМ).

По същия проект през октомври тази година ще се проведе и обучение тема „Правни процедури за защита на жертви на трафик“ за 20 адвокати от София и страната, които имат интерес да защитават жертви на трафик. Обучението ще се проведе съвместно с Холандския Хелзинкски Комитет. Адвокатите, преминали обучението, ще бъдат включени в мрежа от про-боно защитници на ЖТ.

По същия проект през април месец 2014 се проведе обучение за 20 социални работници от ФАА на тема „Работа с жертви на трафик и домашно насилие – подход, основан на силните страни.“³²

Особени мерки, отнасящи се до децата (чл. 5, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 28 и 30)

7. Моля опишете дали и как във Вашата страна се обръща специално внимание на трафика на деца. Ако съществуват институции, натоварени с водеща роля в борбата срещу трафика на деца, и специфичен национален механизъм за насочване и подпомагане на децата - жертви на трафик, моля посочете подробности.

Законът за закрила на детето урежда правата, принципите и мерките за закрила на детето. Законът е изцяло в унисон с Конвенцията на ООН за правата на детето. Законът за закрила на детето предвижда правно задължени лица и система от органи, които да гарантират осигуряването на всяко право, в това число процедури и финансови механизми в подкрепа на децата.

Законът за закрила на детето осигурява закрила от страна на държавата по отношение на всяко дете в риск и регламентира правото на всяко дете на закрила, както и правото на детето на закрила срещу насилие. Всяко дете има право на закрила срещу методите на възпитание, които нарушават неговото достойнство, защита срещу всички форми на насилие и защита срещу формите на въздействие, които противоречат на неговите интереси. Всяко дете има право на закрила при използване за просия, проституция, разпространяване на порнографски материали и получаване на неправомерни материални доходи, както и срещу сексуално насилие

Държавната агенция за закрила на детето е единственият специализиран орган на Министерския съвет за ръководство, координиране и контрол за осъществяване на държавната политика по дейности за закрила на детето в Република България.

Закрилата на децата в Р България се осъществява чрез:

- председателя на Държавната агенция за закрила на детето и администрацията, която го подпомага при осъществяване на неговите правомощия;
- дирекциите "Социално подпомагане" чрез отделите за закрила на детето във всяка една община;
- министъра на труда и социалната политика, министъра на вътрешните работи, министъра на образованието, младежта и науката, министъра на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на културата, министъра на здравеопазването и кметовете на общини.

Децата, жертви на трафик и експлоатация са преди всичко деца, които изискват усилията на редица институции и организации в идентифицирането на риска за живота и здравето им, осигуряването на специална подкрепа за тях и необходимостта от трайни решения, които да гарантират техните права.

³¹ НКБТХ

³² Фондация „Асоциация Анимус“

Дейностите, които ДАЗД осъществява в посока работа с деца, жертви на трафик и експлоатация са свързани от една страна с участие в анализа на процесите по изготвянето на законодателни инициативи и изготвянето на методически указания до социалните работници и специалистите, работещи с деца, а от друга - с извършването на проверки за спазването на правата на децата, както и за контрол на качеството на предоставяните услуги за децата. Много често ДАЗД се сезира за конкретни казуси, свързани с деца в риск, което предполага конкретна практическа работа за координиране на усилията на всички институции.

Правомощията на председателя на ДАЗД в работата с деца, жертви на трафик и експлоатация в риск са свързани с конкретни задължения, както за служителите на ДАЗД, така също и от другите органи по закрила. От 2003 г. в Закона за закрила на детето е регламентирано, че при постъпване на информация за дете в риск – незабавно се уведомява ДАЗД, дирекцията "Социално подпомагане" по местонахождението на детето или Министерството на вътрешните работи, които координират предприемането на мерки в съответствие със Закона. Когато случаят касае дете-жертва на трафик или експлоатация в чужбина, служителите на ДАЗД координират събирането на данни за детето, координират работата на институциите във всеки конкретен случай. Когато има неоспорими данни за въвличането и използването на дете в неподходящи за неговото развитие дейности като кражби, просия, сексуална експлоатация или negliжиране, Председателят на ДАЗД предлага мотивирано становище на Министъра на вътрешните работи за налагане на административна мярка по чл. 76 а от Закона за българските лични документи. Съгласно чл. 76а, ал. 1 от ЗБЛД не се разрешава напускане на страната, не се издават паспорти и заместващи ги документи, а издадените се отнемат на ненавършили пълнолетие лица, за които са постъпили данни от български или чужд компетентен орган, че са били въвличени или използвани за дейности по чл.11 от Закона за закрила на детето. Мерките по ал. 1 са с цел закрила на детето и се прилагат за срок до две години от издаване на заповедта за прилагането им.

Правомощие на председателя на ДАЗД е и да лицензира доставчиците на социални услуги за деца.

Феноменът „български деца, пребиваващи в чужбина“ стана актуален за българската действителност след премахването на визовите ограничения за пътуване в чужбина и активизиране на миграционните процеси. Неблагоприятен аспект на това явление е въвличането на малолетните и непълнолетните в различни форми на експлоатация, просия и извършване на джебчийски кражби по време на престоя им в чужбина.

Това са предимно деца от малцинствата, в чиито семейства образованието не е приоритет. Това са деца в риск, чиито родители трайно и безпричинно не полагат грижи за нормалното им физическо, умствено, нравствено и социално развитие, което е нарушение на основните им права. Поведенческите проблеми на тези деца са резултат от negliжирането им, липсата на родителски контрол. Много често собствените родители на тези деца са хората, които ги използват за просия, извършването на кражби с цел придобиване на неправомерни доходи или в резултат на тяхното negliжиране не рядко стават жертва на сексуална експлоатация.

През 2005 г. българските институции, обединиха усилията си и създадоха Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени деца и деца – жертви на трафик на хора. Механизмът позволява проследяването на всеки конкретен случай, свързан с трафик на деца в страната и чужбина. Механизмът включва система от органи на централно и местно ниво, които извършват идентифициране на детето, репатриране, посрещане, извеждане от семейна среда, рехабилитация, реинтеграция на детето и проследяване на случая.

ДАЗД заедно с МВР са отговорни за прилагането на **Координационния механизъм** за рефериране и обгрижване на непридружени деца и деца – жертви на трафик (разработен през 2005 г. и актуализиран през 2010 г.).

Системата от органи на централно ниво включва: Министерство на вътрешните работи (МВР), Министерство на външните работи (МВНР), Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД), Агенция за социално подпомагане (АСП), които работят координирано и в тясно сътрудничество с Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ), Международната организация по миграция (МОМ) и др.

Системата от органи на местно ниво с център Дирекция „Социално подпомагане“ (Д„СП“), отдел за закрила на детето (ОЗД) включва създаването на мултидисциплинарен екип, в които участват представители на: РУП на МВР по места, Регионален инспекторат по образованието (РИО), Регионален център по здравеопазване (РЦЗ), Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), Местна комисия за борба с трафика на хора (МКБТХ), Районна

прокуратура, районен съд, управителен орган на кризисния център, специалист при доставчик на социална услуга в общността (ако и когато се ползва такъв) и други по преценка на ДСП/ОЗД.

Етапите, през които преминава реферирването и обгрижването на конкретния случай, са следните:

1. Получаване на сигнал за непридружено дете или дете-жертва на трафик или сексуална експлоатация в чужбина и репатриране на детето в България. Сигнали за случаи на непридружени деца или деца-жертви на трафик могат да бъдат получени от български или чужди компетентни органи: МВНР от дипломатическите и консулските представителства на Р България в чужбина, МВР от полицейските представители към дипломатическите и консулските представителства на Р България в чужбина; чрез Международна организация по миграция, чрез български или международни НПО, чрез Националната комисия за борба с трафика на хора, чрез хармонизираните телефонни линии за деца 116 111 за информиране, консултиране и помощ на деца и 116 000 за изчезнали деца, който работи в България от 3 декември 2012 г. В този етап МВНР чрез своите дипломатически и консулски служби, при получаване на сигнал за непридружено дете, уведомяват до 24 часа ДАЗД и МВР. ДАЗД осигурява координацията между институциите, отговорни за репатрирането, посрещането и предприемането на мерки за закрила на детето (МВНР, МВР, АСП и Д „СП“)

2. Посрещане на детето на територията на Р България и предприемане на подходяща мярка за закрила, съобразно особеностите на конкретния случай (настаняване в Кризисен център). Детето се посреща от служители на ГД „Гранична полиция“ и от социални работници от Д „СП“, които през цялото време придружават детето до настаняването му в Кризисния център. При наличие на данни за въвличането на децата в извършването на кражби, просия или сексуална експлоатация, председателят на ДАЗД изготвя становище до министъра на вътрешните работи за налагане на мерки по чл. 76 а от ЗБЛД за срок от 2 години.

3. Предприемане на дейности за закрила на местно ниво след настаняване в Кризисния център; В едномесечен срок от издаване на заповедта за временно настаняване по административен ред, Д „СП“ по настоящ/постоянен адрес на детето отправя искане за настаняване на детето по съдебен ред пред Районния съд. Социалните работници от отделите „Закрила на детето“ изготвят оценка на потребностите на детето и план за действие съвместно с екипа на Кризисния център. В Кризисните центрове се осигурява сигурността и безопасността на детето по време на престоя му, осигуряване на подслон и храна, работи се за овладяване на кризата, оказва се подкрепа за по-добра адаптация след завръщането му от чужбина, прави се избор на личен лекар и се осигурява извършването на пълен медицински преглед. На детето се осигурява съответните специалисти за оказване на психологически, юридически и др. консултации. Прави се преценка за образователното ниво и се предприемат действия за осигуряване на удостоверение за завършено образование, създават се и условия за бъдещо задоволяване на образователните му потребности и др.

4. Проследяване на случая за период от една година (в зависимост от периода до навършване на пълнолетие), с цел предотвратяване на ново въвличане на детето в трафик или извеждане извън страната.

За подобряване на работата с деца, жертви на насилие, през месец март 2010 г. бе подписано Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури и органите за закрила на детето при случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и при кризисна ситуация. По този начин в една от най-трудните области по закрилата на детето беше въведен в практиката междуведомствения подход и работа в мултидисциплинарен екип на местно ниво. Механизмът за сътрудничество в случаи на деца, жертви на насилие регламентира конкретните задължения на отговорните страни, както и отношенията между страните. По този начин се обединяват ресурсите и усилията между страните за осигуряване на ефективна система за взаимодействие. Механизмът изяснява и разпределя основните права, задължения, процедури и подходи на участниците при прилагането му. По този начин се осигурява бърза реакция на органите за закрила.

Съгласно Координационния механизъм, ДАЗД осигурява координация и взаимодействие между институциите до приключване на реинтеграционния период, когато реинтеграцията е записана като дългосрочна цел в плана за действие. АСП осъществява мониторинг на случаите на непридружени деца и децата-жертви на трафик и чрез Д„СП“ проследява случаите за период от една година, с цел предотвратяване на ново въвличане на детето в трафик или излизане извън страната, както и дава обратна връзка към Кризисния център, АСП и ДАЗД.

Задължителните участници при случай на дете, жертва на насилие са: Дирекциите за социално подпомагане /ОЗД/ по местоположение на детето, Районните управления на Полицията и Общината. В

разширения състав на мултидисциплинарния екип се включват представители на регионалния инспекторат по образованието, регионалната здравна инспекция, районната прокуратура, неправителствените организации, доставчици на социални услуги и др.

Основните цели на двата механизма са да бъдат обединени ресурсите и усилията на ангажираните партньори за осигуряване на ефективна система за взаимодействие при работа в случаите на насилие, трафик, експлоатация, negliжиране, както и в случаите, при които се установява риск от насилие или необходимост от кризисна интервенция.

Чрез двата механизма се цели въвеждането на междуведомствен подход между различните институции и организации и предприемане на съгласувани действия за постигане на най-добрия интерес на детето.

Като постижения в годините до сега може да се отбележи, че са създадени мултидисциплинарни екипи за работа по случаи с деца в риск; комплексно, бързо и ефективно се проследява всеки конкретен казус, създадени са социални услуги за работа с деца в риск – Кризисни центрове, резидентен тип услуги, приемни семейства и Консултативни центрове за работа с деца и семейства, екипи от специалисти за кризисна интервенция.

Един от основните приоритети при работата на специализираното звено за противодействие на трафика на хора към ДАНС е борбата с трафика на деца като специфична форма на тежка престъпна дейност – в т.ч. и осигуряването на подкрепа за пострадалите.

Чрез активното си участие в дейностите от годишните и многогодишни планове за взаимодействие по приоритетна област на ЕС „Трафик на хора“ (EMPACT-TNB), ДАНС полага усилия за постигане на дефинираните на общеевропейско равнище стратегически цели, касаещи трафика на деца, а именно „да се осигури подход на работа, насочен към защита и подпомагане на жертвите на трафик. Да се доразвие и подобри инструментариума за идентифициране и предпазване на пострадалите от този тип дейност, като се обърне особено внимание на трафика на деца“ и „Държавите членки и агенциите на ЕС да допринасят непрекъснато и проактивно за изграждането на оперативната и стратегическа информационна картина по отношение на трафика на хора (с акцент върху трафика на деца), с цел попълване на наличните информационни празноти и реализиране на инициативи на стратегическо и оперативное равнище. В тази връзка се реализират мерприятията за популяризиране на пролаганите в България механизми за идентифициране и рефериране на деца жертви на трафик, обмен на подобни добри практики с партньорски агенции, както и изграждане на мрежа от контактни точки за трансгранично сътрудничество при обгрижването и закрилата на жертвите.

Основните форми на трафик в и от България, при които се наблюдават непълнолетни жертви, са трафикът на хора с цел последващо въвличане в престъпна дейност, както и в по-малка степен, с цел сексуална експлоатация.³³

МВР има изключително добро взаимодействие с отговорните институции и НПО, които са в непосредствена близост до обществото, като се обръща специално внимание на майките и младите семейства от малцинствата. С децата жертви се работи по специални програми с дейно участие на психолози, педагози.

В ГД „Гранична полиция“ са предприети мерки за активизиране на превантивната дейност с лица от рисковите социални групи, като приоритетно такива са заложили по отношение на недопускането на закононарушения и противообществени прояви на малолетни и непълнолетни лица.

Създадена е необходимата организация по отношение на граничните проверки при ГКПП при напускане на България на малолетни и непълнолетни лица – български граждани. С особено внимание се извършват проверките на малолетни и непълнолетни, които пътуват с един родител, с придружител – трето лице или без придружител, с цел отхвърляне на вероятността детето да напусне страната провив волята на родителя/родителите си. При възникнало съмнение от страна на служителите на ГКПП, относно самоличността на лицето и/или придружаващите го лица, както и по отношение на целта на пътуването, се извършват необходимите допълнителни проверки.

Специфичните правила за гранична проверка на малолетни и непълнолетни български граждани произтичат от чл. 76, т.9 от ЗБЛД, съгл. който може да не се разреши напускането на страната на малолетни и непълнолетни и поставени под запрещение лица, които притежават валиден

³³ ДАНС

паспорт или лична карта, но нямат нотариално заверено писмено съгласие за пътуване в чужбина от своите родители, настойници, попечители.

МВР работи по Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени български деца и деца – жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

В т.нар. „Пътна карта за изпълнение на Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето“ са предвидени и приети промени, които се основават на принципите на Ковенцията за правата на детето и същите включват по-всеобхватна политика за детско правосъдие: превенция и въвеждане на алтернативни мерки за предприемане на възпитателни и подкрепящи мерки за децата в риск; промени в правната и регулаторна рамка; реформиране на системата за работа с деца; изграждане на комплексни услуги; създаване на специализирани съдебни състави за разглеждане на дела на непълнолетни лица; повишаване на административния капацитет на разследващите полицаи в МВР.

Към момента в ГД „Гранична полиция“ не е постъпвала информация за непълнолетни лица – нелегални мигранти, които са жертва на трафик на хора.³⁴

Допълнително в **Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик** децата са споменати като специален случай и се дават специални инструкции за работа с тях. Когато се идентифицира дете, жертва на трафик, в срок до 24 часа задължително се уведомяват едновременно ДАЗД и МВР. При идентификация на дете, жертва на трафик се прилага Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. Механизмът важи и за деца, които не са български граждани.

В България важна роля при идентифициране на деца-ЖТ или в риск има разкрита и Националната телефонна линия за деца 116111. Освен за идентифициране, тя е и инструмент за сигнализиране на деца в риск от трафикиране.

По линия на превенция по проблем „трафик на хора“, Сдружение „Асоциация НАЯ“ докладва през учебната 2012/2013 година са проведени двумодулни обучения на 38 групи с 704 ученици на възраст между 12 и 18 годишна възраст. През учебната 2013/2014 година екипът на сдружение „Асоциация НАЯ“ е провел 50 двумодулни обучения на 818 ученици от 11 училища за повишаване на осведомеността по проблема трафик на хора и начини за предпазване от трафика на хора. През изминалата година „Асоциация НАЯ“ създаде филм „Кукла“, насочен към ици с цел повишаване на осведомеността и превантиране на проблема „трафика на хора“. Филмът е разпространен сред училищата в Област Търговище, МКБТХ и презентирани пред ученици и учители. Във филмът участват ученици-доброволци. Осъществи се премиера на филма, на която бяха поканени институции от цялата област. Изготвен е и клип, разпространен в медийното пространство. През последните две години са се провели 2 кампании „18 октомври – международен ден за борба с трафика на хора-бъди информиран“ в градовете Търговище, Попово, Омуртаг, Антоново и Опака. Издадени са диплянки, брошури и постери, разпространени сред институции и учениците³⁵.

8. Какви практически мерки се вземат за намаляване уязвимостта на децата на трафик и създаване на защитна среда³⁶ за тях, в т.ч. посредством:

а. осигуряване на регистрацията при раждане на всички деца, особено от социално уязвими групи;

³⁴ МВР

³⁵ Сдружение „Асоциация НАЯ“

³⁶ Понятието защитна среда, популяризирано и насърчавано от УНИЦЕФ, има осем основни елемента:

- защита на правата на децата от неблагоприятни нагласи, традиции, обичаи, поведение и практики;
- ангажираност на държавата към защитата и реализацията на правата на децата;
- открито дискутиране и ангажиране с проблемите, свързани със закрилата на детето;
- изготвяне и прилагане на законодателство за закрила на детето;
- способност на работещите и контактуващите с деца, семейства и общности да закрилят децата;
- житейски умения, знания и участие на децата;
- въвеждане на система за наблюдение и съобщаване на случаи на насилие;
- програми и услуги, предоставящи възможност на децата - жертви на трафик за възстановяване и реинтегриране.

В съответствие с чл. 43 от Закона за гражданска регистрация, всяко раждане на дете се съобщава писмено в срок от 5 дни на оторизираните за целта власти. Съобщаването за раждането на дете е задължение на: ръководителя на лечебното заведение, където е настъпило раждането; компетентно медицинско лице, когато раждането не е станало в лечебно заведение или длъжностното лице по гражданското състояние, когато в населеното място няма компетентно медицинско лице. Когато срокът по чл. 42 е изтекъл и акт за раждане не е съставен, но съобщението е направено или длъжностното лице научи за раждането в течение на същата календарна година, то съставя акта за раждане, като спазва условията по чл. 43, без да е необходимо решение на съда за това.

Когато календарната година и срокът за съставяне на акта за раждане са изтекли, акт за раждане се съставя само въз основа на решение на съда, постановено по искане на родителите, лицето или на прокурора.

б. повишаване на информираността за трафика на хора посредством образование;

Националната комисия за борба с трафика на хора в сътрудничество с МОМН и МКБТХ разработи наръчник по превенция за трафик на хора. Наръчникът е създаден в рамките на проекта „България – Холандия: Общи усилия в противодействието на трафика на хора“ и включва информационни материали, примери от практиката и уроци по ключовите аспекти на проблема „трафик на хора“. Темите са примерни, така че водещите на обученията или на груповата работа да могат да ги моделират според потребностите на тяхната аудитория - ниво на информираност, възраст, социален опит, опит с насилие и др. Предназначен е за педагогически съветници, учители, социални работници и други, с цел придобиване на знания по темата и по начините на преподаването ѝ пред деца³⁷.

Информирането и обучението на децата и учениците, свързани с превенцията на трафика на хора се осъществява в рамките на часа на класа³⁸.

Местните комисии за борба с трафика на хора провеждат информационни кампании, обучения на младежи по методи „върстници обучават връстници“, училищни кампании, информационни часове³⁹.

с. обучение на специалистите, работещи с деца?

Ежегодно МТСП организира професионални обучения, които са насочени към повишаване на професионалния капацитет на служителите в териториалните подразделения на АСП – ДСП. Поради актуалността и необходимостта от непрекъснато надграждане на знанията и уменията и за подобряване на работата на служителите в работата им с лица и деца жертви на трафик на хора, в годишните програми за обучения за застъпени и фиксираните професионални обучения по темата. Напр. през юни 2014 г. бе проведен обучителен семинар включващ специализиран модул „трафик на хора“ за служители от ДСП съвместно с НКБТХ. Участие взеха 18 представители на социалните служби, които работят непосредствено с деца. Участниците бяха запознати с нормативната база, процеса и начина на идентификация на жертви на трафик при различните видове експлоатация, междуинституционално и международно сътрудничество, процес на обгрижване, подпомагане и реинтеграция, с особен акцент върху деца⁴⁰.

В квалификационните планове на училищата са заложили обученията на педагогически специалисти за превенция на училищното насилие и агресията.

По проект „Квалификация на педагогическите специалисти“ по ОП РЧР през 2013 г. започна изпълнение на дейността „Обучение на педагогически специалисти за превенция на училищното насилие, агресията и други негативни прояви“, като общият брой обучаеми е 13 000.

Министерство на образованието и науката с НКБТХ осъществи съвместно обучение на педагогически съветници и учители от философския цикъл от четири области – Русе, Силистра, Видин и Добрич, и в периода 01-05.10.2014 още в областите Хасково, Ямбол, Стара Загора и Кърджали.

³⁷ НКБТХ

³⁸ МОМН

³⁹ МКБТХ Пазарджик и Благоевград, Бургас

⁴⁰ АСП

Всички регионални инспекторати по образованието са работили по темата за трафика на хора. Като обратна връзка представят огромния интерес на учениците по темата, както и на техните родители.

Информация в числови стойности са представили, както следва:

- РИО Плевен – в 107 от училищата в областта е работено по темата. В 69 от училищата са проведени беседи, в 32 от училищата – дейности съвместно с Детска педагогическа стая, с родители – 8, тематични презентации – 24 от училищата, табла - 19, презентации, изготвени от ученици по повод Европейския ден за борба с трафика на хора – 14, популяризиране на телефонна линия 116 111 – 8, съвместна работа с родители – 30 от училищата, съвместна работа с МКБППМН – 1 от училищата в областта.

- РИО Варна е работил, както следва в 65 училищата – 32 в град Варна и 33 в областта. Целевата група се състои от ученици IV-XII клас.

- РИО Силистра отчитат, че са изпратили на обучение по темата в периода 02-04.12.2013 г. в гр. София 12 педагогически съвеници и психолози от 10 училища. В 24 училища в областта, в 143 паралелки с 236 ученици е работено по темата за превенция на трафика на хора.

- РИО Монтана информират, че е проведен час на класа по темата в 18 училища; работят по проект, свързани с темата за превенция на трафика на хора – 2 училища; родители са запознати с проблематиката в 7 училища; прожектирани са филми по темата в 7 училища, осъществено е детско полицейско управление в 3 училища, като част от заниманията са свързани с темата за трафика на хора; в 3 училища са обучени ученици по темата.

- РИО Благоевград – в 35 училища са проведени дискусии по темата, в 13 училища са разпространени материали; 7 училища са разработили материали; в 50 училища е отбелязан Европейският ден за борба с трафика на хора.

- РИО Хасково отчитат, че в 8 училища са проведени родителски срещи по темата; в 8 училища са прожектирани филми; в 11 училища са проведени обучителни тренинги; в 15 училища са работили съвместно с МКБППМН по темата, изградени са умения за безопасно общуване по интернет.

- РИО Велико Търново – в 37 училища са проведени беседи; Раздадени са материали в 67 училища; съвместно с Детска педагогическа стая по проблема са работили 13 училища.

- РИО Бургас – в 48 училища са проведени беседи; Европейския ден за борба с трафика на хора е отбелязан в 21 училища, съвместни дейности по темата с други институции са провели 14 училища, в 18 училища са проведени родителски срещи по темата; осъществени са прожекции на филми в рамките на 26 училища; проведени са информационни кампании в 15 училища; в 22 училища е разпространена информация за безплатна телефонна линия за деца в риск 116 111⁴¹.

Деца – жертви на трафик и насилие, настанени в Кризисни центрове редовно са включвани в превантивни кампании на МКБТХ, както и в други мероприятия. Редовно с тях се провеждат информационни беседи, прожекции на филми и пр. От друга страна служителите в Центъра регулярно преминават различни обучения, по отношение на работата с деца.⁴²

През 2013 година в град Русе бе изградено специализирано помещение за щадящ разпит на деца, жертва или свидетели на престъпления. Бяха обучени магистрати за прилагане на щадящо към детето правосъдие. Въпреки заявеният официално интерес от страна на Районен съд Русе за използване на помещението, разследващите органи и прокуратурата не са направили нито едно искане за използване на помещението за разпит пред съдия.

Изграденото помещение е оборудвано с венецианско стъкло и записваща техника и позволява провеждане на съдебно заседание или разпит пред съдия, които биха могли да бъдат записани. Подобни помещения са изградени в 13 града и в някои (Шумен, София и Пазарджик) успешно се използват от местните магистрати. Те позволяват намаляване броя на разпити до минимум, както и възпрепятстват срещата на обвиняемия с жертвата, което са изисквания не международното право по всички случаи на деца, жертви и свидетели, както и на пълнолетните жертви на трафик. Работещите помещения в момента се управляват от НПО, която прилага практики по свое усмотрение и се стреми да спазва международни правни стандарти. Те са добър наличен ресурс за прилагане на щадящо правосъдие за жертви на трафик и са в помощ на разследващите.⁴³

За още повече информация, моля обърнете внимание на въпрос 6 от настоящия въпросник.

⁴¹ МОН

⁴² МКБТХ

⁴³ От МКБТХ Русе

9. Моля обяснете какви методи се използват за проверка на възрастта на предполагаема жертва на трафик, когато възрастта не е известна и има основания да се вярва, че лицето е дете. Предполага ли се, че лицето е дете до окончателното установяване на възрастта?

С горепосочените изменения в Закона за закрила на детето от 2013 г. беше разширен кръгът на субектите, които имат право на закрила по реда на Закона за закрила на детето, като беше изрично регламентирана възможността мерки за закрила да се предприемат и по отношение на лица, жертви на насилие или експлоатация, чиято възраст не е установена, но от конкретните обстоятелства може да се направи основателно предположение, че жертвата е дете. Така, съгласно чл. 10 „Право на закрила“ от Закона за закрила на детето, вече е изрично предвидено, че *„Право на закрила по реда на този закон има и лице - жертва на насилие или експлоатация, на което възрастта му не е установена и за което може да се направи основателно предположение, че е дете“*⁴⁴.

Винаги, когато има съмнение за възрастта на лицето се подхожда към него с презумпцията, че е непълнолетно и попада под юрисдикцията на закона за закрила на правата на детето. За определяне на възрастта на лицето се използват всички познати методи чрез използване на група от оперативно-издирвателни мероприятия и научни изследвания посредством НИКК-МВР⁴⁵.

Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 5.04.2011 относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защита на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета беше имплементирана в българското законодателство с изготвеният ЗИД на НК, който беше приет от Народното събрание на 19 септември 2013 г. и обнародван в бр. 84 на Държавен вестник на 27 септември 2013 г. Като част от промените в българското законодателство беше променен Закона за закрила на детето като се разшири кръгът на субектите, които имат право на закрила по реда на този закон. Допълнението е насочено към създаване на възможност мерки за закрила да се предприемат и по отношение на лица, жертви на насилие или експлоатация, чиято възраст не е установена, но от конкретните обстоятелства може да се направи основателно предположение, че е дете⁴⁶.

10. Какви стъпки се предприемат във Вашата страна, за да се гарантира, че правата на детето и неговият най-добър интерес⁴⁷ се отчитат надлежно, особено що се отнася до:

- a. идентифициране на деца - жертви на трафика на хора;
- b. назначаване на законен настойник/попечител, организация или орган, който да действа съобразно най-добрия интерес на малолетни лица без придружител, идентифицирани като жертви на трафик;
- c. издирване на семейството на детето;
- d. гарантиране, че самоличността или данните, позволяващи идентифицирането на дете - жертва на трафик, не се разгласяват публично чрез медиите или всякакви други средства;
- e. достъп до подходящо и безопасно настаняване, образование и здравеопазване;
- f. издаване на разрешения за пребиваване на деца - жертви на трафик;
- g. предоставяне на съвети и информация на разбираем от детето език, правно подпомагане и безплатна правна помощ преди, по време на и след съдебното производство, в т.ч. за предявяване на иск за обезщетение;
- h. определяне на най-добрия интерес, в т.ч. оценка на риска, преди всяко решение за връщане на деца - жертви на трафик в техните държави по произход и осигуряване на безопасното завръщане на детето в съответствие с най-добрия му интерес;
- i. специални мерки за защита на децата?

⁴⁴ МП

⁴⁵ МВР

⁴⁶ ДАЗД

⁴⁷ „Най-добър интерес на детето“ означава, че всяка ситуация следва да се разглежда от личната гледна точка на детето с оглед да се вземат предвид мненията му и да се гарантира зачитането на правата му. Затова водещото съображение при всяко отнасящо се до дете решение следва да бъде ръководено от това, какво е обективно най-добро за детето предвид неговата възраст и зрялост.

Чл. 24, ал.1 от ЗБТХ предвижда, че НКБТХ, МКБТХ, приютите за настаняване на ЖТ и центровете за помощ и закрила на ЖТ предприемат незабавни действия за издирване на семействата на децата жертви. В случаите по ал.1 специализираните органи по Закона за закрила на детето предприемат мерки за осигуряване на представителство.

Чл.20 от Закона за борба с трафика на хора (ЗБТХ) постановява, че на ЖТ се осигуряват анонимност и защита на данните за самоличност.

За защитата на самоличността и безопасността на деца жертви има специални разпоредби. Приютите за непълнолетни лица са от затворен тип. Те стоят заключени и на децата не е разрешено да излизат без възрастен придружител. Обикновено приютите се намират близо до полицейски участък. Служители на МВР могат да настаняват децата жертви в специални помещения, като не допускат контакт с лица, общуването с които може да има вредно въздействие върху детето. Могат също да осигурят охрана на детето за период до 48 часа. Тези мерки се прилагат в практиката – ако дете жертва е призовано за съдебно заседание в процес срещу родители-трафиканти, полицаи придружава и осигурява лична охрана на детето в деня на заседанието⁴⁸.

Чл. 23 от ЗБТХ постановява, че на децата жертви се осигурява обучение в държавните или общински училища в страната при условията и по реда на Закона за народната просвета.

В Закона за закрила на детето, Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпление и в Закона за правната помощ се съдържат изрични нормативни гаранции за правата на детето-жертва и надлежното отчитане на неговия най-добър интерес, и в частност относно - предоставянето на съвети и информация на разбираем от детето език, правно подпомагане и безплатна правна помощ преди, по време на и след съдебното производство. *Моля, вижте по-долу приложените закони разпоредби:*

1. Закон за закрила на детето

Глава първа „Общи положения“

Определение за дете

Чл. 2. Дете по смисъла на този закон е всяко физическо лице до навършването на 18 години.

Принципи на закрила

Чл. 3. Закрилата на детето се основава на следните принципи:

1. зачитане и уважение на личността на детето;

2. отглеждане на детето в семейна среда;

3. (изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) осигуряване най-добрия интерес на детето;

4. (изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) специална закрила на дете в риск;

9. (нова - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм., бр. 38 от 2006 г., бр. 14 от 2009 г.) грижа в съответствие с потребностите на детето;

14. (предишна т. 8 - ДВ, бр. 36 от 2003 г., предишна т. 10, бр. 38 от 2006 г., предишна т. 11, бр. 14 от 2009 г.) контрол по ефективността на предприетите мерки.

Мерки за закрила

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2003 г.) (1) Закрилата на детето по този закон се осъществява чрез:

7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) полицейска закрила;

8. специализирана закрила на обществени места;

9. информирание за правата и задълженията на децата и родителите;

10. осигуряване на превантивни мерки за сигурност и защита на детето;

11. осигуряване на правна помощ от държавата;

12. специални грижи за децата с увреждания;

Специална закрила

Чл. 5. (Предишен текст на чл. 5, доп. - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм., бр. 28 от 2005 г., бр. 94 от 2005 г., бр. 103 от 2005 г., бр. 14 от 2009 г.) (1) Специална закрила се осигурява на дете в риск.

⁴⁸ Фондация „Асоциация Анимус“

.....
Глава втора „Права на детето“

Информирание и консултиране

Чл. 13. Всяко дете има право да бъде информирано и консултирано от органа за закрила на детето и без знанието на родителите му или на лицата, които полагат грижи за отглеждането и възпитанието му, ако това е необходимо с оглед защита по най-добър начин на неговите интереси и уведомяването им би засегнало тези интереси.

Участие в процедури

Чл. 15. (1) Във всяко административно или съдебно производство, по което се засягат права или интереси на дете, то задължително се изслушва, ако е навършило 10-годишна възраст, освен ако това би навредило на неговите интереси.

(2) Когато детето не е навършило 10-годишна възраст, то може да бъде изслушано в зависимост от степента на неговото развитие. Решението за изслушване се мотивира.

(3) Преди изслушването на детето съдът или административният орган трябва:

1. да осигури необходимата информация, която да му помогне да формира мнението си;
2. да го уведоми за евентуалните последици от неговите желания, от поддържаното от него мнение, както и за всяко решение на съдебния или административен орган.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2003 г., бр. 14 от 2009 г.) Съдебните и административните органи осигуряват подходяща обстановка за изслушване на детето, съобразена с неговата възраст. На изслушването и консултирането на детето задължително присъства социален работник от дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето, а при необходимост - и друг подходящ специалист.

(5) (Нова - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм., бр. 38 от 2006 г., бр. 14 от 2009 г.) Съдът или административният орган разпорежда изслушването да се извършва и в присъствието на родител, настойник, попечител, друго лице, което полага грижи за детето, или друг близък, когото детето познава, с изключение на случаите, когато това не отговаря на интереса на детето.

(6) (Предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 36 от 2003 г., изм. и доп., бр. 38 от 2006 г., изм., бр. 14 от 2009 г.) При всяко дело съдът или административният орган уведомява дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето, като за уведомлението от съда се прилагат разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс, а за уведомлението от административния орган се прилагат разпоредбите на Административнопроцесуалния кодекс. Дирекция "Социално подпомагане" изпраща представител, който изразява становище, а при невъзможност предоставя доклад.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 36 от 2003 г.) Дирекция "Социално подпомагане" може да представлява детето в случаите, предвидени в закон.

(8) (Предишна ал. 7 - ДВ, бр. 36 от 2003 г.) **Детето има право на правна помощ и жалба във всички производства, засягащи негови права или интереси.**

Закон за закрила на детето

Допълнителна разпоредба

5. (Нова - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) **"Най-добър интерес на детето"** е преценка на:

- а) желанията и чувствата на детето;
- б) физическите, психическите и емоционалните потребности на детето;
- в) възрастта, пола, миналото и други характеристики на детето;
- г) опасността или вредата, която е причинена на детето или има вероятност да му бъде причинена;
- д) способността на родителите да се грижат за детето;
- е) последиците, които ще настъпят за детето при промяна на обстоятелствата;
- ж) други обстоятелства, имащи отношение към детето.

2. Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления

Глава първа „Общи положения“

Чл. 1. (1) Този закон урежда условията и реда за **подпомагане** и финансова компенсация от държавата на пострадали от престъпления български граждани или граждани на държави - членки на Европейския съюз.

(2) При условията и по реда на този закон подпомагане и финансова компенсация могат да получат и чужди граждани в случаите, предвидени в международен договор, по който Република България е страна.

Чл. 2. Целта на закона е да бъде призната и гарантирана защитата на правата и законните интереси на пострадали от престъпления.

Чл. 3. (1) При условията и по реда на този закон подпомагане могат да получат пострадали, претърпели имуществени и неимуществени вреди от престъпления, а финансова компенсация - пострадали, претърпели имуществени вреди.

(2) Когато пострадалият е починал в резултат на престъплението, правата на подпомагане и финансова компенсация преминават върху неговите деца, родители, съпруг или лицето, с което се е намирал във фактическо съжителство.

(3) **Подпомагане** и финансова компенсация **могат да получат лицата по ал. 1 и 2, когато са претърпели вреди от престъпленията:** тероризъм; умишлено убийство; умишлена тежка телесна повреда; блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето; **трафик на хора;** престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, както и други тежки умишлени престъпления, от които като съставомерни последици са настъпили смърт или тежка телесна повреда.

Глава втора „Информирание на пострадалите от престъпления за техните права“

Чл. 6. (1) Органите на Министерството на вътрешните работи и организациите за подкрепа на пострадали уведомяват пострадалите за:

1. организациите, към които пострадалите могат да се обърнат за безплатна психологическа помощ и подкрепа, както и видовете безплатна психологическа помощ и подкрепа, които могат да получат;

2. правото им на правна помощ, органите, към които могат да се обърнат за упражняването му, условията и реда за предоставяне на безплатна правна помощ;

3. органите, пред които може да бъде подаден сигнал за извършеното престъпление, процедурите след подаване на сигнала и възможностите за действие на пострадалите при условията и реда на тези процедури;

4. правата им в наказателния процес и възможностите за участието им в него;

5. органите, към които могат да се обърнат, за да получат защита за себе си и своите близки, условията и реда за получаване на такава защита;

6. органите, към които могат да се обърнат, за да получат финансова компенсация от държавата, условията и реда за получаването ѝ;

7. възможностите за защита на правата и интересите им, ако са чужди граждани, пострадали от престъпления на територията на Република България;

8. възможностите за защита на правата и интересите им, ако са пострадали от престъпления на територията на друга държава, и към кои органи могат да се обърнат в тези случаи.

(2) Уведомяването се извършва писмено или устно на език, който пострадалите разбират.

(3) За уведомяването се изготвя протокол, който се регистрира в деловодството на съответния орган или организация по ал. 1.

Глава трета „Форми на подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления“

Чл. 8. (1) **Формите на подпомагане на пострадалите от престъпления са:**

1. медицинска помощ при спешни състояния по реда на Закона за здравето;

2. психологическа консултация и помощ;

3. безплатна правна помощ;

4. практическа помощ.

(2) Лицата по чл. 3, ал. 2 могат да ползват формите на подпомагане по ал. 1, т. 2 - 4.

(3) Освен формите на подпомагане пострадалите от престъпления имат право на еднократна финансова компенсация при условията и по реда, предвидени в този закон.

.....**Чл. 10. Пострадалите от престъпления могат да получат безплатна правна помощ при условията и по реда на Закона за правната помощ.**

3. Закон за правната помощ

Глава първа

„Общи положения“

Чл. 1. Този закон урежда правната помощ по наказателни, граждански и административни дела пред всички съдебни инстанции.

Чл. 2. Правната помощ по този закон се осъществява от адвокати и се финансира от държавата.

Чл. 3. Целта на закона е да гарантира равен достъп на лицата до правосъдие чрез осигуряване и предоставяне на ефективна правна помощ.

Чл. 4. Средствата за правна помощ се осигуряват от републиканския бюджет.

Чл. 5. Правна помощ се предоставя на физически лица на основанията, посочени в този и в други закони.

.....
Глава трета „Вид и обхват на правната помощ“

Чл. 21. Видовете правна помощ са:

1. **консултация с оглед** постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за **завеждане на дело;**
2. **подготовка на документи за завеждане на дело;**
3. **процесуално представителство;**
4. представителство при задържане по чл. 63, ал. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи и по чл. 16а от Закона за митниците.

.....
Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2013 г.) (1) Правната помощ по чл. 21, т. 1 и 2 е безплатна и се предоставя на:

.....
5. дете в риск по смисъла на Закона за закрила на детето;

.....
7. пострадали от домашно или сексуално насилие или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;

8. лица, търсещи международна закрила по реда на Закона за убежището и бежанците, за които предоставяне на правна помощ не се дължи на друго правно основание;

.....
Чл. 23. (1) (Доп. - ДВ, бр. 32 от 2010 г., в сила от 28.05.2010 г.) **Системата за правна помощ по чл. 21, т. 3 обхваща случаите, при които по силата на закон задължително се предвижда адвокатска защита, резервен защитник или представителство.**⁴⁹

Освен полицейските служители, още социалните работници от Агенцията за социално подпомагане (АСП) и ДАЗД имат възможност да осигуряват безопасността на децата жертви. АСП изготвя оценка на нуждите на детето и план за действие заедно със социалните работници в приюта. Планът може да включва мерки за подкрепа на родителите с цел намаляване на риска от повторно въвличане в трафик. При изготвяне на плана, властите трябва да изслушат и детето, ако то е на възраст над 10 години. Председателят на ДАЗД може да изпрати предложение до Министъра на вътрешните работи за налягане на мярката по чл. 76а от Закона за българските лични документи (отнемане на паспорт). Чл. 4 от Закона на закрила на детето предвижда няколко общи мерки за закрила на деца в риск, като например полицейска закрила, настаняване при роднини или приемни родители, осиновяване, и др.⁵⁰

В закона за социално подпомагане се определят реда и видовете социални услуги, които гарантират подходящо и безопасно настаняване на деца, жертви на трафик. При прилагането на мерките по закрила на дете жертва на трафик, се съблюдава изключително прилагането на принципа за „най-добър интерес на детето“. В ежедневната си работа при изпълнение на служебните си ангажименти, социалните работници от ОЗД към ДСП могат да идентифицират жертва на трафик в процеса на активно набиране на информация за хора от уязвими социални групи, съгл. разпоредбите на чл. 10, ал. 1 от ППЗЗД. Приоритет в работата на социалните работници е за всяко дете, жертва на трафик да се осигури защитена среда. При постъпване на сигнал за идентифицирано като жертва на трафик дете, се провежда детайлно проучване на семейната среда. В изготвен социален доклад се прави оценка на семейната среда, битови условия, капацитет на семейството. Това е водещ фактор за определяне на нуждите и подходящите дейности и мерки, които следва да бъдат приложени за осигуряването на безопасна среда. Предприемат се мерки за безопасно завръщане на детето, в съответствие с неговия най-добър интерес.

Съгл. чл. 11 от ЗЗД се гарантира, че самоличността и данните на дете, особено по отношение на което е предприета мярка за закрила, не се разгласяват.

⁴⁹ МП

⁵⁰ Фондация „Асоциация Анимус“

В раздел Мерки по закрила, чл. 4, ал. 11 е предвидено осигуряване на правна помощ от държавата за всяко дете.

В случаите, когато е налице липса на подходяща подкрепяща семейна среда, недостатъчен капацитет за семейството или условията не гарантират спазването принципа на най-добър интерес на детето, се предприемат специални мерки за защита на децата. Чл. 4 от ЗЗД определя мерките за закрила. В подкрепа на процеса на възстановяване и реинтеграция на децата, в България са разработени различни програми и система от социални услуги. Мерките предполагат приоритетно настаняване в семейство на близки и роднини. В случаите, когато не е възможно се ползва системата за социалните услуги в България. Спрямо децата-жертви на трафик се предприемат мерки за закрила съгл. ЗЗД, с цел гарантиране на сигурността им, предотвратяване на последиците от трафика и осигуряване на условия за реинтеграцията им и социална адаптация.

Важен момент в извършването на адекватна оценка на потребността на детето, преценка на риска и планиране на дейности и мерки по осигуряване на неговата закрила и безопасност. Обикновено в 90% от случаите на деца-жертви на трафик, като първоначална мярка по закрила се предприема настаняване в кризисен център. Специални мерки за защита на децата са:

- предприемане на мерки за закрила, с цел осигуряване на сигурна, защитена и безопасна среда;
- служителите на ОЗД към ДСП осъществяват активна социална работа с децата-жертви и техните семейства за предотвратяване на повторно въвличане в трафик или въвличане на друго дете от семейството;
- насочване към подходящи социални услуги в общността;
- консултиране и информиране на родителите по въпроси, свързани с т.нар. отговорно родителстване и по проблеми свързани с отглеждането, възпитанието и обучението на децата;
- уведомяване на съд и прокуратура по компетентност за предприемане на мерки спрямо родителите/близките, за които има данни, че с действията си или бездействието си, излагат децата на риск в т.ч. въвличат ги в неблагоприятни дейности като просия, джебчийство и др.⁵¹.

От 2009 г., с промени в Закона за закрила на детето и Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (ППЗЗД) е установена система от норми, целяща гарантирането на най-добрия интерес на детето. Така, в ЗЗДет. изрично се упоменава, че осигуряването на най-добрия интерес на детето е основен принцип в закрилата на детето. По-нататък е разяснено, че "Най-добър интерес на детето" е преценка на:

1. желанията и чувствата на детето;
2. физическите, психическите и емоционалните потребности на детето;
3. възрастта, пола, миналото и други характеристики на детето;
4. опасността или вредата, която е причинена на детето или има вероятност да му бъде причинена;
5. способността на родителите да се грижат за детето;
6. последиците, които ще настъпят за детето при промяна на обстоятелствата;
7. други обстоятелства, имащи отношение към детето.

С осъществените нормативни промени са дефинирани и прецизирани отговорностите на всички органи за закрила на детето – министъра на труда и социалната политика, министъра на вътрешните работи, министъра на образованието, младежта и науката, министъра на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на културата, министъра на здравеопазването, председателя на Държавната агенция за закрила на детето, кметовете на общините и дирекциите „Социално подпомагане“. Конкретизирани са задълженията и отговорностите на всички лица, които полагат грижи за отглеждането и възпитанието на децата – не само родителите, но и настойници, попечители и всички лица, ангажирани с грижата за детето. Разпоредбите относно основанията за настаняване на дете извън семейството са допълнени, като към лицата, които без основателна причина трайно не полагат грижи за детето и/или се намират в трайна невъзможност да го отглеждат, са добавени и настойници или попечители. За гарантиране на най-добрия интерес на детето през 2009 г. бе установено законово изискване настаняването на дете извън семейството да се предприема като мярка за закрила след изчерпване на всички възможности за закрила в семейството, освен в случаите, когато се налага спешното му извеждане.

Най-добрият интерес на детето е в основата на всяко решение за детето в съдебни или административни процедури. Макар, че този израз не е включен изрично в НПК, НК или СК, съдът има право да изиска допълнително информация и доклад от дирекция „Социално подпомагане“ по всеки

⁵¹ АСП

случай, с оглед вземането на решение, което отговаря на най-добрия интерес на детето. Имуществото на детето също е изрично защитено от закона, като родителите трябва да се отнасят към него с грижата на добър стопанин и не могат да се разпореждат с него без изрично разрешение от съда.

В секторите социална политика, образование и младежко правосъдие, най-добрият интерес на детето е изрично включен в законодателството, като най-добре това е разписано в законодателството в сферата на социалната политика. Предприемането на каквато и да е мярка на закрила винаги е съобразено с оценка на ситуацията. Държавата ни следва и насоките за предоставяне на алтернативна грижа за уязвимите деца, като отново се съблюдава най-добрия интерес на детето. Дирекция "Социално подпомагане" изготвя социална оценка и план за действие за детето. При настаняване в институцията, на всяко дете се изготвя индивидуален план за грижа, който се ревизира на всеки 6 месеца.

Социалните услуги в България се прилагат, като се спазва еднакво законодателство и стандарти както за публични, така и за частни организации. Чл. 4. (1) от ППЗЗД указва, че при осъществяване на своите функции и правомощия органите за закрила на детето се ръководят от висшите интереси на детето във всички свои действия, отнасящи се до децата и техните семейства. Законът не прави разлика между публични и частни институции, и критериите и стандартите са единни.

В социалната сфера, всички доставчици на социални услуги за деца, по закон кандидатстват за издаване на лиценз пред ДАЗД. Изключение правят единствено общините. Общините са доставчици на социални услуги в т.ч. и за деца, но за тях не е приложимо изискването за лицензиране в ДАЗД и регистрацията в АСП, като доставчици на социални услуги. Лицензирането е форма на предварителен контрол на услугите за деца. При издаването на лиценз за социални услуги за деца, всички доставчици се информират за задълженията им и като такива, са обект на последващ контрол. Критериите и стандартите за социални услуги за деца имат за цел осигуряване на безопасна и сигурна среда за отглеждане и възпитание и защита на техните права и интереси, повишаване на общото им благосъстояние, както и по-добро качество и достъпност на социалните услуги за деца.

Благосъстоянието на децата е залегнало в Конституцията на Република България. Благосъстоянието на децата е грижа на родителите. Съгласно СК Чл. 17 съпрузите са длъжни чрез взаимно разбирателство и общи усилия и съобразно своите възможности, имущество и доходи да осигуряват благополучието на семейството и да се грижат за отглеждането, възпитанието, образованието и издръжката на децата. При невъзможност детето да бъде отглеждано от родителите му или когато това не е в негов интерес, се предприемат специални мерки за закрила, като първо се търси възможност за настаняването му в разширено семейство. Съгласно чл. 10 от ЗЗДет. ал. 1 "всяко дете има право на закрила за нормалното му физическо, умствено, нравствено и социално развитие и на защита на неговите права и интереси". Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, имуществено състояние, религия, образование и убеждения или наличие на увреждане". Съгласно Чл. 4. от ППЗЗДет. (2) „Органите за закрила на детето са длъжни да осигурят на детето закрила и грижи, каквито са необходими за неговото благосъстояние, като предприемат своевременно всички необходими законодателни и административни мерки"⁵².

Чл. 281, ал.1, т.6 от НПК постановява, че когато детето жертва е било разпитвано пред съдия и в присъствието на обвиняемия и неговия адвокат, то не трябва да бъде призовавано и разпитвано отново в съдебна фаза. Това дава гаранции, че детето няма да си припомня травмиращите събития отново, както и че няма да се срещне лице в лице с извършителя на престъплението. В допълнение, във все повече градове се откриват т.нар. „сини стаи“. Досъдебният разпит се провежда в „синя стая“, където са само детето и психологът, а законните му представители, съдията, следователят, обвиняемият и неговият адвокат наблюдават и слушат зад огледално стъкло. Тези лица имат аудио връзка с психолога. Той чува въпросите им и ги преформулира за детето по начин, който то да ги разбере. Разпитът се записва и се използва като доказателство в съдебната фаза⁵³.

Проучване на Центъра за изследване на демокрацията на текущата практика показва, че децата – жертви на трафик се нуждаят от по-добра закрила на най-добрия им интерес в процеса на посрещане, подпомагане и реинтеграция. Това се дължи на факта, че често родителите⁵⁴ на такива

⁵² ДАЗД

⁵³ Фондация „Асоциация Анимус“

⁵⁴ По силата на Закона за лицата и семейството (ЗЛС), родителите се считат за законни представители на малолетните си деца (до 14-годишна възраст) и дават съгласие за извършване на правни действия, когато децата са непълнолетни

деца имат различна степен на участие в тяхното трафикирането или притежават нисък родителски капацитет и не са в състояние да защитават ефективно интересите на детето си⁵⁵.

11. Какви практически мерки се вземат във Вашата страна за идентифициране на жертвите на трафик сред непълнолетни чужди граждани без придружител, в т.ч. лица, търсещи убежище? Какви мерки се вземат за предотвратяване на тяхното изчезване? Има ли случаи на недоброволно (принудително) връщане на деца - жертви на трафик?

Мерките не се различават от тези, които се предприемат за лице, което не е чужденец – разликите са свързани с езиковата бариера.

Предизвикателството, пред което беше изправена Европа и България, като външна граница на ЕС по отношение на хуманитарната криза във връзка с конфликта в Сирия, изведе необходимостта от предприемане на спешни мерки в посока приемане, подпомагане, настаняване и грижи за децата и семействата, чужди граждани на територията на нашата страна. С оглед гарантиране правата на деца чужденци, търсещи и/или получили закрила, между Държавна агенция за закрила на детето и Държавна агенция за бежанците бе подписано **Споразумение за сътрудничество, взаимодействие и обмен на информация** на **26.11.2013 г.** По този начин бяха координирани действията между ДАЗД и ДАБ, както и бяха изготвени предложения за законодателни промени по отношение на правното представителство, минималните стандарти за качество на грижа за децата чужденци по време на престоя им в Центровете за настаняване в нашата страна. Гарантирането на правата на тази особено уязвима група деца в настоящия момент е първостепенна грижа и отговорност на държавата с приоритет осигуряване на правото им на живот, оцеляване и развитие, превенция и недопускане на дискриминация, предпазване от всякакъв вид насилие

В съответствие с чл. 22 от Конвенцията на ООН за правата на детето, българската държава прилага специални мерки относно приемането, настаняването и интегрирането на лица със специални нужди, в която категория попадат непридружените малолетни и непълнолетни чужденци /НМНЧ/, и непълнолетни бежанци, придружени от своите родители. В нашата страна е създадена необходимата законова уредба за бежанците и техните деца, с цел реализиране на правата им за по-добър живот и личностно развитие в професионален и граждански план.

Държавната агенция за бежанците при Министерски съвет /ДАБ при МС/ е специализираният орган, който отговаря за провеждането на държавната политика, във връзка с предоставянето статут на бежанец и хуманитарен статут на чужденци в Република България, поема ангажменти, които решават определени цели в съвместната дейност в правителствения и неправителствения сектор по отношение нуждите на бежанците в България, които са залегнали в основни стратегически документи и законодателни проекти.

Създадени са различни адаптационни програми за децата, свързани с предпазването им от физическо и психическо насилие, гарантирането на правото им на живот, оцеляване и развитие, превенция за недопускане на дискриминация. Конкретните мерки, които се предприемат по отношение на непридружените деца чужденци са: включване в образователни и здравни програми, социални услуги, психологическа и социална подкрепа за тяхната реинтеграция, защита от уязвимост, правна защита.

Непридружените деца – чужди граждани се информират още при пристигането им в България за техните права. В процеса на процедурата по предоставяне на закрила и след получаване на закрила, децата изразяват правно-валидна воля, което става чрез техни законни представители – родители, настойници или попечители. Непридружените малолетни и непълнолетни, търсещи или получили закрила, които нямат още назначен настойник или попечител сега се представляват в производството от социален работник от отдела „Закрила на детето“ /О„ЗД“/, който се назначава от Дирекция „Социално подпомагане“ /Д„СП“/ по настоящ адрес. Той присъства по време на производството за предоставяне на закрила, а именно: при интервюиране следи за спазване на процедурата и правата на детето; присъства при връчване на решения по молба за закрила. Представителите обаче, имат единствено консултативни

(14-18-годишна възраст) (ЗЛС чл. 3-4). Близки роднини се назначават за настойници на деца, чиито родители са неизвестни, починали, поставени под пълно запрещение или лишени от родителски права (Семеен кодекс, чл. 153 и сл.). Теренни изследвания сочат, че случаите на деца – жертви на трафик, останали без родители или близки са по-скоро изключение. Преобладаващото мнозинство на деца – жертви на трафик в България нямат настойници извън семейството.

⁵⁵ Център за изследване на демокрацията

функции, не могат да се считат за настойници или попечители и техните волеизявления от името на децата не са правно-валидни. По време на производство и след получаване на решение за статут, с децата-бежанци работи експерт от ИЦ към ДАБ, като за всяко действие се взема и писменото мнение на социалният работник, назначен за представител.

По време на производство по предоставяне на закрила спрямо децата се прилагат:

- достъп /"неотблъскване"/ от територията на Р България;
- неприлагане на ускорено производство;
- ранно идентифициране и точно регистриране;
- оценка на възрастта /по видими признаци или чрез оценка на костна възраст/;
- интервюиране в присъствие на представител – социален работник от отдел „Закрила на детето“ на Дирекция „Социално подпомагане“/Д\"СП\"/ и психолог от ДАБ;
- осигуряване на правен представител и настойник/попечител;
- събиране на данни и позитивно, хуманно и експедитивно търсене на семейството при желание от страна на детето за събиране с него или доброволно завръщане в страната по произход.

Децата, чужденци търсещи или получили закрила на територията на България се настаняват в Регистрационно-приемателен център–гр.София /РПЦ/, РПЦ - с.Баня, и Транзитния център – с. Пъстрогор, като се осигуряват безопасни условия на живот. На непридружените малолетни или непълнолетни чужденци, търсещи закрила се предоставят финансова и материална помощ от ДАБ, равностойна на предоставяната на пълнолетните чужденци, търсещи закрила. За тези деца се осигурява достъп до здравни грижи – избор на личен лекар, медицинска помощ – прегледи и лечение, както за всички български граждани. При необходимост на децата се осигуряват психологически консултации, както и достъп до курсове за изучаване на български език в Интеграционния център /ИЦ/ към ДАБ и възможност за включване в образователната система на българските държавни и общински училища.⁵⁶

12. Какви програми и услуги съществуват във Вашата страна за (ре)интеграцията на деца - жертви на трафик? Какви решения се предлагат, ако реинтеграцията на детето в семейството му не е в най-добър интерес на детето?

За подкрепа на децата – жертви на трафик, след тяхното репатриране в страната, функционират 15 Кризисни центъра, които се финансират със средства от държавния бюджет. Всеки Кризисен център работи целогодишно при денонощен режим, като има възможност за прием на десет деца. Настаняването на децата в тях е за срок до шест месеца и се извършва от Съда. До произнасяне на Съда дирекция "Социално подпомагане" по местоположение на детето извършва временно настаняване по административен ред.

Основните услуги, които се предоставят в Кризисните центрове са осигуряване на подслон и храна, задоволяване на здравни потребности, осигуряване на психологическа подкрепа, овладяване на жизнено и социални умения, образователни услуги, подготовка на детето за реинтеграция в семейството, а ако това е невъзможно, спрямо децата се предприемат други мерки за закрила съгласно Закона за закрила на детето – настаняване в сигурна и защитена среда. Всеки случай се докладва на прокурор и при наличие на достатъчно данни за участието на родителите в експлоатацията на децата, се предприемат наказателни мерки.

Социално-психологическата работа и подкрепа на тази целева група деца, започва още при пристигането им в страната – на съответния гранично-пропускателен пункт. Децата-жертви на трафик се посрещат от представител на ДСП, който присъства на първоначалните разговори с детето и следи за спазването на неговите права и законни интереси.

Като възможност за кризисно настаняване на малолетни и непълнолетни се използват Домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни /ДВНМН/, които са на подчинение на Министерството на вътрешните работи. Престоят в тези домове на децата не може да бъде повече от 15 дни. Престоят над 24 часа се разрешава от прокурор.

Териториалните поделения на АСП – ДСП, в лицето на отделите „Закрила на детето“ (ОЗД), извършват социално проучване спрямо дете, за което е постъпил сигнал или информация, че е жертва на трафик или се завръща в страната непридружено. Събират се данни във връзка със семейната среда на детето, причините за неговото извеждане от страната и въвличането му в трафик. Важен момент в работата на социалните работници е извършването на адекватна оценка на потребностите на детето,

⁵⁶ ДАЗД

преценка на риска и планиране на дейности и мерки за осигуряване на неговата закрила и безопасност. Прямо децата се предприема мярка за закрила, съгласно разпоредбите на Закона за закрила на детето, с цел гарантиране на сигурността и предотвратяване на последиците от трафикирането. Обикновено, като първоначална мярка спрямо децата-жертви на трафик, се предприема настаняване в Кризисен център, където децата могат да пребивават за период до 3 месеца. Престоят на децата в Кризисни центрове може да бъде удължен до 6 месеца, ако важни обстоятелства го налагат. При предприемане на мярка за закрила в семейна среда, работата е насочена към семейно консултиране на родителите и близките на детето по проблемите на отговорното родителство.

В някои от случаите въвличането и експлоатацията на децата става със знанието, съгласието, действието/бездействието на семейството и близките, поради което връщането на детето в семейството или настаняването му при близки и роднини не е в негов интерес. В този случай, детето се настанява задължително извън семейството и се търсят други алтернативни форми на социални услуги – приемни семейства, услуги резидентен тип и т.н.

Родителите, за които има данни, че въвличат детето в дейности, оказващи неблагоприятно въздействие върху неговото развитие или с действията или бездействията си поставят детето в риск, се подвеждат под съдебна отговорност. Уведомяват се Съда и Прокуратурата за предприемане на действия по компетентност.

След напускане на Кризисния център и при необходимост, децата могат да бъдат насочени за ползване на други услуги в общността.

Случаите на деца-жертви на трафик, активно се наблюдават от ОЗД за период от 1 /една/ година, с цел оказване на необходимата подкрепа и предотвратяване на ново въвличане на децата в трафик, както и предотвратяване на възможността други деца от семейството да бъдат въвличени в този процес. По преценка на социалния работник, периода на наблюдение може да се удължи, в зависимост от спецификата на конкретния случай⁵⁷.

Три са услугите, където децата жертви на трафик могат да получат помощ: НТЛД 116111, Звено „Майка и бебе“ (ЗМБ) към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) и Кризисния център (КЦ). Тези три услуги са управлявани от фондация „Асоциация Анимус“ (ФАА). FAA управлява национална телефонна линия за деца 116 111, като дейността ѝ е финансирана от фонд „Социална закрила“ при МТСП. Другите две услуги, делегирани от държавата дейности (функциониращи на територията на град София) са възложени от Столична община за управление на FAA, съгласно разпоредбите на чл. 37 от ППЗСП.

КЦ на FAA работи и с деца (момичета в юношеска възраст, жертви на трафик с цел сексуална експлоатация), жертви на насилие, включително трафик. FAA работи в тясно сътрудничество с ДАЗД и ОЗД. В ЗМБ се настаняват и непълнолетни майки с бебета, които са в риск от трафик.⁵⁸

Съгласно ЗЗД, децата могат да бъдат настанявани извън семейството (чл. 25-26), ако, наред с другото: родителите са починали, неизвестни, поставени под пълно запрещение или лишени от родителски права; родителите или настойниците без основателна причина трайно не полагат грижи за детето или са в невъзможност да го отгледат; детето е жертва на насилие и съществува сериозна опасност от увреждане на неговото развитие. В съответствие със ЗЗД, настаняване извън семейството се предприема след изчерпване на всички възможности за закрила в семейството, освен в случаите на нужда от спешно извеждане на детето от семейната среда. Настаняването извън семейството включва настаняване в семейства на роднини или приемни семейства (които не придобиват родителски права и задължения, но предприемат действия за защита правата на детето (Семеен кодекс, чл. 137), в заведения, предоставящи социални услуги от резидентен тип (включително кризисни центрове) или в специализирана институция.⁵⁹

В. Въпроси, касаещи конкретни членове на конвенцията

Определения (член 4)

⁵⁷ ДАЗД

⁵⁸ Фондация „Асоциация Анимус“

⁵⁹ Център за изследване на демокрацията

13. Срещат ли се във Вашата страна трудности при идентифицирането и наказателното преследване на случаи на ТХ с цел принудителен труд или услуги, робство и практики, близки до робство или принудително подчинение? Ако отговорът е положителен, моля посочете подробности.

Жертвите са изключително зависими от работодателите си и се страхуват да не изгубят работата си и не желаят да споделят⁶⁰. Според редица експертни мнения и оценки, въвличането на деца - жертви на трафик с цел джебчийство и/или просия най-често се случва посредством активното участие на родители или роднини на децата. Друго предизвикателство, се поражда от факта, че в повечето случаи, децата – жертва на трафик не са склонни да застанат активно зад наказателно производство срещу трафикантите си, тъй като не осъзнават факта че са експлоатирани, чувстват се привързани или зависими от семействата си⁶¹.

Наказателното преследване е сериозно затруднено от отказа на свидетелите да дават показания в съда, след като първоначално са участвали в досъдебното производство. В периода от няколко месеца между ДП и влизането на делото в съда те или са заплашвани или се постига взаимноизгодна договорка с извършителите на престъплението.⁶²

14. Какво определение дава законодателството на Вашата страна на „злоупотреба с положение на зависимост“ и какви са критериите за оценка на уязвимостта на лице, подложено на ТХ? Моля посочете съответни примери, когато използваните средства в престъпления, свързани с ТХ, са включвали злоупотреба с положение на зависимост.

В българското законодателство не се предвиждат определения на квалифициращите обстоятелства, включително и на употребеното в чл. 159а, ал. 2, т. 4 от НК „чрез използване състояние на зависимост“ (което понятие съответства на използваното в Конвенцията „злоупотреба с положение на зависимост“).⁶³

В наказателноправната теория и съдебната практика на ВС и ВКС са изяснени понятията „злоупотреба с положение на зависимост“; установени са критериите за оценка на уязвимостта на лица, подложени на трафик⁶⁴.

15. До каква степен законодателството на Вашата страна възприема наличието на връзка между принудителните бракове и незаконното осиновяване, и престъпленията, свързани с ТХ? Моля посочете примери от съдебната практика, когато принудителен брак и незаконно осиновяване са били разглеждани в контекста на ТХ.

Принудителните бракове и незаконното осиновяване са въведени като отделни форми на престъпни деяния в Особената част на НК и са извън съставите на трафика на хора. Предвидените състави са по чл. 177, чл. 178 от НК, съответно по чл. 182а, чл. 182б. Те обаче могат да се намират и в съвкупност с престъпните състави по чл. 159а-г.⁶⁵

16. Може ли според законодателството на Вашата страна принудителната просия да се счита за цел на ТХ? Има ли случаи на трафик на деца с цел принудителна просия с участието на семейството или законния настойник/попечител на детето?

Да, с измененията на НК от 2013 г. „просията“ вече е самостоятелна съставомерна цел на престъплението „трафик на хора“. Моля, вижте сегашната редакция на чл. 159а, ал. 1 от НК: „Чл. 159а. (1) (Изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., бр. 84 от 2013 г.) Който набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора **с цел да бъдат използвани** за развратни действия, за принудителен труд или **за просия**, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност или

⁶⁰ МВР

⁶¹ Център за изследване на демокрацията

⁶² МКБТХ Бургас

⁶³ МП

⁶⁴ ВКС

⁶⁵ ВКС

за да бъдат държани в принудително подчинение независимо от съгласието им, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и глоба от три хиляди до дванадесет хиляди лева.⁶⁶

Принудителната просия е предвидена като самостоятелна престъпна цел от субективната страна на престъплението трафик на хора. Текстът, включващ разширяването на експлоатационните цели е в сила с изменението и допълнението на чл. 159а, ал. 1 от НК в ДВ, бр. 84 от 2013 г. Редица наказателни дела са образувани по обвинение за трафик на деца с цел принудителна просия, в която са въввлечени от членове на семействата им, песп. от настойник или попечител⁶⁷.

За периода януари – декември 2013 год. в зоната на отговорност на територията на ГПУ – Петрич е идентифициран случаи на ТХ с цел принудително подчинение – джебчийство и просия.⁶⁸

17. Може ли съгласно законодателството на Вашата страна извършването на престъпни дейности да се счита за цел на ТХ? Моля посочете примери от съдебната практика.

В законодателството все още не е предвидена експлоатационна цел „извършване на престъпни дейности“ като елемент на субективната страна на престъплението трафик на хора. Съдебната практика на националните ни съдилища сочи, че преимуществено обвинените и осъдени лица са за трафик за хора с цел използване на жертвите за развратни действия.⁶⁹

Предотвратяване на трафика на хора (член 5)

18. Прави ли се оценка на въздействието от информационни, разяснителни и образователни кампании, и други мерки за предотвратяване на ТХ и как се отчитат резултатите? Моля представете копия от доклади за оценка на въздействието.

Една от приоритетните дейности и функции на НКБТХ и МКБТХ е осъществяването на информационни, разяснителни и образователни кампании. Дейностите/ кампаниите се отчитат ежегодно по брой обхванати ученици и училища (на които са проведени обучения), брой раздадени информационни материали, брой проведени информационни беседи, прожекции и пр., които са публични в отчетите на НКБТХ (www.antitraffic.government.bg). Напр. през 2010 г. НКБТХ изработи и разпространи 10 000 бр. от интерактивния превенционен мултимедиен диск „Предай нататък“, проведе се информационна кампания за превенция на трафика на хора с цел сексуална експлоатация, насочена към потребителите на сексуални услуги. Беше отпечатана превенционна брошура, включваща информация относно приетия през месец април 2009 г. в Наказателния кодекс нов чл. 159в, относно криминализиране на съзнателното използване на услуги от жертви на трафик на хора. Брошурата беше отпечатана в тираж 23 000 бр. и беше разпространена в 424 заведения в 7 града в България; преведен и отпечатан в 10 000 бр. беше комиксът за деца „Ти не си за продан“ със съдействието на Съвета на Европа; произведен беше видеоклип и плакати „Това не е кастинг, това е трафик на хора“, за да привлече вниманието на обществото към рисковете от трафик на хора и към факта, че това може да се случи на всеки. Видеоклипът, със съдействието на кинозалони Арена, беше прожектиран преди всички филмови прожекции във всички кина „Арена“ в страната. Беше проведена печатна и видео кампания в метрото в София.

Националната комисия за борба с трафика на хора, с финансовата подкрепа на Международния център за развитие на миграционна политика, разработи и отпечата схематичен плакат на стандартните оперативни процедури и стъпките, по които е разработен Транснационалния механизъм за насочване на жертви на трафик на хора (ТНМН). До НКБТХ достигна обратна връзка от приблизително 350 прокурори, следователи и военни прокурори. Близко 81% от тях за първи път се запознават с ТНМН. Вече запознатите са предимно прокурори, работили по случаи на трафик на хора, научили за ТНМН на семинари и обучения проведени от НКБТХ, в хода на работата или по лична инициатива (основно чрез Интернет). Мнозинството от запитаните (85,8%) намират плаката за практически полезен, по-голямата част от които – вече работили по случаи свързани с трафика на хора (45,4% от общия брой запитани).

⁶⁶ МП

⁶⁷ ВКС

⁶⁸ МКБТХ Благоевград

⁶⁹ ВКС

Повишаването на информираността на обществото по проблема трафик на хора е съществено за намаляването на броя на жертвите. Запознатостта с рисковете, методите за набиране, използвани от трафикантите и по-важно – с начините за предпазване са основен акцент и цел на всяка една от проведените превенционни кампании за периода 2011 - 2013 г., които включваха и специфични дейности по отношение трафика на хора според вида експлоатация, както и отделна кампания с цел ограничаване на търсенето.

За периода 2011 – 2013 г., НКБТХ посредством своята администрация, както и МКБТХ, всяка една от посочените години организира три основни национални кампании за повишаване на информираността – т.нар. „лятна кампания“ за информиране относно сексуалната експлоатация, която обикновено се изпълнява в периода юни – август месец; кампания във връзка трафика на хора с цел трудова експлоатация – обикновено стартира в края на зимния период и началото на пролетта, особено с оглед търсенето на сезонна работа на български граждани в ЕС, както и подготовката на студенти за различни лятни бригади и сезонна работа; Кампания по повод 18-ти октомври – Европейски ден за борба с трафика на хора – кампанията обикновено стартира средата на месец октомври и протича до 10-ти декември (във връзка международните дни за отбелязване на проблема за домашното насилие от 25.11. до 10.12. - отчитайки тенденцията голяма част от жертвите на трафик на хора, особено жени и деца, преди попадането в ситуацията на трафик да са имали опит с друг вид насилие, най-вече домашни и сексуално). От друга страна, на регионално ниво, местните комисии се включват както към националните кампании и мероприятия, така и организират местни инициативи, особено посредством своите доброволчески мрежи. Дейностите и целевите групи са разнообразни всяка година в зависимост от конкретните потребности за региона, но са в съответствие с националната кампания, провеждана от НКБТХ.

В зависимост от тенденциите по отношение проблема трафик на хора, както и новото в законодателната рамка, НКБТХ организира и паралелни кампании на трите посочени по-горе. Например, кампанията през 2012 г., която е проведена в партньорство с The NO Project и Пощенска банка във връзка чл. 159в от НК на Р България, който криминализира съзнателното ползване на сексуални услуги от жертви на трафик на хора.

Друг пример е изготвянето и изпозването на „Наръчник за превенция на трафика на хора сред ромската общност“, в рамките на изпълнението на проект "Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България", изпълняван от НКБТХ на територията на община Варна, в партньорство с Българската асоциация по семейно планиране и сексуално здраве (БАСП), сдружение "Национална мрежа на здравните медиатори", Община Варна и сдружение "Съучастие", гр. Варна и финансиран от Посолството на Франция в България, Постоянното представителство на Франция към Службата на ООН и другите международни организации във Виена и Посолството на Франция в Румъния. Наръчникът се използва като база в работата на терен, която се осъществява в рамките на проекта.

Важен пример за работата по превенция е и проведените кампании относно превенция на трудовата експлоатация във връзка брането на боровинки в Кралство Швеция (през 2013 и 2014 г.), съвместно с Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на труда и социалната политика, Националната мрежа на здравните медиатори и други релевантни институции и организации.

Съществена част от работата по превенция включва информационните сесии във връзка с проблема трафик на хора с ученици и млади хора. Сесиите се извършват както в офиса на администарцията на Националната комисия, така и в рамките на предварително заявени дати и часове в съответно училище от експерти на НКБТХ.

Освен информационните сесии, ученици и студенти, пишещи курсови или дипломни работи по темата трафик на хора, са се обръщали към НКБТХ, включително български студенти в чужбина и чуждестранни студенти и докторанти. От различни училища в страната са получавани и заявки за изпращане на информационни материали. Същите заявки се получават от местните комисии за противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, както и различни НПО в страната.

Извън рамките на основните кампании за 2013 г., в продължение на кампанията от 2012 г. на Националната комисия за борба с трафика на хора и Пощенска банка, бяха организирани няколко изложби на плакати, създадени от студенти от департамент „Изящни изкуства“ към Нов български университет по темата „Трафик на хора“. Експозицията, озаглавена STEP 2 FREEDOM, която беше изложена за първи път миналата година на „Моста на влюбените“ в София, посети градовете Пловдив, Пазарджик и Благоевград. Експозициите бяха организирани от НКБТХ, МКБТХ, съвместно със съответните общини и привлякоха широк публичен интерес към проблема.

Като продължение на дългогодишното партньорство между НКБТХ и Българската национална телевизия беше организирана премиера на документалния филм на Йордан Димитров „Червено като червило и като кръв“, посветен на жертвите на трафика на хора и сексуалната експлоатация. Реализацията на филма, разказващ истинските истории на две жени, пострадали от трафик на хора с цел сексуална експлоатация, беше осъществена с организационната подкрепа на НКБТХ. Филмовата продукция на БНТ беше показана за първи път пред публика в аулата на Нов български университет, а впоследствие бяха организирани прожекции в градовете Благоевград, Бургас, Велико Търново, Монтана, Пазарджик, Пловдив и Сливен. Филмът беше прожектиран сред ученици, студенти, младежи в неравностойно положени, домове за деца, лишени от родителска грижа и др.⁷⁰

Във всички териториални структури на ГДГП и на ГКПП в страната са поставени информационни и превенционни материали касаещи противодействието на трафика на хора във всичките му форми на проявление⁷¹.

Тази година от швейцарската организация FIZ беше одобрен проектът „Обединени усилия на България и Швейцария за предоставяне на незабавна и безусловна защита на жертви на трафик и превенция на трафика на хора“. В проекта от България ще участват, наред с ФАА, НКБТХ и МОМ. Проектът ще бъде имплементиран през следващите три години и предвижда системна превенционна кампания. Предвидени са и средства за оценка на въздействието от информационните и превенционни кампании.⁷²

19. Как Вашата страна насърчава и финансира изследователската дейност в областта на ТХ и как използва резултатите от изследванията в разработването на политиката за борба с трафика? Моля посочете примери за скоршни изследвания.

МВР работи в тясна връзка с НПО и НКБТХ, като основен приоритет на взаимодействието между структурите е превенция, вкл. изготвяне на обобщени доклади, в които се анализира напредъкът и развитието по линията. МВР, посредством ДМОС поддържа тясна връзка със страните членки на ЕС, като съгласно международна спогодба за обмен на опит, взаимства от практиката на чужди структури⁷³.

20. Как законодателството и политиките на Вашата страна в областта на миграцията целят предотвратяване на ТХ чрез предоставяне на възможности за законна миграция?

Приета е Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията (2011-2020 г.). Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията цели формирането на ефективни и единни национални политики при управлението на миграционните процеси. В основата на настоящия документ стои разбирането за феномена миграция, както като необходим ресурс за националната икономика, така и като потенциална заплаха за социалното единство и сигурността на страната. В условията на демографска и икономическа криза миграцията е ресурс, който, чрез прилагането на добре работещи механизми за управление на миграционните процеси, може да окаже положително влияние за развитието на икономиката и сигурността на ЕС. Република България като външна граница на ЕС работи за изпълнението на дългосрочна, единна и ясно формулирана политика за охрана на европейската граница, борба с незаконната миграция, каналджийството, трафика на хора. В последните години Република България постепенно и с устойчив темп се трансформира от страна на емиграция, през транзитна държава, към държава, привличаща имиграция. Все повече чужденци избират България като място, в което да учат, да се квалифицират и да търсят професионална реализация. Това налага Република България да бъде подготвена за увеличение на имиграционните потоци, и законни и незаконни следващите години⁷⁴.

21. Моля опишете вземаните във Вашата страна мерки за предотвратяване на ТХ с цел отнемане на телесни органи и по-специално:

⁷⁰ НКБТХ

⁷¹ МВР

⁷² Фондация „Асоциация Анимус“

⁷³ МВР

⁷⁴ https://www.mvr.bg/NR/rdonlyres/3E3C7633-E3BC-43D5-9517-725CC8176ED6/0/Nacionalna_strategiq_po_migraciqta.pdf

- a. **законите и подзаконовата уредба за трансплантация и отнемане на телесни органи, в т.ч. изискванията към процедурите за вземане на човешки органи от живи донори (информация/съгласие, оценка/подбор, последващо наблюдение и регистрация) и критериите за оторизиране на центрове за даряване на органи от живи донори;**
- b. **институцията или институциите, отговарящи за надзора и наблюдението на медицинското обслужване и възстановяването на донорите и реципиентите, и за поддържането или надзора на списъците на чакащи за органична трансплантация;**
- c. **мерките за ръководство и обучение на съответните квалифицирани служители за предотвратяване на тази форма на ТХ, за докладване на установени случаи и за идентифициране и подпомагане на жертвите.**

В чл. 159в от НК е предвидена наказателна отговорност за използване на лице, пострадало от трафик на хора, за развратни действия, принудителен труд или за просия, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност или за да бъде държано в принудително подчинение независимо от съгласието му. Предвидените в тези случаи наказания за дееца са лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева⁷⁵.

а) Отношенията, свързани с трансплантацията на органи в България са уредени в Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки (ЗТОТК) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му (НАРЕДБА № 6 ОТ 5 МАРТ 2007 Г. ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА МЕДИЦИНСКИ СТАНДАРТ ЗА ТРАНСПЛАНТАЦИЯ НА ОРГАНИ, ТЪКАНИ И КЛЕТКИ, Наредба № 29 от 27.6.2007 г. за условията, реда и размера на финансирането на дейности на националната система за трансплантация от МЗ; Наредба № 28 от 29.6.2007 г. за дейността по асистирана репродукция; Наредба № 22 от 3.5.2007 г. за условията и реда на регистриране РЕГИСТРИРАНЕ И ОТЧИТАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ЕКСПЕРТИЗА, ВЗЕМАНЕ, ПРИСАЖДАНЕ, ОБРАБОТКА, ПРеработка, СЪХРАНЯВАНЕ И ЕТИКЕТИРАНЕ НА ОРГАНИ, ТЪКАНИ И КЛЕТКИ И ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ЕЖЕГОДНИ ОТЧЕТИ ОТ ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ; НАРЕДБА № 21 ОТ 3 МАЙ 2007 Г. ЗА ОБСТОЯТЕЛСТВАТА И ДАННИТЕ, КОИТО СЕ ВПИСВАТ В РЕГИСТРИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ТРАНСПЛАНТАЦИЯ, РЕДЪТ ЗА ВПИСВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА; Наредба № 18 от 20.6.2005 за критериите, показателите и методиката за акредитация на лечебни заведения; НАРЕДБА № 12 ОТ 4 АПРИЛ 2007 Г. ЗА РЕДА ЗА УСТАНОВЯВАНЕ И УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ОБСТОЯТЕЛСТВАТА, ПРИ КОИТО МОЖЕ ДА СЕ ИЗВЪРШИ ВЗЕМАНЕ НА ОРГАНИ, ТЪКАНИ И КЛЕТКИ ОТ ПОЧИНАЛО ЛИЦЕ; Наредба № 11 от 29.3.2004 за водене на регистрите на Изпълнителна агенция по трансплантация; Наредба № 4 от 19.2.2007 за условията и реда за извършване на инспекции на лечебните заведения от Изпълнителната агенция по трансплантация.)

Съгл. чл. 24 от ЗТОТК вземането на органи от жив донор се извършва само при условие, че не представлява опасност за живота на донора и е получено нотариално заверено писмено съгласие от него. Преди трансплантацията, донорът следва да бъде информиран на достъпен език за рисковете, които поема, правата му, медицинските процедури и мерки за безопасност. Информацията се предоставя от лекар, който не е включен в екипа, извършващ вземане или присаждане.

Нотариалната заверка на съгласието се извършва от нотариус, в чийто район на действие се намира лечебното заведение,, което ще извърши вземането на органи, тъкани и/или клетки.

Донорът може да оттегли даденото от него съгласие за вземане на орган по всяко време, преди да е извършено. Не се допуска вземането на органи за трансплантация от лице до 18-годишна възраст. Не се допуска вземането на органи за трансплантация от поставено под запрещение лице.

Физическото и психическото здраве на донора се установява от комисия, назначена от директора на лечебното заведение, извършващо вземане на органи, състояща се най-малко от 3 лекари, които не участват в състава на екипа по вземането или присаждане, с протокол, който се подписва от всички членове на комисията.

Забранява се предлагането на материална облага на донор на органи и приемането на материална облага от донора. Живите донори на органи могат да получат компенсация, само ако тя е строго ограничена до възстановяване на свързаните с донорството разходи и загуба на доходи.

Съгл чл. 25 от ЗТОТК за трансплантация може да се вземе само един от чифтните органи или част от самовъзстановяващ се орган от жив донор, след предварително установяване, че органът,

⁷⁵ МП

съответно неговата част, които се вземат, и оставащият орган, съответно неговата част, имат напълно запазена функция. Изисква се и да са извършени предварително всички необходими изследвания за изключване на възможността за предаване на инфекции и за установяване на биологична възместимост между донора и потенциалния реципиент.

Съгл. чл. 26 от ЗТОТК донор на органи може да бъде само лице, което е съпруг или роднина на реципиента по права линия или по съребрена линия до 4та степен, вкл. при родство, възникнало въз основа на осиновяване, но не по-рано от 3 години от осиновяването, в случаите, когато реципиентът е осиновител, което се доказва с официален документ. По изключение, с разрешение на етичната комисия по трансплантация, се допуска донор на органи да бъде лице, което фактически съжителства с реципиента без сключен граждански брак в продължение на повече от 2 години и за това са налице безспорни доказателства, както и биологичен родител на реципиента, който не го е припознал по установения от закона ред.

Съгл. чл. 13 от ЗТОТК вземане на органи се извършва от лечебни заведения за болнична помощ, получили разрешение за лечебна дейност от министъра на здравеопазването и от лечебните заведения към МС, МО, МВР и МТ след получаване на удостоверение от ИАТ, че лечебното заведение може да извършва трансплантация на органи в съответствие с утвърдените медицински стандарти. Медицинските стандарти в областта на трансплантацията регламентират изискванията за качество на оказаната медицинска помощ и осигуряване защита на правата на пациента, както и критерии за подбор и необходимите медицински изследвания за гарантиране на максимална сигурност за здравето на донора и реципиента (чл. 6, ал .1 от Закона за лечебните заведения и чл. 4, ал. 1 и 3 от ЗТОТК).

Съгл. чл. 15г от ЗТОТК всяко лечебно заведение, което извършва дейности по трансплантация, определя лице в състава на своя персонал, което организира, контролира и носи отговорност за експертизата, вземането, обработката, преработката, етиктирането, съхраняването, предоставянето и присаждането на органи, тъкани и клетки и съобщаването на сериозни нежелани реакции и инциденти. Това лице преминава задължителен курс на обучение най-малко веднъж на 2 години.

Дейностите по трансплантация се осъществяват при спазването на изискванията на Наредба № 6 от 2007 г. ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА МЕДИЦИНСКИ СТАНДАРТ ЗА ТРАНСПЛАНТАЦИЯ НА ОРГАНИ, ТЪКАНИ И КЛЕТКИ. С посочената наредба се създават „Стандартни оперативни процедури (СОП), които са писмени инструкции, утвърдени от изпълнителния директор на ИАТ. СОП съдържат описание на последователността и начина на извършване на дейностите по трансплантация в съответното лечебно заведение за всеки един специфичен процес, материалите и методите, които ще се използват и очаквания резултат. С Наредба № 6 се регламентира процесът на проследяване, чрез който органи, тъканите и клетките се локализируют и идентифицират във всяка фаза от извършване на дейностите по трансплантация от вземането от донора до присаждането им на реципиента или унищожаването им. Процесът на проследяване дава възможност за идентифициране на донора, реципиента и на лечебните заведения за работа с органи, тъкани и клетки, участвали в дейностите по трансплантация, както и възможността за локализиране и идентифициране на цялата информация, свързана с органите, тъканите и клетките и материалите, влизащи в контакт с тях. По смисъла на точка 53.2.1. от наредбата, всички членове на персонала, извършващ дейности по вземане на органи, тъкани и клетки трябва да бъдат обучени да работят с медицинските изделия и оборудването.

б) Съгл. разпоредбите на чл. 11, ал. 4 и 5 от ЗТОТК, ИАТ е компетентният орган за управление, координация и контрол на трансплантацията в България. В изпълнение на своите задължения, ИАТ:

- координира и контролира дейностите в областта на трансплантацията, извършвани в лечебните заведения;

- създава и поддържа публичен и служебен регистър, като събира, обработва, съхранява и предоставя информация във връзка с трансплантацията;

- осигурява денонощен достъп на лекарите, пряко участващи в медицинското обслужване на потенциален донор, до служебния регистър на лицата, които са изразили несъгласие за вземане на органи, тъкани и клетки след смъртта им;

- координира вноса и износа на органи, тъкани и клетки;

- разпределя осигурените за трансплантация органи и контролира разпределението на тъканите и клетките;

- регистрира, съхранява и анализира информацията относно данните на донора, здравословното състояние на живия донор и реципиента по време на трансплантацията и следтрансплантационния период, както и сериозните нежелани реакции и сериозните инциденти, свързани с трансплантацията;

- проучва и анализира медицинските, правните, етичните, религиозните, икономическите и социалните последици от трансплантацията;

- информира обществото за трансплантационните процеси с цел гарантиране на прозрачност и равен достъп на всички нуждаещи се лица;
- координира сътрудничеството между европейски организации за обмен на органи, компетентни органи на държавите - членки на Европейския съюз, на другите държави - страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, на Конфедерация Швейцария и на трети страни, държавни органи, научни организации и неправителствени организации в областта на трансплантацията;
- контролира дейностите по осигуряване на качество и безопасност на органите, тъканите и клетките, предназначени за присаждане;
- осигурява възможност за проследяване от донора до реципиента на всички органи, тъкани и клетки и влизащите в контакт с тях материали и продукти, които се получават, обработват, преработват, съхраняват или предоставят на територията на Република България;
- организира обучение по качество и безопасност при извършване на дейности по трансплантация на отговорните за трансплантацията лица в лечебните заведения;
- контролира обмена на органи с държавите - членки на Европейския съюз, с другите държави - страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, и с Конфедерация Швейцария, както и вноса и износа от и за трети страни⁷⁶.

Мерки за пресичане на търсенето (член 6)

22. Какви превантивни мерки е приела Вашата страна за пресичане на търсенето, което подхранва различни форми на експлоатация на хора, по-конкретно в областите на:

- a. **образователните програми;**
- b. **информационните кампании и ангажирането на медиите;**
- c. **законодателството (в т.ч. в областите на обществените поръчки, изискванията за оповестяване и борбата с корупцията);**
- d. **участието на частния сектор?**

На 10 декември 2013г. FAA заедно с Ла Страда Интернешънъл стартираха кампанията „Една история, два изхода“ - да убедим Европейските правителства да дадат права на жертвите на трафик. (За да видите уебсайта на кампанията, моля последвайте линка: <http://lastradainternational.org/realstories/>). Кампанията цели даване на широка публичност на проблема за трафика на хора и важността правата на жертвите на трафик да бъдат спазвани. Историята на Ана цели да покаже, че за жертвите на трафик е изключително трудно да вземат бъдещето си в свои ръце без да имат достъп до тези права. Съществува и риск да бъдат повторно трафикирани. Кампанията беше разпратена до всички медии, както и до ключови политически фигури в България и до българските представители в Европейските институции.

През 2014 г. FAA е партньор в международен проект NGOs&Co: Сътрудничество между НПО и бизнес-сектора в борбата с трафика на хора, който се фокусира върху трафика на хора с цел трудова експлоатация. В него участват и партньори от Ла Страда Холандия, Полша и Чехия. Целта на проекта е да приобщи бизнес-сектора в борбата с трафика на хора с цел трудова експлоатация, да повиши осведомеността за този сериозен проблем и да информира както гражданите, така и бизнеса, за рисковете при търсене на работа в чужбина, за високата степен на опасностите, които крие нелегалната заетост в чужбина. Тъй като България е страна на произход на жертви на трафик поради факта, че много българи търсят работа в чужбина, считаме, че най-добър партньор за българската страна по проекта биха били фирмите посредници за работа в чужбина, както и съответните държавни институции, които се занимават с проблемите по наемане на български работници в чужбина. Опитът ни досега показва, че въвличането на частния сектор в подобни инициативи е много трудно⁷⁷.

Превантивната дейност е основното, върху което Местните комисии за борба с трафика на хора са съсредоточили усилията си. Редовно се провеждат обучителни сесии в училищата, както и в малките населени места. По отношение на информационните кампании се прави периодично – през пролетта, лятото и есента, като фокусът е различен. Медиите активно се включват като партньори. Работи се основно с няколко целеви групи – ученици и подрастващи, безработни, ромска общност.

⁷⁶ МЗ

⁷⁷ Фондация „Асоциация Анимус“

Провеждат се информационни беседи, презентации, прожекции на филми и пр. Провеждат се информационни беседи, презентации, прожекции на филми и пр.⁷⁸

23. Моля опишете предприеманите във Вашата страна мерки за предотвратяване на ТХ с цел принудителен труд или услуги, съответно чрез инспектиране и администриране на пазара на труда, наблюдение на агенциите за набиране на персонал и временна заетост и контрол върху веригите за доставки.

Една от дейностите по проекта „NGOs&Co: Сътрудничество между НПО и бизнес-сектора в борбата с трафика на хора, който се фокусира върху трафика на хора с цел трудова експлоатация“ ще бъде организирането на информационна кампания за рисковете, които крие търсенето на работа в чужбина посредством нелегални канали и/или чрез нелицензирани посредници. В рамките на този проект сме провели срещи с Агенцията по заетостта, Инспектората по труда и някои фирми-посредници, с цел изработване на стратегия за предотвратяване на ТХ с цел принудителен труд или трудова експлоатация⁷⁹.

МКБТХ в тази връзка е поддържа тясно сътрудничество с Бюро по труда, съвместно организиране на работни срещи, информационни беседи за това как и къде да търсим работа, какво трябва да знаем, за да се предпазим от попадане в трафик и пр. Секретаря на МКБТХ посещава по-малките населени места и провежда беседи.⁸⁰

Превенционните и информационни кампании са описани във въпрос 18.

Гранични мерки (член 7)

24. Моля опишете предприеманите във Вашата страна конкретни мерки за укрепване на капацитета на граничната охрана за предотвратяване и борба срещу ТХ, особено по отношение на:

- a. **идентификацията на възможни жертви на ТХ в контекста на граничния контрол;**
- b. **идентификацията на възможни извършители на престъпления, свързани с ТХ;**
- c. **събиране на първоначална информация от жертвите и извършителите;**
- d. **идентификация на уязвими лица, нуждаещи се от международна закрила, измежду възможните жертви на трафик.**

Изготвени са рискови профили на жертвите и трафикантите, с които са запознати структурите на ГДГП и същите са включени в ежегодните планове за обучение (вкл. събиране на първоначална информация от жертвите и от/за извършителите, идентификация на уязвими лица, нуждаещи се от международна закрила, измежду възможни жертви на трафик и др.). По време на обученията се обръща внимание на всички фоорми на трафик на хора, особено в случаите на трафик на деца (с цел сексуална експлоатация, трудова, просия, джебчийски кражби, продажба на новородени и др.) и са разглеждани въпроси за мерките за гарантиране на правата им⁸¹.

25. Какви мерки са взети, за да се гарантира, че наетият от търговските превозвачи персонал, в т.ч. стюардите/стюардесите от авиокомпаниите и служителите, работещи на други сухопътни и морски транспортни средства, могат да откриват възможни жертви на ТХ и да информират своевременно съответните органи?

В Национална програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите му за 2014 г. е предвидена дейността „Въвличане на частния сектор в идентификацията, превенцията на трафика на хора и ре-интеграция на жертвите на трафик“ с партньори представители и асоциации на бизнес сектора (вкл. превозвачи)⁸².

⁷⁸ МКБТХ

⁷⁹ Фондация „Асоциация Анимус“

⁸⁰ МКБТХ

⁸¹ МВР

⁸² НКБТХ

26. Какви мерки са взети за засилване на сътрудничеството между граничните служби по отношение на установяването и поддържането на преки канали за комуникация? Как се използват тези канали за разкриване на транснационален ТХ? Моля посочете примери за случаи, в които тези канали са били използвани, и за срещани от граничните служби трудности в този контекст.

ГДГП осъществява активно взаимодействие с държавни, общински и неправителствени органи и организации на национално, европейско и международно ниво. В реално време се осъществява оперативен обмен на информация за вероятни жертви и техните трафиканти и с представители на полицейските власти на страни членки на ЕС в България, както и с представители на МВР в тези страни. Изградени са съвместни контактни центрове на румънската, сръбската, македонската и гръцката граници, чрез които се извършва информационен обмен в реално време и по случаи касаещи трафик на хора⁸³.

Идентифициране на жертвите (член 10)

27. Съществува ли национален механизъм за насочване (НМН) или равностойна система за идентифициране и насочване към помощ на жертвите на трафик – както собствени граждани, така и чужденци – с цел всякаква форма на експлоатация? Ако отговорът е положителен, моля посочете ангажираните с НМН органи и техните отговорности. Ако във Вашата страна е съществувал НМН към момента на първата оценка, моля посочете всички извършени междуременно промени в него.

Да, в България съществува НМН, който е официално приет от НКБТХ през 2010 г. Участниците в националния механизъм за насочване и подпомагане на ЖТ са както следва: НКБТХ, МВР, МВНР, МТСП, МЗ, МОН, ДАНС, ДАЗД, ДАБ, ВКП, МКБТХ, ВКБООН, МОМ, НПО доставчици на услуги. Неправителствените организации, доставчици на услуги, които отговарят за идентифицирането на ЖТ и предоставянето на съответните услуги, са изброени в НМН на стр.17-19. Линк към НМН на български език <http://www.animusassociation.org/wp-content/uploads/2014/03/Nacionalen-mechanizum-za-nasochvane-na-jertvi-na-trafik-Bg.pdf> и НМН на английски език: <http://www.animusassociation.org/wp-content/uploads/2014/03/National-referral-mechanism-for-trafficked-persons-En.pdf>. До този момент оценка не е била правена на НМН и на прилагането му. Такава предстои да бъде направена в рамките на проекта „Обединени усилия на България и Швейцария за предоставяне на незабавна и безусловна защита на жертви на трафик и превенция на трафика на хора“, който ще бъде осъществен с швейцарската организация FIZ. Оценката ще бъде направена в рамките на следващите 3 години.⁸⁴

28. Съществуват ли във Вашата страна добре документирани официални показатели за идентифициране на жертвите на ТХ с цел различни форми на експлоатация и как на практика се осигурява използването им от различните специалисти?

Да, в България има специални показатели за идентификация на ЖТ. Те са част от НМН и могат да бъдат намерени в приложение 1 на НМН „Показатели за идентификация на жертви на трафик“. Разпространението на тези показатели се извършва чрез брошури и други печатни материали, които се разпространяват сред различни специалисти⁸⁵.

Допълнително е разработено и се разпространява Практическо ръководство (подробен и 3 брошури съкратен вариант по идентификация на жертви на различен тип експлоатация) за идентификация на жертви на трафик на първо ниво, разработено в рамките на Проект „Разработване на общи насоки и процедури по идентификация на жертви на трафик на хора“ в партньорство с Франция, Гърция, Румъния, Испания и Холандия през 2013 г.⁸⁶

⁸³ МВР

⁸⁴ Фондация „Асоциация Анимус“

⁸⁵ Фондация „Асоциация Анимус“

⁸⁶ НКБТХ

Експертите от ДАНС прилагат в ежедневната си дейност НМН и ТНМН, както и специално разработен наръчник за идентифициране на жертви на трафик през 2010 г. от тогавъшната ГДБОП. Конкретните идентификатори се разпространяват особено до служителите, работещи „на първа линия“, както в процеса на ежедневна работа, така и посредством различни форми на обучения, мероприятия за повишаване на професионалната им квалификация. През 2014 г. сектор „трафик на хора“ към ДАНС взема активно участие в една от оперативните инициативи, планирани в рамките на приоритетна област на ЕС „Трафик на хора“ (EMPACT – THV), а именно – споделяне между държавите – членки и полуляризиране на разработените инструменти за идентификация и рефериране на жертви⁸⁷.

29. Какво се счита за „основателни причини“ да се смята, че дадено лице е жертва на ТХ и кои органи са компетентни да идентифицират жертвите въз основа на „основателни причини“? Моля посочете примери от практиката.

Всички органи и институции, ангажирани с борбата с трафика на хора са компетентни да идентифицират жертви въз основа на „основателни причини“⁸⁸. Идентификацията на ЖТ е първата стъпка в прилагането на НМН. Идентификацията е формална и неформална. Неформална – извършва се от служители на различни институции и организации, които първи са установили контакт с ЖТ. Тя дава възможност за незабавен достъп на жертвата до услугите и програмите за подкрепа, предвидени в НМН. Формална – осъществява се от органите да досъдебното производство и има за цел стартиране на разследването.

Идентификацията се извършва въз основа на:

- Първичен неформален разговор със жертвата
- Наблюдения върху поведението и външния ѝ вид
- Информация, предоставена от насочващо лице или гражданин
- Наблюдения и анализ на обстоятелствата, при които е намерена жертвата
- Самоопределяне от самата жертва

Основателни причини, въз основа на които могат да се идентифицират ЖТ – експлоатацията в проституцията или трудова експлоатацията, както и действия като транспортиране, прехвърляне, укриване, или при използване на средства като измама, насилие, принуда, въвеждане в заблуда, злоупотреба със зависимост⁸⁹.

30. Какви мерки се вземат във Вашата страна за насърчаване на самоидентификацията от самите жертви на ТХ?

Провеждат се семинари, информационни кампании и се използва международния опит придобит от работата с НПО⁹⁰.

Провеждат се широки информационни кампании в страната и в сътрудничество със страни на крайна дестинация за българските жертви на трафик⁹¹.

31. Какви мерки се вземат във Вашата страна за идентифициране на жертвите на ТХ по време на разглеждането на молби за предоставяне на убежище и при връщането на лица, чиито молби са отхвърлени? Как се осигурява комуникацията между органите, отговарящи за идентифициране на жертвите на трафик и органите, отговарящи за имиграцията и предоставянето на убежище, когато има основателни причини да се смята, че лице, пребиваващо в страната с нередовни документи, е жертва на трафик?

Към момента с ГДГП и ДАБ не е постъпвала информация за лица – нелегални имигранти и/или поискали убежище, които са жертви на трафик на хора⁹².

Закрила на личния живот (член 11)

⁸⁷ ДАНС

⁸⁸ МВР

⁸⁹ Фондация „Асоциация Анимус“

⁹⁰ МВР

⁹¹ НКБТХ

⁹² МВР

32. Какви мерки се вземат от съответните квалифицирани служители за защита на поверителността на информацията и за закрила на личния живот и самоличността на жертвите на ТХ, в т.ч. относно съхранението на личните им данни? Съществуват ли примери за конфликт на интереси между професионалната етика от една страна и задължението да се съобщава за престъпления от друга страна? Ако отговорът е положителен, как се решават тези конфликти на практика?

Стриктно се спазват разпоредбите на ЗЗЛД и ЗЗКИ⁹³.

Българското законодателство съдържа две специални мерки за защита на личния живот на жертвите – забрана за снимане и заседание при закрити врати. Чл. 32 (2) от Конституцията повелява, че личният живот на гражданите е неприкосновен и на база на тази разпоредба съдът може да забрани използването на фотоапарати и камери в съдебната зала, но не може да забрани присъствието на журналисти.

Освен това, чл. 263(2) от НПК предвижда възможностите за провеждане на съдебно заседание при закрити врати. Тази мярка се прилага широко в практиката, в случаите на трафик с цел сексуална експлоатация.

НПК предвижда две основни мерки за сигурност – тайна самоличност на жертвата-свидетел и лична физическа охрана. Ако това не е достатъчно, могат да се приложат мерките, предвидени в Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателното производство, най-радикалната от които е пълна смяна на самоличността.

В съдебното заседание жертвата може да има полицейска охрана, съгласно чл. 123 (2)1 от НПК. Тази мярка се прилага в практиката. В Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателното производство е предвидена и специална програма за защита на свидетелите. Мерките, предвидени в този закон, са: физическа защита, временно настаняване в безопасно жилище, смяна на местожителството, работата или учебното заведение, както и пълна смяна на самоличността.

Освен това, както НПК, така и ЗБТХ предвиждат личните данни на пострадалия да бъдат пазени в тайна и да бъде осигурена анонимност⁹⁴.

Подпомагане на жертвите (член 12)

33. Когато подпомагането на жертвите се предоставя от недържавни субекти, как властите на Вашата страна осигуряват съблюдаване на задълженията по член 12 от Конвенцията, особено по отношение на:

- a. финансиране;**
- b. сигурност и защита на жертвата;**
- c. стандарти за подпомагане и приложението им на практика;**
- d. достъп до медицинско лечение, психологическо подпомагане, предоставяне на правни съвети и информация;**
- e. писмени и устни преводачески услуги, когато е необходимо?**

Критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги за ЖТ са част от НМН и са описани в Приложение 2 и включват:

- Гореща телефонна линия (ГТЛ)
- Кризисна интервенция
- Настаняване на ЖТ
- Психологическа подкрепа – консултиране и психотерапия
- Социална подкрепа
- Развиване на умения за социална и трудова реализация – овластяване.⁹⁵

d. Достъпът до медицинско лечение е нормативно регламентиран в сключва мерки, необходими за подпомагане на пациента при тяхното физическо възстановяване. Съгл. чл. 85 от Закона за здравето на пациента се оказва здравна помощ, независимо от неговата възраст, пол, произход, език,

⁹³ МВР

⁹⁴ Фондация "Асоциация Анимус"

⁹⁵ Фондация "Асоциация Анимус"

национална, расова или политическа принадлежност, образование, културно равнище, сексуална ориентация, лично, обществено или материално положение, увреждане и вид и ипричина на заболяването. Чуждите граждани и лицата без гражданство, на които е разрешено дългосрочно или постоянно пребиваване в България, както и лицата с предоставен статут на бежанец, хуманитарен статут или с предоставено право на убежище са задължително осигурени в НЗОК на основание чл. 33 от ЗЗО. Всички задължително осигурени лица имат право да получават медицинска помощ в обхвата на основния пакет от здравни дейности, гарантирани от бюджета на НЗОК.⁹⁶

През 2013 г. към НКБТХ продължават активно да функционират два приюта за временно настаняване на пълнолетни жени – жертви на трафик на хора, които се финансират от бюджета на НКБТХ, и в тях са настанени и обгрижени 29 жени, жертви на трафик. За сравнение, през 2012 г. в приютите дългосрочна подкрепа са получили 24 жени, жертви на трафик, а за 2011 г. – 22. Предоставяните услуги в ПВНЖТХ, следват стандартните оперативни процедури (СОП), регламентирани в Националния механизъм за насочване на жертви на трафик (НМН), основно в частта „Закрила и подкрепа“ и „Социално включване“. Една от основните разлики между приютите и кризисните центрове за жени и деца – жертви на насилие и трафик, управлявани от НПО, е, че в приютите се настаняват само жени, които са жертви на трафик, както и много по-дългата възможност за престой, с оглед успешната по-нататъшна реинтеграция и намаляване на риска от ре-трафик на жертвите. Всеки от приютите е с капацитет на настаняване 4 /+ 2 места. Екипът на всеки от приютите се състои от управител, социални работници, психолог, като за специфичните потребности на жертвите се ангажират външни специалисти – лекар, юрист и др. На местно ниво дейността на приютите също така се подпомага от съответните Местни комисии за борба с трафика на хора. Срокът за пребиваване в Приютите е до приключване на наказателният процес (досъдебна и съдебна фаза) за жертвите, свидетели в образуваното производство и/или е в тясна зависимост от готовността за реинтеграция⁹⁷.

34. Какви конкретни мерки се предприемат, за да се гарантира, че оказването на помощ на жертви на ТХ, на които е издадено разрешение за пребиваване за целите на сътрудничеството им в разследването или наказателното производство, не е поставено в зависимост от готовността им да свидетелстват?

35. Какви помещения (приюти) са налични за настаняване на жертви на ТХ (жени, мъже и деца) и как са пригодени към нуждите на жертвите?

Към юли 2014 г., броят на кризисни центрове е 20 с общ капацитет 208 места. Услугите са разположени в 15 области (Бургас, Варна, В.Търново, Видин, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Русе, Силистра, Ст.Загора, София-област, София-град и Шумен). 10 от тях са възложени за управление от НПО, съгл. чл. 27 от ППЗСП.

Обособени са 15 кризисни центъра за деца и 5 за лица, при които е възможно смесено настаняване, когато се касае за майки с деца.

Ежегодно чрез държавния бюджет се осигуряват финансови средства за функционирането на кризисните центрове – чрез делегирани от държавата дейности. За 2013 г, размерът на стандарта за финансиране на 1 лице е 7931 лв., а през 2014 – 8 251 лв.

Съгл. ЗСП във функциите и задълженията на АСП попада и регистрацията на доставчици на социални услуги. Към 07.2014 г. в регистъра на АСП са включени общо 713 доставчика на социални услуги, от тях 29 реализират дейности в подкрепа на жертви на трафик на хора и домашно насилие: 22 предоставят социални услуги от резидентен тип, а 7 – услуги с консултативен характер.

Дейността на НПО, работещи в сферата на противодействие срещу насилието и трафика на хора подлежи на регулация и от страна на МП, а в случаите, когато дейностите им са насочени към защита правата на децата – и от ДАЗД.

Предвид ангажимента на АСП да подпомага достъпността на социални услуги чрез предоставяне на методическа подкрепа са разработени методически ръководства, сред които е и Методическо ръководство за предоставяне на социална услуга „Кризисен център“. Ръководството предоставя

⁹⁶ МЗ

⁹⁷ НКБТХ

условията за разкриване и функциониране на услугата, както и миниланите изисквания за качество и стандарти.⁹⁸

През 2013 г. към НКБТХ продължават активно да функционират два приюта за временно настаняване на пълнолетни жени – жертви на трафик на хора, които се финансират от бюджета на НКБТХ с капацитет – 8 (+4) места и са управлявани от НПО. Настаняването в подслоните е дългосрочно, до повече от година, или докато приключи наказателното производство. Например, ПВНЖТХ Бургас функционира от декември 2011 г. с капацитет 4+2 места. Представлява апартамент с две стаи, дневна с кухня, офис за персонала, две бани с WC. Осигурява се 24 часово обгрижване от персонал, квалифициран в областта на социалните дейности и психологията, медицинска грижа. Във връзка с осигуряването на медицинска грижа за жертвите на трафик, настанени в Приюта в Бургас е сключен договор с МБАЛ Бургас за безплатна медицинска помощ – спешна помощ, прегледи и назначаване на лечение от специалисти и болнично лечение. Услугите се предоставят както на здравно осигурените, така и на неосигурените лица. Осигурява се ежеседмично психологическо консултиране. Предоставя се професионално обучение, намиране на работа, осигуряват се дневни разходи, свързване със семействата, съдействие при свидетелстване в съда, съдействие при издаване на документи, за завършване на образователна степен и др.⁹⁹

36. Какви мерки се вземат, за да се гарантира, че услугите се предоставят на жертвите въз основа на информирано съгласие?

Съгласно разпоредбите на действащото социално законодателство, социалните услуги се предоставят съобразно установените потребности и личен избор на лицата. В тази връзка, реална подкрепа би могла да бъде оказана единствено при писмено заявено желание от страна на лицето, което търси подкрепа. Редът и условията за предоставяне на социални услуги, когато те са делегирани от държавата дейности, е регламентиран в ППЗСП.¹⁰⁰ Например, при постъпване в Приюта всяка от жертвите се запознава и подписва Договор за ползване на социалната услуга.¹⁰¹

Всяко лице се информира относно законодателната уредба във връзка с престъплението, на което е станало жертва от съответните институции.¹⁰²

Във ФАА това е стандартна процедура - жертвите биват информирани за правата им още при първия контакт. Шелтъра на ФАА е от отворен тип, т.е. ЖТ имат право да напуснат подслона когато пожелаят.¹⁰³

37. Съществува ли последващо подпомагане след края на програмите за предоставяне на помощ? Може ли, когато е необходимо, подпомагането на жертвите да продължи и след приключване на наказателното производство, като се отчитат специфичните им нужди в резултат от вида експлоатация, на която са били подложени (включително отнемането на телесни органи)? Ако отговорът е положителен, какъв вид подпомагане се предоставя?

Лицата, идентифицирани като жертви на трафик могат да бъдат подпомагани по реда на ППЗСП с месечни социални помощи, като за тях са предвидени облекчени условия за достъп до този вид помощ – чл. 10, а. 5¹⁰⁴. Допълнително, настаняването в ПМНЖТХ Бургас се извършва независимо от желанието на жертвата да участва в наказателно производство или не. Престоят не е обвързан с участието или приключването на наказателно производство, а е съобразен с оценката на нуждите и индивидуалния план за възстановяване и реинтеграция. След напускането на Приюта, съществува последващо подпомагане, което се изразява във консултиране/ лично или по телефон/ при взимане на важни решения в самостоятелния живот; при необходимост повторно настаняване в Приюта; участие в лични събития /сватба, рожден ден, празници.¹⁰⁵

⁹⁸ АСП

⁹⁹ МКБТХ Бургас

¹⁰⁰ АСП

¹⁰¹ МКБТХ Бургас

¹⁰² МВР

¹⁰³ Фондация „Асоциация Анимус“

¹⁰⁴ АСП

¹⁰⁵ От МКБТХ Бургас

Период за възстановяване и размисъл (член 13)

38. Моля посочете в кои случаи може да се разреши период за възстановяване и размисъл и кой има право на такъв период (поданици, чужди граждани). Моля опишете реда за разрешаване на период за възстановяване и размисъл, предоставяните през този период подкрепа и закрила и всички срещани в практиката затруднения.

Период за размисъл се дава на всяко лице, предполагаема жертва на трафик, независимо от това, дали ще сътрудничи или не. Той започва да тече от момента на идентифициране на жертвата.¹⁰⁶

Пълнолетните ЖТ имат право на период за размисъл от един месец. Той се отнася както за жертви на трафик на външен, така и на вътрешен трафик. 3 децата жертви е предвиден по-дълъг период за размисъл – 2 месеца.¹⁰⁷

Разрешение за пребиваване (член 14)

39. Съществува ли в правото на Вашата страна разпоредба, позволяваща издаването на разрешение за продължително пребиваване поради личното положение на жертвата? Как се изпълнява това на практика? Моля посочете примери.

Чл. 25 от Закона за борба с трафика на хора предвижда, че чуждестранни ЖТ, които са изразили съгласие да сътрудничат за разкриване на престъплението, получават статут на специална закрила „за срока на провеждане на наказателното производство“, която се състои в „разрешение за продължително пребиваване“ в България. Прокурорът се произнася с постановление, с което предоставя статута на специална закрила и определя неговата продължителност.¹⁰⁸

40. Когато разрешение за пребиваване се издава за целите на сътрудничеството с компетентните органи, какво се разбира под „сътрудничество“ и в какво се състои на практика?

Максималният срок на разрешението за пребиваване, който е посочен в Закона за чужденците в РБ – една година, не важи в този случай. Чуждестранните ЖТ могат да пребивават в България по време на цялото наказателно производство, дори то да отнеме повече от една година. В този случай Дирекция „Миграция“ подновява разрешението всяка година. ЗБГХ изрично предвижда, че разрешението за продължителното пребиваване включва наказателното производство.¹⁰⁹

41. Какви мерки се вземат, за да се гарантира, че разрешение за пребиваване се предоставя на жертви на ТХ при съблюдаване на задължението по член 12 § 6, който гласи, че подпомагането на жертвата не може да се поставя в зависимост от готовността ѝ да свидетелства?

Обезщетение и правна закрила (член 15)

42. Моля посочете всички взети след първия доклад за оценка мерки за способстване на реалното обезщетяване на жертвите на ТХ, в частност по отношение на:

- a. **достъп до информация за приложимите съдебни и административни процедури на език, който жертвите разбират;**
- b. **достъп до безплатно правно подпомагане и безплатна правна помощ по време на досъдебното и съдебното производство;**
- c. **обезщетение от извършителя на престъплението;**
- d. **обезщетение от държавата;**
- e. **обезщетение за неизплатени трудови възнаграждения на жертви на трафик.**

Моля посочете примери за присъдени и действително предоставени обезщетения на жертви на ТХ.

¹⁰⁶ От МКБТХ Монтана

¹⁰⁷ Фондация „Асоциация Анимус“

¹⁰⁸ Фондация „Асоциация Анимус“

¹⁰⁹ Фондация „Асоциация Анимус“

През 2014 г. към министъра на правосъдието беше създадена междуведомствена работна група със задача да изготви предложения за изменения и допълнения в Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления (ЗПФКПП) с цел подобряване положението на пострадалите от тежки престъпления, включително трафик на хора, в правен, социален и практически аспект. В състава на работната група са включени представители на съда, прокуратурата, Министерството на вътрешните работи, Националната комисия за борба с трафика на хора, Министерството на външните работи, както и представители на неправителствените организации за подкрепа на пострадали. В рамките на проведените до момента заседания на групата бяха обсъдени и формулирани в първоначален вариант предложения за изменения в закона, включително с оглед усъвършенстване системата на информиране пострадалите за правата им по ЗПФКПП и улесняване процеса на обезщетяване. Към момента, обаче, групата все още работи по изпълнение на поставената ѝ задача, поради което не можем да предоставим текстове на ЗИД на ЗПФКПП. Очаква се работната група да приключи работата си до края на годината.

През 2013 г. Националният съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления към министъра на правосъдието не е бил сезиран с искане за изплащане на обезщетения на пострадали от престъплението „трафик на хора“¹¹⁰.

ГДГП осъществява координация и взаимодействие с НКБТХ и НПО с оглед предоставяне на подкрепа на жертвите и привличането им като свидетелите в наказателни производства в страната и/или чужбина. Уведомява евентуалните жертви за правата им вкл. относно правна защита и компенсация¹¹¹.

Броят на пострадалите от трафик на хора лица, които са участвали в наказателни дела като граждански ищци, е много малък. Според изследването на Наташа Добрева „Национален доклад: Защита на правата на пострадали от трафик на хора в България“, има известни пет случая, в които на осем пострадали са били присъдени обезщетения за неимуществени вреди. Описание на случаите може да бъде намерено на <http://www.animusassociation.org/wp-content/uploads/2014/03/Zashtita-na-pravata-na-postradali-ot-trafik-na-hora-v-Bulgaria.pdf>, страница 73. Изследването не може да посочи в колко от тези случаи пострадалите реално са получили присъденото им обезщетение¹¹².

43. Какви конкретни мерки се вземат за разполагане с имуществото на трафикантите, за да се гарантира обезщетяване на жертвите (напр. ефективни финансови разследвания, водещи до конфискация на имуществото на извършителите)?

През 2012 г. са влезли в сила 6 бр. решения за отнемане на имущество в полза на държавата срещу проверявани лица, извърпили престъплението „трафик на хора“ за сумата 753 708 лв., през 2013 г. са влезли в сила 5 бр. решения за 2 604 899 лв., през 2014 г. към 08.2014 г. е влязло в сила 1 бр. решение за сумата от 304 671 лв.

Съгласно установения подход на работа, паралелно с разследванията по случаи на трафик на хора, ДАНС инициира и проверки за установяване на евентуално незаконно придобито имущество и пране на пари, водени от специализираните звена за противодействие на финансови престъпления към агенцията. Наред с това, в рамките на проект на ДАНС, предстоят специализирани обучения с теми, касаещи воденето на ефективни финансови разследвания при случаи на установена престъпна дейност „трафик на хора“¹¹³.

44. Имат ли възможност жертви на ТХ да предявят иск за щети и обезщетение в страната на дестинация след завръщането си в страната на произход? Моля посочете съответни примери.

ЗПФКПП: чл. 4. Този закон се прилага, когато престъпленията по чл. 3, ал. 3 са извършени на територията на Република България или когато са извършени извън нейната територия и пострадалият е български гражданин. Чл. 19. (1) Български гражданин, който е пострадал от престъпление, извършено в друга държава - членка на Европейския съюз, може да подаде молба за финансова компенсация до компетентния орган на другата държава членка чрез Националният съвет. (2)

¹¹⁰ МП

¹¹¹ МВР

¹¹² Фондация „Асоциация Анимус“

¹¹³ ДАНС

Националният съвет изпраща молбата на компетентния орган на другата държава членка заедно с формуляр за предаването ѝ.

Репатриране и връщане на жертвите (член 16)

45. Какви стъпки се предприемат, за да се гарантира, че връщането на жертвите на ТХ от Вашата страна в друга страна се осъществява за предпочитане доброволно и при пълно съблюдаване на задължението надлежно да се зачитат техните права, сигурност и достойнство, в т.ч. задължението да не се връща лице в страна, където има риск човешките му права да бъдат нарушени (принципа *non-refoulement* за забрана на принудителното връщане)? Как се извършва оценката на риска, когато се вземат решения за връщане и репатриране на жертви на ТХ? Какъв е редът и какви са условията за сътрудничество с властите на приемащата страна?

В ГДГП е създадена организация за оказване на необходимото съдействие на жертви – траждани на трети страни, относно тяхното безопасно завръщане в страната им на произход¹¹⁴. Предварителна оценка на риска се извършва от МВР/ДАНС, както и отговорните социални, здравни служби.

46. Има ли случаи на жертви на трафик, които са граждани или постоянно пребиваващи във Вашата страна, върнати против волята им? Ако отговорът е положителен, били ли са предприети стъпки и какви за тяхното подпомагане след връщането им?

В НКБТХ няма такава информация.

Отговорност на юридическите лица (член 22)

47. Има ли развития в законодателството на Вашата страна относно отговорността на юридическите лица за престъпления, свързани с ТХ? Отнася ли се отговорността на дружествата за юридически лица, замесени в ТХ с цел принудителен труд или услуги, в т.ч. чрез свои подизпълнители по цялата верига за доставки? Моля посочете примери за такива случаи и наложените санкции.

Относно изменения в Закона за административните нарушения и наказания - С оглед усъвършенстване на материалноправната и процесуалноправна рамка за реализиране отговорността на юридическите лица за престъпления, през 2012 г. в Министерството на правосъдието беше създадена междуведомствена работна група, която в рамките на следващата година изготви проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания (ЗИД на ЗАНН).

По-важните акценти от предложените изменения са, както следва:

- по-ясни правила относно компетентния съд по делата срещу юридическите лица;
- възможност да се образува производство срещу юридическото лице, независимо от основанията, поради което производството срещу физическото лице, извършител на престъпното деяние, е прекратено или не е образувано, или не може да продължи; и
- предвиждане на възможност в полза на държавата да се отнемат не само преките, но и непряките облаги, придобити от престъпления.

Наред с горепосочените изменения от материален и процесуален характер, със законопроекта се предлага и петкратно завишаване на максималния размер на имуществената санкция, която може да се наложи на юридическите лица в случаите, в които реализираната от тях облага, вследствие на престъпна дейност, е с неимуществен характер или нейният размер не може да бъде установен. С предлаганото изменение се цели да се повиши превантивната роля на регламентирания в чл. 83а от ЗАНН санкционен институт и да се даде възможност за по-прецизно индивидуализиране на следващата се на юридическото лице санкционна мярка за въздействие.

На 23 октомври 2013 г. законопроектът беше одобрен от Министерския съвет и в съответствие с установената законодателна процедура беше изпратен на Народното събрание (НС)¹¹⁵.

¹¹⁴ МВР

¹¹⁵ МП

Отегчаващи обстоятелства (член 24)

48. Има ли случаи на наказателно преследване и осъдителна присъда за ТХ с отегчаващо обстоятелство участие на длъжностно лице при изпълнение на служебните му задължения? Моля посочете съответни примери.

Разпоредба за освобождаване от наказание (член 26)

49. Съдържа ли се разпоредбата за освобождаване от наказание в правен акт и/или в насоки за наказателно преследване? Ако отговорът е положителен, моля приложете съответните текстове. Моля представете подробности, в т.ч. препратки към дела, където е бил приложен принципът за освобождаване от наказание и информация за изхода от тези дела.

Действащата редакция на чл. 16а от НК, че не е виновно извършено деянието, което е осъществено от лице, пострадало от трафик на хора, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество е в пълно съответствие. Въвеждането на това изключващо вината обстоятелство за жертвата на трафик се основава на принципното положение, изключващо вината, когато е била принудена да извърши престъпление като пряко следствие, че е обект на трафик. То, обаче, не води до отпадане на наказателната отговорност за извършеното деяние от неговия поредствен извършител, който е въздействал чрез принуда по отношение на жертвата¹¹⁶.

„Наказателен кодекс, Обща част

Глава втора „Престъпление“, Раздел I „Общи положения“

Чл. 16а. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2013 г.) Не е виновно извършено деянието, което е осъществено от лице, пострадало от трафик на хора, когато е било принудено да го осъществи в пряка връзка с това му качество.¹¹⁷

Ex parte и *ex officio* жалби (член 27 във връзка с член 1 § 1 буква b)

50. Предвижда ли правото на Вашата страна възможност за разследване на случай на ТХ във Вашата страна, ако престъплението е извършено на Ваша територия, но жалбата е подадена в държавата по местопребиваване на чужденец – жертва на ТХ? Моля посочете подходящи примери.

Да, в Наказателния кодекс се предвижда такава обща възможност независимо дали е подадена жалба от пострадалия или не е, както и независимо къде е подадена жалба, защото престъплението „трафик на хора“ е престъпление от общ характер и наказателното производство се образува служебно от компетентните органи. Съгласно чл. 207, ал. 1 от НПК досъдебно производство се образува, когато са налице законен повод и достатъчно данни за извършено престъпление, като компетентният държавен орган е длъжен да образува наказателно производство (чл. 23, ал. 1 от НПК). В случаите, визирани с поставения въпрос, се прилага териториалният принцип на пределите на действие на Наказателния кодекс, в частност чл. 3, ал. 1 от НК, съгласно който „Наказателният кодекс се прилага за всички престъпления, извършени на територията на Република България“.¹¹⁸

Пределите на действие на българския наказателен закон предвиждат прилагане на НК към български граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина, както и към чужденци, извършили в чужбина престъпления от общ характер, с които се засягат интересите на България или български граждани. За престъпления, извършени в чужбина делата са подсъдни на софийските съдилища, ако лицето е чужденец или престъплението е извършено в съучастие в чужденец; на съда по местоживеене на лицето, ако е български гражданин, или съучастниците са български граждани с местоживеене в района на един и същ град; на съда, в района на който е завършило досъдебното производство, като не са налице условията при първите 2 хипотези. При транснационалния трафика на хора, националните

¹¹⁶ ВКС

¹¹⁷ МП

¹¹⁸ МП

правоохранителни и правораздавателни органи работят в тясна връзка в областта на полицейско сътрудничество, респ – в условията на сътрудничество и взаимопомощ по наказателни производства с институции като Евроджъст, Европол, Интерпол, както и със сродните им институции в другите държави¹¹⁹.

В ГДГП не е постъпвала такава информация¹²⁰.

51. Моля опишете мерките, които се вземат във Вашата страна, за да се гарантира спазване на задължението за ефективно разследване на случаите на ТХ, по-конкретно по отношение на:

- a. създаване на специализирани звена за разследване и броя на участващите в тях служители;**
- b. обмен на информация и получаване на доказателства от други компетентни органи;**
- c. използване на специални разузнавателни средства (като напр. информатори, агенти под прикритие, подслушване, контролирани доставки), като се посочи как се регулира използването им и дали могат да се прилагат и в случаи, несвързани с организираната престъпност;**
- d. разследване на свързани с ТХ престъпления, извършени през интернет, в т.ч. възможността за блокиране на сайтове, които се използват за улесняване на набирането на жертви на трафик или за разпространение на детска порнография;**
- e. финансови разследвания с цел прекъсване на потоците от пари, генерирани от престъпна дейност и осигуряване на възстановяването на активи;**
- f. използване на съвместни екипи за разследване (СЕР).**

По силата на своите правомощия ВКС – наказателна колегия, следи за еднаквото и точно прилагане на закона в практиката на съдилищата в страната, вкл. и относно наказателно-правната материя в Раздел IX „Трафик на хора“, глава II на Особената част на НК. Постановяваните решения по наказателни дела са от принципен или задължителен характер – тълкувателните решения на ОСНК на ВКС при тълкуването и прилагането на закона. Приносът на институцията в протОВОДЕЙСТВИЕТО на трафия на хора се измерва както в усилията за уеднаквяване на съдебната практика, така и в обученията в областта на обсъжданата материя, на магистрати, полицаи, журналисти, представители на НПО и др.¹²¹

Законодателството непрекъснато се актуализира съобразно новите тенденции за извършване на видовете престъпления, в т.ч. и трафика на хора. Приет беше нов закон за МВР, с който се регламентира изграждането на конкретни специализирани звена за борба с трафик на хора. Съществуват аналогични структури в ДАНС. Между компетентните институции е създаден непрекъснат обмен. Ефективно се ползват способите регламентирани в ЗСРС¹²².

Съгласно последните изменения на ЗДАНС, е разширен обхватът на действие на агенцията, като са ѝ възложени функции по разследване на престъпления. Внесени са допълнително в инструментариума на агенцията, касаещ оперативно-издирвателната дейност като възобновяване правомощията за задържане за срок до 24 часа; правомощията за извършване на личен обиск; осъществяването на проверки, възложени от прокурор по реда на НПК; извършването на отделни действия, свързани с разкриването на престъпления и дейност по установяване и издирване на извършителите.

В тази връзка Агенцията взаимодейства с прокуратурата и други държавни органи в изпълнение на горепосочените дейности, както и при събиране на информация във връзка със защита на националната сигурност. Между горепосочените се осъществява непрекъснат контакт, който позволява своевременно постъпване на информация при съответната компетентна структура и незабавно реагиране по конкретен сигнал.

¹¹⁹ ВКС

¹²⁰ МВР

¹²¹ ВКС

¹²² МВР

Агенцията има териториални дирекции, които работят във взаимодействие с органите на МВР, като се спазва горепосочения принцип, че при придобиване на информация всеки един от тези органи е длъжен да предостави на другия, съобразно неговата компетентност.

След законодателните промени през 2013 г. съгласно ЗДАНС международната организирана престъпност се счита като посегателство срещу националната сигурност. Именно наличието на заплахата за националната сигурност е мотивър за разликата между трансграничната организирана престъпност и дребните престъпления.

Съгл. чл. 4, т. 16 от ЗДАНС Агенцията извършва дейности за защита на националната сигурност от посегателства, свързани с трафик на хора, разглеждайки ги като сериозна заплахата за основните права и свободи на гражданите.

Съгласно действащото в момента законодателство, единствено сектор „Трафик на хора“ в отдел „Трафик на хора и културно исторически ценности“ в ДАНС (съвместно със служителите от ТДНС, работещи по направление на дейност), е компетентният орган за противодействие на престъплението във всичките му форми.

При провеждането на разследвания по сигнали за евентуална престъпна дейност, свързана с трафик на хора, ДАНС е оправомощена да използва целия нормативно установен инструментариум за реализиране на оперативно-издирвателни мероприятия, в т.ч. предвидените в НПК и ЗСПС специални разузнавателни средства и способности (наблюдение, подслушване, проследяване, проникване, белязване и проверка на кореспонденция и компютърна информация, контролирана доставка, доверителна сделка и разследване чрез служител под прикритие). Необходимо е да се отбележи, че според националното законодателство, СПС се използва за разследване на тежки умишлени престъпления, съгласно изчерпателно посочени в НПК текстове от НК, когато съответните обстоятелства не могат да бъдат установени по друг начин или установяването им е свързано с изключителни трудности. Разрешението за използване на СПС се дава предварително от председателя на окръжния съд или от изрично оправомощен от него заместник-председател, а по дела подсъдни на Специализирания наказателен съд – с разрешение на неговия председател или изрично оправомощен заместник-председател.

При установяване на данни за реализиране на елементи от престъпната дейност посредством интернет, сектор „Трафик на хора“ активно взаимодейства със специализираното звено за противодействие на киберпрестъпност към ДАНС. В тези случаи, в разследването участие вземат и служители, притежаващи необходимата квалификация и техническа експертиза за разкриване, предотвратяване и пресичане на криминални феномени, намиращи проява в глобалната мрежа. Нерядко интернет страници, използвани при осъществяването на престъпна дейност, биват блокирани, въз основа на разпореждане на компетентните органи.

Съгласно утвърдената практика и вътрешна нормативна уредба, при разследване на случай на трафик на хора задължително бива ницирирана и проверка за наличие на престъпна дейност, свързана с пране на пари (вкл. установяване на генерираната печалба, идентифициране на финансови потоци, използваните схеми на трансформиране и локализиране на наличните средства и др.).

Специализираният сектор „Трафик на хора“ от години разработва и прилага „добри практики“ в областта на превенцията и противодействието на трафика на хора, България е една от страните, участващи в най-много съвместни екипи за разследване (СЕР) за трафик на хора от всички държави членки на ЕС (4 с Холандия, 2 с Великобритания, 1 с Франция и 1 с Германия). С изключение на 1, всички касаят разкриване и документиране на престъпна дейност, свързана и с пране на пари¹²³.

52. Имали ли сте случаи или предполагаеми случаи на ТХ с цел отнемане на телесни органи? Как е проведено разследването на такива случаи и какви специални разузнавателни средства са използвани?

В сравнение със значително по-разпространените форми на трафик на хора, отбелязани по-горе, трафикът на хора с цел отнемане на органи е срещан изключително рядко. През последните години, специализираното звено в ДАНС не е работило по случаи, при които са били налице данни за трафик на хора с подобна цел. Въпреки това, обаче, секторът полага усилия за поддържане на необходимата специфична експертиза за справеното с такава противозаконна дейност, както и за адекватен контрол над факторите, които биха могли да повлияят на зараждането и развитието му. За ефективните усилия по предотвратяване, разкриване и

¹²³ ДАНС

пресичане на тази форма на трафик, от критично значение е изграждането и поддържането на механизми за сътрудничество и взаимодействие между различни институции (в т.ч. правоохранителни, правоприлагащи, здравни и образователни), НПО и гражданското общество.¹²⁴

Закрила на жертвите, свидетелите и лицата, сътрудничещи на съдебните власти (член 28)

53. Какви мерки се вземат за закрила на жертвите, свидетелите и НПО, които подпомагат жертвите по време на наказателното производство, срещу възможно отмъщение или сплашване по време на и след разследването и наказателното преследване? В колко случаи са използвани мерки за специална закрила по отношение на жертви и свидетели на ТХ? Моля посочете всички затруднения при осигуряване на защита за жертвите/свидетелите и създаване на безопасна среда за участието им в досъдебното и съдебното производство.

54. Какви други мерки се вземат за насърчаване на жертвите и свидетелите да участват в наказателните производства и да дават показания, които точно да отразяват преживяното и да помагат на съдилищата за установяване на истината? Могат ли жертвите на ТХ да бъдат подпомагани по време на разследването и съдебните заседания от социален работник, психолог и/или представител на НПО?

Относно правното положение на жертвите от престъпления в установен набор от права на пострадалите и на техните близки, както в обсега на ЗБТХ, така и в рамките на наказателното производство, сред които правото на защита и на обезщетение. Жертвите имат право на незабавен достъп до правни консултации и процесуално представителство още преди получаването им на качеството им на пострадали в наказателния процес. В най-широк аспект те получават защита в рамките на наказателното производство, вкл. и правна възможност за предявяване на граждански иск в наказателния процес за обезщетения за претърпяните имуществени и неимуществени вреди от престъплението. Целта на правните консултации е жертвите да могат да получат информация и съвети за различните възможности, с които разполагат в наказателния процес – първоначално с права на пострадали в досъдебната фаза, а в послевие и като страни – в съдебната фаза. Налице е предвидена правна възможност в: Закона за правната помощ, в НПК, в ЗПФКПП, правните консултации на жертвите и процесуалното им представителство да се предоставят безплатно, най-малко в случаите, когато жертвата не разполага с достатъчно финансови средства и интересите на правосъдието налагат това, по начин, посочен в изброените кодекс и закони. В съдебната практика е утвърдено разбирането за ограничаване на ненужните повторни разпити по време на разследването, наказателното преследване и съдебното производство като в най-ранен етап от производството се използват института на разпит пред съдия, на използване на видеозаписи на разпитите.

Прилага се и институтът на защита на свидетеля и или негови близки, когато са налице достатъчно основания да се предполага, че в резултат на свидетелстването е възникнала или може да възникне реална опасност на живота или здравето на свидетеля, на неговите възходящи, нисходящи, братя, сестри, съпруг или лица, с които се намира в особено близки отношения, включително и с получаване статут на „анонимен свидетел“ със запазване на тайна на неговата самоличност. По този начин, по време на наказателното производство, жертвите в качеството им на пострадали, а в съдебната фаза на процеса – при положение, че встъпят като страна частен обвинители/или граждански ищец, биват третираны съответно с индивидуалните нужди на всяко лице, съобразени с обстоятелствата като възраст, здравословно състояние, увреждания, които биха могли да имат и други лични обстоятелства, както и с оглед физическите и психологическите последици от престъпната дейност, на която жертвата е била подложена.

Още, изградени са „Сини стаи“, в която да се проведе щадящ разпит на дете жертва на трафик.¹²⁵

Подсъдност (член 31)

55. Моля посочете вземаните от Вашата страна мерки за установяване и упражняване на наказателна подсъдност за престъпленията, установени в конвенцията, в частност по

¹²⁴ ДАНС

¹²⁵ МКБТХ

отношение на престъпления, извършени извън териториалната юрисдикция на държавата (в т.ч. в случаи, когато Ваш поданик е жертва на ТХ, осъществен в друга страна).

Приложими са следните разпоредби от Наказателния кодекс:

„Наказателен кодекс, Обща част

Глава първа „Задача и предели на действие на Наказателния кодекс“

Раздел II „Предели на действие на Наказателния кодекс“

Чл. 4. (1) Наказателният кодекс се прилага към българските граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина.

.....
Чл. 5. Наказателният кодекс се прилага и към чужденци, извършили в чужбина престъпления от общ характер, с които се засягат интересите на Република България или на български гражданин.

Чл. 6. (1) Наказателният кодекс се прилага и по отношение на чужденци, извършили в чужбина престъпление против мира и човечеството, с което се засягат интересите на друга държава или чужди граждани.

(2) Наказателният кодекс се прилага и за други престъпления, извършени от чужденци в чужбина, когато това е предвидено в международно съглашение, в което участва Република България.¹²⁶

Международно сътрудничество (член 32)

56. Моля дайте примери за инициативи за международно сътрудничество с други държави в превенцията и борбата с ТХ, както и оценка на въздействието от такива инициативи, в т.ч. всички срещани трудности в тази област. Моля посочете също всички сключени от Вашата страна двустранни или многостранни споразумения за правна взаимопомощ и как се предоставя такава правна помощ при отсъствие на споразумение.

Прокуратурата на Република България осъществява международно правно сътрудничество с други държави по досъдебни производства водени за престъпления по раздел IX „Трафик на хора“ от глава втора „Престъпления против личността“ на особената част на НК при условията на многостранните и двустранни договори ,по които Република България е страна, а при липса на споразумения – на принципа на взаимността.

България е предимно страна на произход на трафик на хора с крайна дестинация страните в Западна Европа и Република Гърция, поради което международното правно сътрудничество при разследване на такива престъпления се осъществява със страните в Европа и главно със страните-членки на ЕС на основата на договори за правно сътрудничество и на вътрешното законодателство, с което е транспонирано законодателството на ЕС относно правното сътрудничество и взаимното признаване на съдебни актове.

Основните правни инструменти за сътрудничество са Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателни въпроси от 1959 г. и допълнителните протоколи към нея, Европейската конвенция за екстрадиция с допълнителните протоколи към нея, Европейската конвенция за трансфер на производства по наказателни дела, Конвенцията за трансфер на осъдени лица и допълнителния протокол към нея, Конвенцията относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление от 1990 г. ,Конвенцията съставена в съответствие с чл.34 от Договора за ЕС, за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси между държавите-членки на ЕС от 2000 г. и протокола към нея, както и Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и Протоколът за трафика на хора, особено на жени и деца, който я допълва.

Основните форми за правно сътрудничество по наказателни производства за трафик на хора са международната правна помощ, европейската заповед за арест и екстрадицията.

През 2010 г. прокуратурата е изготвила и изпратила 7 молби за правна помощ по дела за трафик на хора, а е получила и изпълнила 10 молби, през 2011 г. са изпратени 6 МПП, а са получени и изпълнени 21 МПП. През 2012 г. са изпратени 2 МПП, а са получени и изпълнени 19 МПП и през 2013 г. е изпратена 1 МПП, а са получени и изпълнени – 22 МПП. Най-често са изпращани и получавани молби за правна помощ до и от Нидерландия, Гърция, ФРГ, Белгия и Франция. На страните извън ЕС правна помощ е оказвана на Швейцария, Македония и Турция.

Европейската заповед за арест е успешен инструмент за задържане и предаване на друга държава-членка на ЕС на издирвани лица с цел провеждане на наказателно преследване или на изпълнение на наказание лишаване от свобода. Въвеждането на ЕЗА опрости и ускори значително процеса на предаване и повиши ефективността на наказателното преследване и наказателното изпълнение.

През 2010 г. са били получени за трафик на хора 11 ЕЗА от чужбина, а е била издадена 1 ЕЗА. През 2011 г. са получени за изпълнение 16 ЕЗА, от които са изпълнени 12, а са били издадени 9. Осъществена е 1 екстрадиция за Украйна. През 2012 г. са били получени 15 ЕЗА за трафик на хора, а са издадени 9. Осъществена е 1 екстрадиция за Македония. През 2013 г. са получени 2 ЕЗА и са били издадени 2. Най – много ЕЗА са получени от Нидерландия, ФРГ, Белгия и Франция.

Успешна и актуална форма на международно правно сътрудничество е създаването на международни съвместни екипи за разследване на основание чл.13 от Конвенция 2000. През периода 2010 – 2013 г. прокуратурата е създала 8 съвместни екипа за разследване на трафик на хора, които са приключили успешно работа и производствата са внесени в съда. По 5 от делата са произнесени присъди в България или в чужбина. Екипите са създадени с Нидерландия – 3 , с Великобритания – 2 , с ФРГ – 2 и с Франция – 1. Съществено е участието на Евроджъст.

Международното правно сътрудничество по наказателни въпроси в областта на разследванията за трафик на хора допринася за успешното приключване на производствата с международен елемент и ефективно наказване на извършителите. Трудностите са свързани с понякога забавеното изпълнение на МПП, различията в законодателствата, водещо до различия при признаване и оценка на доказателствата, нуждата от значителни средства за превод, недостатъчно добрата понякога комуникация, недостатъчна експертиза в областта на европейското наказателно право и др¹²⁷.

Освен съвместните екипи за разследване, ДАНС използва всички установени форми и канали за международен обмен на информация и провеждане на съвместни мероприятия, по противодействието на трафика на хора с полицейските служби на засегнатите страни. В тази връзка, ефективно се използват възможностите на Европол, Интерпол, полицейските офицери за връзка, дирекция "Консулски отношения" към МВНР.

Водените от агенцията паралелни разследвания са свързани най-общо с неутрализиране на ОПГ, занимаващи се с:

1. Трафик на жени във Великобритания с цел сключване на принудителни бракове с граждани на трети страни, което е предпоставка за получаване на европейско гражданство;
2. Трафик на хора извършен в Испания, Германия и Австрия, като в резултат са повдигнати обвинения на 10 лица;
3. Трафик на хора с цел принудителен труд в Швеция. В резултат на активната съвместна дейност с Националното бюро за разследване на Швеция е отчетен рязко намален брой установени жертво. Като продължение на осъществяването на сътрудничество, шведската държава ще финансира командироването на служител на ДАНС за оказване на съдействие на място;
4. Трафик на хора с цел сексуална експлоатация на българки в Холандия. През 2014 г. е неутрализирана дейността на група престъпна група, в резултат на което е задържан нейния лидер, а 3 българки са отведени от ситуация на сексуална експлоатация;
5. Трафик на жени с цел сексуална експлоатация от България за Франция, Германия, Италия, Белгия, Австрия и др. страни от ЕС.

Част от осъществяването на международно сътрудничество от ДАНС включва изпълнението на молби за правна помощ и ЕЗА (през 2014 г. от Норвегия и Белгия например). В началото на 2014 г. са изпълнени 3 ЕЗА на български граждани, съпричастни към трафик на хора на територията на България, по водени съвместни разследвания с холандската полиция.

В рамките на осъществяването на международно сътрудничество от ДАНС са проведени множество работни срещи и посещения на представители на френските, норвежките, шведските, холандските, германските и белгийските партньорски служби, на които бяха обменени както „добри практики“, така и конкретни данни, планирани за бъдещи съвместни действия и международни операции.

В периода 2013 – 2014, служител на специализираното звено за борба с трафика на хора при ДАНС е номиниран за представител на България в Работната група по приоритетна област на ЕС „Трафик на хора“ (EMPACT-TNB), в рамките на новия политически цикъл на ЕС за борба с тежката международна и организирана престъпност (2014-2017). Така звеното участва в изработването и

¹²⁷ ВКП

съблюдава изпълнението на общоевропейските годишни планове за действие по приоритетната област, както и отчита постигнатия от България напредък.

В рамките на Годишен оперативен план за действие 2-14 г. по приоритетната област на ЕС „Трафик на хора“, България е заявила участие в почти всички дейности, заложи на общоевропейско равнище. Наред с това, със Словения, България ръководи изпълнението на една от основните дейности по оперативния план, изразяваща се с реализацията на проект „Използване на съвместни екипи за разследване за борба с трафика на хора в Западните Балкани на местно ниво“.

По линия на международното сътрудничество ДАНС участва в различни проекти по линия на трафика на хора, както следва:

1. „Обучение на веригата от български правоохранителни и съдебни органи в областта на борбата с трафика на хора, фокусирано върху финансовото разследване и възстановяване на активи“, в рамките на Меморандума за разбирателство между България и Холандия.

2. „Използването на съвместни екипи за разследване за борба с трафика на хора в Западните Балкани на местно ниво“ в партньорство със Словения;

3. Българско правоприлагане и съдебната верига в областта на трафика на хора с акцент върху финансовото разследване и конфискация“ в партньорство с Холандия;

4. „Разработване на общи насоки и процедури за идентифициране на жертви на трафик на хора“.¹²⁸

1. Многостранини споразумения, по които Република България е страна:

- Европейска конвенция за екстрадиция от 1957 г.;
- Допълнителен протокол към Европейската конвенция за екстрадиция от 1975 г.;
- Втори допълнителен протокол към Европейската конвенция за екстрадиция от 1978 г.;
- Европейска конвенция за взаимопомощ по наказателно-правни въпроси от 1958 г.;
- Допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси от 1978 г.;
- Втори допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси от 2001 г.;
- Европейска конвенция за трансфер на осъдени лица от 1983 г.;
- Допълнителен протокол към Конвенцията за трансфер на осъдени лица от 1997 г.;
- Европейска конвенция за трансфер на производства по наказателни дела от 1972 г.;
- Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора от 2005 г.;
- Конвенция на ООН срещу транснационалната организирана престъпност от 2000 г.;
- Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност от 2000 г.;

2. Международното правното сътрудничество между Република България и останалите държави-членки на ЕС се осъществява и на основание Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите-членки на Европейския съюз, съставена в съответствие с член 34 от Договора за Европейския съюз (2000/С 197/01)

3. Списък на двустранни споразумения в областта на правното сътрудничество, сключени от Република България (по държави, с които са сключени):

3.1. Австрия:

ДОГОВОР между Народна република България и Република Австрия за правна помощ по граждански дела и документи

Ратифициран с Указ 79 на Президиума на Народното събрание от 6.10.1969 г. - ДВ, бр.12 от 1968 г. Обн., бр. 79 от 10.10.1969 г. В сила от 22.08.1969 г.

3.2. Азербайджан:

1. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Република Азербайджан

Ратифициран със закон, приет от 37-ото Народно събрание на 16.05.1996 г. - ДВ, бр. 46 от 17.04.1996 г. Обн., ДВ, бр. 78 от 8.07.1998 г. В сила от 26.09.1997г.

¹²⁸ ДАНС

2. ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между Република България и Република Азербайджан

Ратифициран със закон, приет от 37-о Народно събрание на 16.05.1996 г. - ДВ, бр. 46 от 1996 г. Обн., ДВ, бр. 78 от 8.07.1998 г. В сила от 26.09.1997 г.

3. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Република Азербайджан

Ратифициран със закон, приет от 37-ото Народно събрание на 16.05.1996 г. - ДВ, бр. 46 от 17.04.1996 г. Обн., ДВ, бр. 78 от 8.07.1998 г. В сила от 26.09.1997 г.

3.3. Албания:**ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между Република България и Република Албания**

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 15.04.2004 г. - ДВ, бр. 35 от 28.04.2004 г. Обн., ДВ, бр. 9 от 27.01.2006 г. В сила от 19.01.2006 г.

3.4. Алжир:**ДОГОВОР за съдебна и правна помощ по граждански, търговски, семейни и наказателни дела между Народна република България и Алжирската демократична и народна република**

Ратифициран с Указ 87 на Държавния съвет на НРБ от 29.01.1975 г. - ДВ, бр. 13 от 13.02.1976 г. Обн., бр. 27 от 5.04.1985 г. В сила от 1.04.1985 г.

3.5. Армения:**1. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Република Армения**

Ратифициран със закон, приет от 37-ото Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 27.02.1996 г. Обн., ДВ, бр. 81 от 15.07.1998 г. В сила от 7.12.1997 г.

2. ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между Република България и Република Армения

Ратифициран със закон, приет от 37-о Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 27.02.1996 г. Обн., ДВ, бр. 81 от 15.07.1998 г. В сила от 7.12.1997 г.

3. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Република Армения

Ратифициран със закон, приет от 37-ото Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 27.02.1996 г. Обн., ДВ, бр. 81 от 15.07.1998 г. В сила от 7.12.1997 г.

3.6. Беларус:**1. ДОГОВОР между Република България и Република Беларус за правна помощ по граждански дела**

Ратифициран - ДВ, бр. 80 от 2007 г. Обн., ДВ, бр. 26 от 07.03.2008 г. В сила от 30.12.2007 г.

2. ДОГОВОР между Република България и Република Беларус за правна помощ по наказателни дела от 8.07.2010г.

Ратифициран - ДВ бр.18 от 1.03.2011г. Обнародван – ДВ бр.17 от 28.02.2012г.
В сила от 7.10.2011г.

3. ДОГОВОР между Република България и Република Беларус за екстрадиция от 8.07.2010г.

Ратифициран - ДВ бр. 18 от 1.03.2011г. Обнародван – ДВ бр. 84 от 28.10.2011г.
В сила от 07.10.2011г.

3.7. Белгия:**1. КОНВЕНЦИЯ за екстрадиция между България и Белгия**

Ратифицирана с Указ 46 на Цар Фердинанд I от 18.12.1908 г. Обн., ДВ, бр. 89 от 1909 г. и бр. 107 от 1909 г. В сила от 6.06.1908 г.

2. КОНВЕНЦИЯ между България и Белгия по някои съдебни въпроси

Ратифицирана с Указ 12 на Цар Борис III от 13.06.1932 г. Обн., ДВ, бр. 65 от 1932г. В сила от 4.07.1932 г.

3.8. Виетнам:**ДОГОВОР за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела между Народна република България и Социалистическа република Виетнам**

Ратифициран с Указ № 3861 на Държавния съвет от 13.11.1986 г. - ДВ, бр. 90 от 21.11.1986 г. Обн., ДВ, бр. 69 от 4.09.1987 г. В сила от 5.07.1987г.

3.9. Грузия:**1. ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между Република България и Република Грузия**

Ратифициран със закон, приет от 37-о Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 1996 г. Обн., ДВ, бр. 3 от 10.01.1997 г. В сила от 6.06.1996 г.

2. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Република Грузия

Ратифициран със закон, приет от 37-о Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 1996 г. Обн., ДВ, бр. 3 от 10.01.1997 г. В сила от 6.06.1996 г.

3.10. Гърция:**ДОГОВОР за правна помощ по граждански и наказателни дела между Народна република България и Република Гърция**

Ратифициран с Указ 1198 на Държавния съвет от 6.08.1976 г. - ДВ, бр. 68 от 24.08.1976 г. Обн., ДВ, бр. 49 от 24.06.1980 г. В сила от 26.04.1980 г.

3.11. Италия:**ДОГОВОР между Народна република България и Италианската Република за правна помощ и изпълнение на решения по граждански дела**

Ратифициран с Решение на Великото Народно събрание от 4.01.1991 г., обн., ДВ, бр. 11 от 8.02.1991 г. с поправка, публикувана в ДВ, бр. 13 от 15.02.1991 г.

3.12. Индия:**1. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Република Индия**

Ратифициран с Решение на 39-тото Народно събрание от 22.07.2004 г., обн., ДВ, бр. 68 от 03.08.2004 г. В сила от 01.02.2007г.

2. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Република Индия от 1`2.09.2007г.

Ратифициран – ДВ бр.36/2008г. Обнародван – ДВ бр. 48 от 26.06.2012г.
В сила от 9.10.2008г.

3. ДОГОВОР за трансфер на осъдени лица между Република България и Република Индия от 12.09.2007г.

Ратифициран със Закон, приет от 40-тото НС на 21.03.2008г.(ДВ.бр.36 от 2008г.), обн. в ДВ бр. 48 от 26.06.2012г. В сила от 09.10.2008г.

3.13. Испания:**1. ДОГОВОР за взаимна правна помощ по граждански дела между Република България и Кралство Испания**

Ратифициран със Закон, приет от Народното събрание на 27.04.1994 г.- ДВ, бр. 39 от 10.05.1994 г. Обн., ДВ, бр. 10 от 31.01.1995 г. В сила от 1.07.1994 г.

2. ДОГОВОР за екстрадиция и взаимна правна помощ между Република България и Кралство Испания

Ратифициран със закон, приет от 36-о Народно събрание на 27 април 1994 г. - ДВ, бр. 39 от 1994 г. Обн., ДВ, бр. 11 от 1.02.1995 г. В сила от 1.07.1994 г.

3.14. Йемен:

ДОГОВОР между Народна република България и Народна демократична република Йемен за правна помощ по граждански и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 881 на Държавния съвет на Народна република България от 22.07.1988 г. - ДВ, бр. 58 от 29.07.1988 г. Обн., ДВ, бр. 11 от 7.02.1989 г. В сила от 22.01.1989 г.

3.15. Кипър:

ДОГОВОР за правна помощ по граждански и наказателни дела между Народна република България и Република Кипър

Ратифициран с Указ № 1792 на Държавния съвет от 17.06.1983 г. - ДВ, бр. 49 от 24.06.1983 г. Обн., ДВ, бр. 4 от 15.01.1985 г. В сила от 11.01.1985 г.

3.16. Китай:

1. ДОГОВОР между Република България и Китайската народна република за правна помощ по наказателни дела

Ратифициран със закон, приет от 37-о Народно събрание на 15.02.1996 г. - ДВ, бр. 17 от 1996 г. Обн., ДВ, бр. 22 от 14.03.1997 г. В сила от 27.05.1996 г.

2. ДОГОВОР между Република България и Китайската народна република за съдебна помощ по граждански дела

Ратифициран със закон, приет от 36-о Народно събрание на 12.01.1994 г. - ДВ, бр. 6 от 1994 г. Обн., ДВ, бр. 60 от 4.07.1995 г. В сила от 30.06.1995 г.

3. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Китайската народна република

Ратифициран със закон, приет от 37-о НС на 12.02.1997 г. - ДВ, бр. 16 от 1997 г. Обн., ДВ, бр. 78 от 8.07.1998 г. В сила от 3.07.1997 г.

3.17. КНДР:

ДОГОВОР между Народна република България и Корейската народнодемократична република за оказване на взаимна правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 1587 на Държавния съвет от 4.08.1989 г. - ДВ, бр. 62 от 11.08.1989 г. Обн., ДВ, бр. 15 от 20.02.1990 г. В сила от 15.02.1990 г.

3.18. Кувейт:

ДОГОВОР между Народна република България и държавата Кувейт за правна и съдебна помощ по граждански и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 185 на Държавния съвет от 7.02.1989 г. - ДВ, бр. 13 от 14.02.1989 г. Обн., ДВ, бр. 59 от 1.08.1989 г. В сила от 6.07.1989 г.

3.19. Куба:

ДОГОВОР между Народна република България и Република Куба за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 1959 на Държавния съвет от 2.11.1979 г. - ДВ, бр. 90 от 13.11.1979 г. Обн., ДВ, бр. 85 от 31.10.1980 г. В сила от 25.07.1980 г.

3.20. Корея:

1. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Република Корея

Ратифициран - ДВ, бр. 10 от 2009 г. Обн., ДВ, бр. 26 от 06.04.2010 г. В сила от 08.04.2010 г.

2. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Република Корея

Ратифициран - ДВ, бр. 10 от 2009 г. Обн., ДВ, бр. 26 от 06.04.2010 г. В сила от 08.04.2010 г.

3.21. Ливан:**1. ДОГОВОР между правителството на Република България и правителството на Ливанската република за правна помощ по граждански дела**

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 25.10.2001 г. - ДВ, бр. 95 от 2001 г. Обн., бр. 45 от 27.05.2004 г. В сила от 10.04.2004 г.

2. ДОГОВОР между правителството на Република България и правителството на Ливанската република за екстрадиция

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 25.10.2001 г. - ДВ, бр. 95 от 6.11.2001г. Обн., бр. 45 от 27.05.2004 г. В сила от 10.04.2004 г.

3. ДОГОВОР между правителството на Република България и правителството на Ливанската република за трансфер на осъдени лица

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 25.10.2001 г. - ДВ, бр. 95 от 6.11.2001г. Обн., бр. 45 от 27.05.2004 г. В сила от 10.04.2004 г.

4. ДОГОВОР между правителството на Република България и правителството на Ливанската република за правна помощ по наказателни дела

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 25.10.2001 г., ДВ, бр. 95 от 2001 г. Обн., бр. 45 от 27.05.2004 г., в сила от 10.04.2004 г.

3.22. Либия:**ДОГОВОР между Народна република България и Социалистическа народна либийска арабска Джамахирия за правно сътрудничество**

Ратифициран с Указ № 1169 на Държавния съвет от 17.04.1984 г. - ДВ, бр. 33 от 24.04.1984 г. Обн., ДВ, бр. 65 от 20.08.1985 г. В сила от 5.08.1985 г.

3.23. Македония:**ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между Република България и Република Македония**

Ратифициран със закон, приет от 38-то НС на 12.01.2001 г., ДВ, бр. 7 от 23.01.2001г.; попр., бр. 10 от 2001 г. Обн., бр. 40 от 19.04.2002г. В сила от 7.04.2002

3.24. Мароко:**1. ДОГОВОР за правна помощ по наказателни дела между Република България и Кралство Мароко от 15.03.2005г.**

Ратифициран със Закон, приет от 40-тото Народното събрание на 20.09.2007г. (ДВ, бр. 80 от 2007 г.). Обн., ДВ, бр. 1 от 03.01.2014 г. В сила от 21.12.2013 г.

2. ДОГОВОР за екстрадиция между Република България и Кралство Мароко от 15.03.2005г.

Ратифициран със Закон, приет от 40-тото Народното събрание на 20.09.2007г. (ДВ, бр. 80 от 2007 г.). Обн., ДВ, бр. 1 от 03.01.2014 г. В сила от 21.12.2013 г.

3.25. Монголия:**ДОГОВОР между Народна република България и Монголската народна република за оказване на взаимна правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела**

Ратифициран с Указ № 1127 на Президиума на Народното събрание от 24.12.1968 г. - ДВ бр. 2 от 7.01.1969 г. Обн., бр. 88 от 14.11.1969 г. В сила от 10.04.1969 г.

3.26. Полша:**ДОГОВОР между Народна република България и Полската народна република за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела**

Ратифициран с Указ № 172 на Президиума на Народното събрание от 7.04.1962 г. - Изв., бр. 31 от 17.04.1962 г. Обн. ДВ, бр. 37 от 10.05.1963 г. В сила от 20.04.1963 г.

3.27. Румъния:**ДОГОВОР между Народна република България и Румънската народна република за правна**

помощ по граждански, семейни и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 33 на Президиума на Народното събрание от 24.01.1959 г. - Изв., бр. 9 от 30.01.1959 г. Обн., Изв., бр. 18 от 1.03.1960 г. В сила от 4.07.1959 г.

3.28. САЩ:**1. ДОГОВОР за екстрадиция между правителството на Република България и правителството на Съединените американски щати от 19.09.2007г.**

Ратифициран със Закон, бр. 51 от 07.07.2009г., приет от 40-то НС на 23.04.2008 г. - ДВ, бр.43 от 29.04.2008г. Обн., ДВ, от 21.05.2009 г. В сила от 21.05.2009г.

2. ДОГОВОР за някои аспекти на правната помощ по наказателни дела между правителството на Република България и правителството на Съединените американски щати от 19.09.2007г.

Ратифициран – ДВ бр. 43 от 29.04.2008г., Обн. ДВ бр. 39 от 25.05.2010г. В сила от 01.02.2010г.

3.29. Сирия:**ДОГОВОР между Народна република България и Сирийската арабска република за правна помощ по семейни, граждански и наказателни дела**

Ратифициран с Указ № 1341 на Държавния съвет от 12.09.1976 г. - ДВ, бр. 77 от 28.09.1976 г. Обн., ДВ, бр. 53 от 8.07.1980 г. В сила от 5.12.1977 г.

3.30. Руска федерация (по правоприемство от СССР):**ДОГОВОР между Народна република България и Съюза на съветските социалистически републики за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела**

Ратифициран с Указ № 784 на Държавния съвет от 15.04.1975 г., - ДВ, бр. 33 от 25.04.1975 г. Обн., ДВ, бр. 12 от 10.02.1976 г. В сила от 18.01.1975 г.

3.31. Турция:**1. ДОГОВОР за правна помощ по граждански и наказателни дела между Народна република България и Република Турция**

Ратифициран с Указ № 160 на Държавния съвет от 18.02.1976 г. - ДВ, бр. 20 от 9.03.1976 г. Обн., ДВ, бр. 16 от 23.02.1979 г. В сила от 27.10.1976 г.

2. ДОГОВОР между Република България и Република Турция за трансфер на осъдени лица

Ратифициран със закон, приет от 36-о Народно събрание на 15.07.1993 г. - ДВ, бр. 65 от 1993 г., издаден от Министерство на правосъдието, обн., ДВ, бр. 61 от 7.07.1995 г., в сила от 24.06.1995 г.

3.32. Тунис:**ДОГОВОР между Народна република България и Туниската република за правна помощ по граждански и наказателни дела**

Ратифициран с Указ № 2464 на Държавния съвет от 26.12.1975 г. - ДВ, бр. 3 от 9.01.1976 г. Обн., ДВ, бр. 91 от 16.11.1976 г. В сила от 31.08.1976г.

3.33. Украйна:**ДОГОВОР за правна помощ по граждански дела между република България и Украйна**

Ратифициран с Закон приет от 39 Народно събрание на 04.11.2004 г. ДВ, бр. 3 от 9.01.1976 г. Обн., ДВ, бр. 102 от 2004 г. В сила от 29.09.2005 г.

3.34. Узбекистан:**1. ДОГОВОР между Република България и Република Узбекистан за екстрадиция**

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 26.05.2004 г. - ДВ, бр. 49 от 8.06.2004 г. Издаден от Министерството на правосъдието, обн., ДВ, бр. 105 от 30.11.2004 г., в сила за Република България от 11.11.2004 г.

2. ДОГОВОР между Република България и Република Узбекистан за правна помощ по граждански дела

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 26.05.2004 г. - ДВ, бр. 49 от 8.06.2004 г. Издаден от Министерството на правосъдието, обн., ДВ, бр. 105 от 30.11.2004 г., в сила за Република България от 11.11.2004 г.

3. ДОГОВОР между Република България и Република Узбекистан за правна помощ по наказателни дела

Ратифициран със закон, приет от 39-то НС на 26.05.2004 г. - ДВ, бр. 49 от 8.06.2004 г. Издаден от Министерството на правосъдието, обн., ДВ, бр. 105 от 30.11.2004 г., в сила за Република България от 11.11.2004 г.

3.35. Унгария:

ДОГОВОР между Народна република България и Унгарската народна република за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 595 на Президиума на Народното събрание от 4.08.1966 г. Обн., ДВ, бр. 29 от 11.04.1967 г. В сила от 10.03.1967 г.

3.36. Франция:

ДОГОВОР за взаимна правна помощ по граждански дела между правителството на Народна република България и правителството на Френската република

Ратифициран с Указ № 269 на Държавния съвет от 28.02.1989 г. - ДВ, бр. 18 от 1989 г. Обн., ДВ, бр. 92 от 28.11.1989 г. В сила от 1.10.1989 г.

3.37. Сърбия (по правоприемство от ФНРЮ):

ДОГОВОР между Народна република България и Федеративна народна република Югославия за взаимна правна помощ

Ратифициран с Указ № 167 на Президиума на Народното събрание от 8.06.1956 г. – Изв., бр. 16 от 1957 г. Обн., Изв., бр. 16 от 1.03.1957 г. В сила от 26.01.1957 г.

3.38. Чешка република (по правоприемство от Чехословакия):

ДОГОВОР между Народна република България и Чехословашката Социалистическа Република за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела

Ратифициран с Указ № 538 на Държавния съвет от 15.04.1977 г. - ДВ, бр. 34 от 1977 г. Обн., ДВ, бр. 20 от 14.03.1978 г. В сила от 6.01.1978 г.

4. При отсъствие на сключен двустранен или многостранен договор, правното сътрудничество може да се осъществи на принципа на взаимността.¹²⁹

За Дунавския регион борбата с трафика на хора е изведена като една от приоритетните области за съсредоточаване на усилията и засилване на сътрудничеството. През 2012 г. е организирана по тази линия съвместна Регионална конференция от МВР, МРРБ и НКБТХ посветена на предизвикателствата в борбата с трафика на хора и съвместните усилия на държавите от Дунавския регион (8 страни са взели участие). ГДГП осъществява активно взаимодействие с държавни и неправителствени органи и организации на европейско и международно ниво. В реално време се осъществява оперативен обмен на информация за вероятни жертви и извършители, с представители на полицейските власти от страните от ЕС в България и представителите на МВР в тези страни. Информацията включва сигнали, постъпили данни от беседи, заявления от жертвите или близки, постъпила информация от националните и международни структури¹³⁰.

НКБТХ продължи да развива и работи активно за международното сътрудничество със страни крайна дестинация за български жертви, международни и европейски организации и структури на ЕС.

1. През 2012 г. НКБТХ по Оперативна програма „Административен капацитет“ изпълнява проект „Подобряване на националната политика за борба с трафика на хора чрез трансфер на знания, опит и добри практики“ в партньорство с бюрото на холандския докладчик по трафика на хора. Основна цел

¹²⁹ МП

¹³⁰ МВР

на проекта е повишаване на капацитета на НКБТХ, нейните регионални структури и НПО, развиващи дейност в областта на трафика на хора за добро управление чрез използване на знанията, опита и добрите практики на Холандия. Крайният срок за изпълнение на проекта е 06.2014 г.

2. Проект „Създаване на Пан-Европейски мониторинг на трафика на хора“, по който НКБТХ е партньор на Министерство на вътрешните работи на Португалия, е финансиран от ЕК, програма „Превенция и борба с престъпността“. Основната цел на проекта е да предостави на страните, противодействащи на трафика на хора, ефикасна система за мониторинг в рамките на най-добрите практики по отношение на хармонизирането на процедурите за събиране, третиране, анализ и обмен на информация.

3. НКБТХ е партньор по проект „Разработване на общи насоки и процедури по идентификация на жертви на трафик на хора“, финансиран от Европейската комисия. Водещ партньор по проекта е Франция, а другите страни партньори са Гърция, Испания, Румъния, и Холандия. Участници още са Съвета на Европа, Международната организация по труда (ILO), Службата на ООН по наркотици и престъпност (UNODC) и Международният център за развитие на миграционните политики (ICMPD). Крайната цел на този двегодишен проект е да подобри и хармонизира методите и процедурите за идентификация на жертви на трафик на хора в Европейския съюз чрез изработването на „насоки и процедури за идентификация на жертви на трафик на хора“. По-специално, проектът цели да:

- Развиване на мрежа от национални контактни точки между участващите страни (България, Гърция, Испания, Румъния, Франция, Холандия) с цел събиране и обмяна на най-добри практики в идентифицирането на жертви на трафик на хора. Добрите практики, събрани измежду правоприлагащи служители, прокурори, съдии, трудови инспектори, организации, оказващи подкрепа на жертви, НПО и профсъюзи, ще бъдат обобщени в доклад, включващ препоръки за оформлението на общите Насоки;

- Развиване на общи Насоки и процедури за идентификация на жертви на трафик на хора между участващите страни;

- Разпространяване на Насоките с оглед оперативното им прилагане от участващите страни.

Проектът предвижда обучителен семинар „обучи учителите“ за прилагането на Насоките;

- Споделяне на най-добрите практики и общите Насоки в 27-те страни – членки на ЕС.

4. На регионално ниво НКБТХ е партньор на Румънската агенция за борба с трафика на хора в международен проект: „Интегриран подход за превенция на трудовата експлоатация в страни на произход и дестинация“ (№JLS/2009/ISEC/AG/207 ABAC №30-CE-0329866/00-14), финансиран от Европейската комисия, Генерална дирекция „Правосъдие, свобода и сигурност“. Основната цел на проекта е намаляване на броя на жертвите на трафик на хора с цел трудова експлоатация в страните на произход, транзит и дестинация. Страни партньори освен Румъния и България са Гърция, Македония, Кипър и Унгария.

През 2013 г. в рамките на проекта Националната комисия беше домакин на регионален семинар, на който присъстваха 30 участника от български държавни институции и неправителствени организации. Фокус на обучението бе идентификацията на жертви на трудова експлоатация, разследване и наказателно преследване на трафикантите. Също така, както вече беше упоменато по отношение дейностите по превенция, част от превенционните материали по проекта бяха използвани и инкорпорирани в рамките на кампанията за превенция на трудовата експлоатация.

5. НКБТХ и Фондация „Център Надя“ са партньори на гръцката неправителствена организация „Усмивката на детето“ в проекта „Децата, жертви на трафик - наша отговорност“ (VICTOR - Victims In Child Trafficking: Our Responsibility). Проектът е финансиран от Европейската комисия, програма „Превенция и борба с престъпността“. Партньори в проекта са международни организации и 15 държавни институции и неправителствени организации от 7 страни – Словения, Румъния, България, Гърция, Сърбия, Молдова и Украйна. Проектът има за цел да подобри процеса на идентифициране на деца-жертви или потенциални жертви на трафик чрез обучение на експерти, които има вероятност да влязат в контакт с тях и да се засили превенцията на трафика на деца чрез дейности за повишаване на осведомеността, насочени към уязвимите групи на деца в риск, със специален акцент върху изчезнали деца.

През месец ноември 2013 г. се проведе първият семинар за учители в гр. София, където участие взеха над 30 представители от правоохранителните органи, здравни и социални работници.

6. Международен проект: „Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България“ – двустранно сътрудничество между България и Франция за борба с трафика на хора. Проектът се управлява от Националната комисия за борба с трафика на хора и ще се осъществява на територията на община Варна в продължение на 2 години, чрез финансовата подкрепата на Посолството на Франция в България, Постоянното представителство

на Франция към Службата на ООН и другите международни организации във Виена, както и Посолството на Франция в Румъния. Партньори на НКБТХ в осъществяването на проекта са Българската асоциация по семейно планиране и сексуално здраве, Асоциация „Национална мрежа на здравните медиатори“, Община Варна и сдружение „Съучастие“ – Варна.

Във връзка „Провеждане на редовна среща на координаторите за борба с трафика на хора от страните в Югоизточна Европа в гр. София“ - в периода 11 - 12 март 2013 г., НКБТХ бе домакин на срещата, като на събитието присъстваха представители на релевантните организации в Албания, Босна и Херцеговина, Хърватска, Македония, Черна Гора, Молдова, Румъния, Сърбия, Словения, представители на Международния център за развитие на миграционните политики и частния сектор, ангажиран с превенцията на трафика на хора – Менпауър България и Пощенска банка.

По отношение „Обмяна на опит и добри практики между НКБТХ и сходни структури, работещи по въпросите на борбата и превенцията на трафика на хора, в държавите – членки на Европейския съюз, Съвета на Европа, ОССЕ и трети страни, НКБТХ проведе повече от 20 международни и регионални срещи.

Мерки по отношение на застрашени или изчезнали лица (член 33)

57. Какви мерки са предвидени във Вашата страна за предаване на друга страна по конвенцията на информацията относно жертва, свидетел или лице, сътрудническо на съдебните власти по дело за ТХ, за които властите на Вашата страна вярват, че са в непосредствена опасност на територията на друга страна? Какви мерки за закрила са предвидени за такива лица, в случай че друга страна по конвенцията Ви информира за присъствието им на Ваша територия? Моля посочете примери от практиката.

58. Въведена ли е във Вашата страна система за ранно предупреждение за изчезнали деца и функционира ли хармонизираният европейски телефонен номер за съобщаване на случаи на изчезнали деца? Какви други мерки съществуват за ранно сигнализиране на други държави за застрашени и/или изчезнали деца? Сключила ли е Вашата страна споразумения и предприела ли е други мерки за засилване на сътрудничеството с други страни при търсене на изчезнали хора и в частност на изчезнали деца, когато властите на Вашата страна имат основателни причини да вярват, че изчезналите деца може да са жертви на трафик или са изложени на риск да станат жертви на трафик на хора?

Българският механизъм за предупреждение се задейства в случай на изчезване, когато животът или здравето на детето са в опасност за разлика от някои предупредителни системи, действащи в Европа и САЩ, чрез които сигналът се задейства само в случаите на отвлечане на дете. Националната система за ранно алармиране за отвлечени /изчезнали деца е изградена по проект на МВР с партньорството на Държавната агенция за закрила на детето, Министерство на правосъдието, Прокуратурата на Република България, Фондация „Център Надя“, Полша и Румъния. За разлика от някои предупредителни системи, действащи в Европа и САЩ, чрез които сигналът се задейства само в случаите на отвлечане на дете, българският механизъм за предупреждение се задейства и в случай на изчезване, когато животът или здравето на детето са в опасност. Основната цел на проекта е създаване на система за подаване на сигнали за отвлечени/изчезнали деца, в която си партнират държавни институции, НПО и обществени организации, медии, интернет доставчици и граждани. В процеса на изграждане са осъществени и обучителни семинари. Разработени са Правила за действие на националната система за ранно алармиране на отвлечени/изчезнали деца¹³¹.

Пусната бе безплатна гореща телефонна линия 116 000 за изчезнали деца. Телефонната линия ще работи 24 часа седмично 365 дни в годината. Номерът е хармонизиран със страните от Европейския съюз. Номерът важи за всички страни в ЕС и Швейцария. На нея ще се приемат сигнали и за деца-бегълци, жертви на родителски или криминални отвлечения, непридружени деца емигранти, изгубени деца. Ако детето изчезне, всички подробности са важни – личните данни на детето, актуална снимка, подробно описание на външния му вид както и описание на обичайното поведение на детето. Фондация „Център Надя“ има сключено споразумение с МВР за сътрудничество в случаите на изчезнало дете. Партньори на инициативата са още Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), Български червен

¹³¹ МВР, МКБТХ

кръст, Държавната агенция „Национална сигурност“ и Националната комисия за борба с трафика на хора.

Сътрудничество с гражданското общество (член 35)

59. Какви стъпки се предприемат от Вашата страна за насърчаване на държавните органи и представителите на държавната администрация да си сътрудничат с НПО и други организации на гражданското общество, в т.ч. синдикати и професионални организации, за да ги ангажират в разработването и прилагането на политики за борба с трафика, програми и други инициативи за предотвратяване на ТХ? Моля представете информация за меморандуми за разбирателство или други споразумения, сключени между държавни органи и НПО в тази област.

През 2012-2013 г. НКБТХ продължи активното си сътрудничество с неправителствения сектор в България по изграждане на политики и осъществяване на дейности по линия на превенцията, закрила на жертвите и международно сътрудничество.

Проект „Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България“. Проектът се реализира в гр. Варна от НКБТХ в партньорство с Община Варна (чрез дирекция „Превенции“ и Местната комисия за борба с трафика на хора), Сдружение „Съучастие“, Българска асоциация по семейно планиране и Асоциация „Национална мрежа на здравните медиатори“ с времева рамка 01.01.2012 г. – 30.06.2014 г. Проектът е финансиран от Посолството на Франция в България, Постоянното представителство на Франция към Службата на ООН и другите международни организации във Виена и Посолството на Франция в Румъния. Целта на проекта е да намали броя на потенциалните жертви на трафик на хора от ромски произход. В неговото реализиране стои амбицията той да послужи за модел за цялостната държавна политика в борбата с трафика на хора сред уязвимите етнически групи в България.

НКБТХ и Фондация „Център Надя“ са партньори на гръцката неправителствена организация „Усмивката на детето“ в проекта „Деца, жертви на трафик- наша отговорност“ (VICTOR- Victims In Child Trafficking: Our Responsibility). Проектът е финансиран от Европейската комисия, Програма „Превенция и борба с престъпността“. Партньори в проекта са международни организации и още 15 държавни институции и неправителствени организации от 7 страни от региона – Словения, Румъния, България, Гърция, Сърбия, Молдова и Украйна. Цел на проекта е създаване на партньорство между широк кръг от участници както публични, така и частни, и по-специално подобряване на сътрудничеството между неправителствените организации, които работят в съответната област, насочени към укрепване на капацитета към създаването на общи действия, свързани с приоритетите, залегнали в Стратегията на ЕС за премахване на трафика на хора за периода 2012 - 2016 г.

Традиционно НКБТХ сътрудничи ежедневно с Международната организация по миграция, Фондация „Асоциация Анимус“, Фондация П.У.Л.С., кризисните центрове за деца и лица, управлявани от НПО във връзка работата по случаи на трафик.

Фондация „Оук“ и Българската асоциация по семейно планиране (БАСП) организираха на 4 и 5 декември 2013 г. работна среща за създаване на Партньорство за учене и действие за превенция на сексуалната експлоатация на деца, в която среща взе участие и експерт към НКБТХ. В срещата се включиха експерти с опит в закрилата на децата, процеса на деинституционализация в България, трафика на деца, здравната медиация и превенция. Гости на семинара бяха Джени Пиърс и Кейт Д'арси от Университет Бедфордшир, удостоен наскоро с престижната кралска награда във Великобритания за приложни изследвания по въпроси на сексуалната експлоатация на деца – The Queens Anniversary Prize. Целта на новото партньорство е да се насърчи по-добрият обмен на знания и информация за методи на превенция при работа с деца, семейства, обгрижващи и общности за предотвратяване на сексуалната експлоатация на деца (СЕД). С цел превенция на СЕД Партньорството за учене и действие ще се стреми да развие и приложи адекватни превантивни мерки, като кампании за повишаване на чувствителността; обучения на професионалисти, работещи с деца и млади хора, включително жертви на СЕД; да води застъпничество за правата и развитието на детето; да подкрепи създаването на стратегии и споразумения на политическо ниво за ефективно прилагане на законодателството и разпространение на добрите практики, както и да насърчава участието на децата и проучванията по въпроси, свързани със сексуалните посегателства над деца и млади хора.

През 2013 г. бяха направени и няколко срещи с изпълнителния директор на „Open Space Foundation“ във връзка с младежката програма на организацията и работата с младежи-доброволци на

европейско и световно ниво. В рамките на среща-семинар „East-West Youth Expo“ на представители на 39 организации, работещи с доброволци от 8 държави (България, Полша, Испания, Унгария, Турция, Великобритания, Финландия и Латвия), в периода 4 – 7 април 2013 г., София, експерти от администрацията на Националната комисия бяха поканени да направят презентацията относно работата на НКБТХ и да представят свои превенционни материали. Остава отворена възможността за общи съвместни проекти, особено с цел развиване на доброволческата мрежа и работа, с оглед експертността на неправителствената организация за разработване и управление на проекти по различни младежки програми към ЕС.

Стартирано сътрудничество с наблюдавано жилище „Шарената къща“, самостоятелна програма и услуга към Български младежки червен кръст. Във връзка подпомагане на млада жена, която е клиент на услугата „наблюдавано жилище“, която е била жертва на трафик, стартира работата с Националната комисия; по-късно жената е настанена и успешно ре-интегрирана чрез услуга Приют за временно настаняване на жертви на трафик към НКБТХ. Наблюдаваното жилище за младежи към БЧК е част от проекта „Социална програма за предоставяне на услуги и подкрепа на деца и млади хора, напускащи социалните институции“, който се реализира с подкрепата на Фондация „Велукс“ и Международната Федерация на дружествата на Червения кръст/Червения полумесец. Жилището функционира от януари 2012 г. и е с максимален капацитет от 12 места за младежи. Срокът за престой варира между три месеца и една година и е в пряка зависимост от индивидуалните потребности на младите хора. Услугата е предназначена за лица, навършили 18 години, които напускат специализирана институция, преходно или защитено жилище и им предстои да водят независим начин на живот.

Отново във връзка работата по случаи, продължава работата между експерти на Националната комисия и Фондация „Конкордия България“. Към Фондацията е основан Социален и младежки център „Свети Константин“ – място, където млади хора на ръба на обществото получават помощ и подкрепа. Първостепенна целева група са деца от семейства в неравностойно положение, младежи, които живеят на улицата, млади жени в тежко положение, както и безработни младежи от ромски произход. Социалният център предлага дом за 12 деца и 65 младежи; подпомага над 30 безпризорни младежи от София; полага грижи за над 20 деца в услугата „дневен център“; разполага с квалифициран екип от над 20 души – социални работници, педагози, психолози и други специалисти от помагащите професии.

МКБТХ си сътрудничи и работи добре с почти всички организации и институции на територията на общините – Д „СП“, Бюро по труда, РИО, НПО, и др.¹³²

Взаимовръзка с други международни актове (член 40)

60. Моля посочете всички споразумения, сключени от Вашата страна в съответствие с член 40 § 2 от конвенцията.

61. Моля представете подробности за случаи, когато на жертви или възможни жертви на ТХ е предоставен бежански статут или субсидиарна/допълнителна закрила.

В НКБТХ няма информация за такъв случай.

Г. Заключениелни въпроси

62. Кои органи и организации имаха принос в отговарянето на настоящия въпросник?
МП, МВР, МВнР, МТСП, МЗ, МОН, ВКС, ВКП, НСлС, ДАНС, ДАЗД, АСП, КОНПИ, НКБТХ, МКБТХ, фондация „Асоциация Анимус“, Център за изследване на демокрацията, Асоциация Ная.

Изпратени бяха писма до общо 29 международни и неправителствени организации с молба за предоставяне на принос към попълване на доклада, като само от три беше получен отговор.

63. Кой отговаряше за координиране и събиране на отговорите за настоящия въпросник?

Отговорна институция: Национална комисия за борба с трафика на хора към МС

¹³² МКБТХ

Д. Статистически данни за ТХ (годишно, започвайки от 2010 г.)

Брой идентифицирани жертви, в смисъл на признати от държавна институция или упълномощена НПО, които имат право на някои от предвидените в конвенцията права или услуги (с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация, вътрешен или външен трафик и институцията/организацията, която ги е идентифицирал).

Брой на предполагаемите жертви, за които компетентните органи са имали „основателни причини“ да смятат, че са жертви на ТХ (с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация, вътрешен или транснационален трафик и органа, който ги е идентифицирал). Моля пояснете дали този брой включва жертвите, които са били официално идентифицирани, или е допълнителен брой.

Брой на жертвите, на които е разрешен период за възстановяване и размисъл (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация).

Брой на жертвите, получили подпомагане (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация, вътрешен или транснационален трафик).

Брой на жертвите, на които е издадено разрешение за продължително пребиваване с посочване на вида и срока на разрешението (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация).

Брой жертви, получили статут на бежанец и субсидиарна/допълнителна закрила.

Брой на жертвите, които са предявили иск за обезщетение и които са получили обезщетение (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация), с посочване дали обезщетението е било предоставено от извършителя или от държавата и присъдената сума на обезщетението.

Брой на жертвите, репатрирани във Вашата страна (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, страната на дестинация, форма на експлоатация).

Брой на жертвите, репатрирани от Вашата страна в друга страна (ако е възможно с разбивка по пол, възраст, гражданство, форма на експлоатация).

Брой разследвания (досъдебни производства) по случаи на ТХ.

Брой наказателни производства по случаи на ТХ.

Брой осъдителни присъди за ТХ с наложени наказания лишаване от свобода, с посочване на срока на наказанието и дали присъдата е ефективна или с отложено изпълнение (условна).

Брой съдебни решения (присъди), довели до конфискация на имущество.

Брой съдебни решения (присъди), довели до закриване на стопанско предприятие или на заведение, използвано за осъществяване на ТХ.

Брой присъди за използване на услуги на жертва на ТХ.

Статистика за пострадалите лица от трафик на хора (по приключените досъдебни производства)

За 2010 г.

По приключените през 2010 г. дела, пострадалите лица са общо 429, в това число:

- жени – 393, от тях – непълнолетни момичета – 64 и малолетни момичета – 3;
- мъже – 36, от тях 1 малолетно момче.

Според вида на експлоатацията, разпределението на пострадалите лица е следното:

- **с цел развратни действия** - общо 357 пострадали лица, от тях:
 - жени – 352, в т.ч. непълнолетни момичета – 55 и 1 малолетно момиче;
 - мъже – 5, в т.ч. 1 малолетно момче;
- **с цел принудителен труд** - общо 34 пострадали лица, от тях:
 - жени – 11, в т.ч. непълнолетни момичета – 3 и 1 малолетно момиче;
 - мъже – 23;
- **с цел отнемане на телесни органи** – 6 лица – мъже;
- **с цел държане в принудително подчинение** - общо 6 пострадали лица:
 - жени – 4, в т.ч. 1 непълнолетно и 1 малолетно момичета;
 - мъже - 2;
- **спрямо бременна жена за продажба на детето ѝ** – 6 жени.

За 2011 г.

По приключените през 2011 г. дела, пострадалите лица са общо 540, в това число:

- жени – 447, от тях - непълнолетни момичета – 57 и малолетни момичета – 3;
- мъже – 93, от тях 10 малолетни момчета.

Според вида на експлоатацията, разпределението на пострадалите лица е следното:

- **с цел развратни действия** - общо 394 пострадали лица, от тях:
 - жени – 380, в т.ч. непълнолетни момичета – 47 и 2 малолетни момичета;
 - мъже – 14, в т.ч. 10 малолетни момчета;
- **с цел принудителен труд** - общо 91 пострадали лица, от тях:
 - жени – 14, в т.ч. непълнолетни момичета – 3 и 1 малолетно момиче;
 - мъже – 77;
- **с цел отнемане на телесни органи** – няма пострадали лица;
- **с цел държане в принудително подчинение** - общо 17 пострадали лица:
 - жени – 16, в т.ч. 2 непълнолетни момичета;
 - мъже - 1;
- **спрямо бременна жена за продажба на детето ѝ** – 12 жени.

За 2012 г.

По приключените през 2012 г. дела, пострадалите лица са общо 579, в това число:

- жени – 506, от тях - непълнолетни момичета – 48 и малолетни момичета – 7;
- мъже – 73, от тях 11 малолетни момчета.

Според вида на експлоатацията, разпределението на пострадалите лица е следното:

- **с цел развратни действия** - общо 461 пострадали лица, от тях:
 - жени – 443, в т.ч. непълнолетни момичета – 45 и 7 малолетни момичета;
 - мъже – 18, в т.ч. 11 малолетни момчета;
- **с цел принудителен труд** - общо 65 пострадали лица, от тях:
 - жени – 18, в т.ч. непълнолетни момичета – 3;
 - мъже – 47;
- **с цел отнемане на телесни органи** – няма пострадали лица;
- **с цел държане в принудително подчинение** - 1 пострадало лице – мъж;
- **спрямо бременна жена за продажба на детето ѝ** – 9 жени.

За 2013 г.

По приключените през 2013 г. дела, пострадалите лица са общо 538, в това число:

- жени – 475, от тях - непълнолетни момичета – 41 и малолетни момичета – 7;
- мъже – 63, от тях непълнолетни момчета – 3 и малолетни момчета – 14.

Според вида на експлоатацията, разпределението на пострадалите лица е следното:

- **с цел развратни действия** - общо 428 пострадали лица, от тях:
 - жени – 411, в т.ч. непълнолетни момичета – 38 и 5 малолетни момичета;
 - мъже – 17, в т.ч. 10 малолетни момчета;

- **с цел принудителен труд** - общо 44 пострадали лица, от тях:
 - жени – 11, в т.ч. непълнолетни момичета – 2 и 1 малолетно момиче;
 - мъже – 33, в т.ч. непълнолетни момчета – 3 и 4 малолетни момчета;
- **с цел отнемане на телесни органи** – общо 2 пострадали лица – 1 мъж и 1 жена;
- **с цел държане в принудително подчинение** - 11 пострадали лица:
 - жени – 6, в т.ч. 1 малолетно момиче;
 - мъже – 5;
- **спрямо бременна жена за продажба на детето ѝ** – няма пострадали жени.

.....

Статистика за наказателните производства и осъдените/санкционирани лица

Брой разследвания (досъдебни производства) по случаи на ТХ – посочен е броят на новообразуваните ДП за периода.

Брой наказателни производства по случаи на ТХ – посочен е броят на внесените в съда прокурорски актове, както и на обвиняемите по тях лица.

Брой осъдителни присъди за ТХ с наложени наказания лишаване от свобода, с посочване на срока на наказанието и дали присъдата е ефективна или с отложено изпълнение (условна).

Данните са изведени в следващата таблица по години.

Период	Новообразувани ДП за периода	Прокурорски актове, внесени в съда	Обвиняеми лица по внесените в съда прокурорски актове	Осъдени лица		Осъдени и санкционирани лица с влезли в сила присъди/решения													
				Общо	с влязла в сила присъда	Наложени наказания по лица													
						Общо наложени наказания	Доживотен затвор		Общо ЛС	ЛС - ефективно					ЛС - условно	Пробация	Глоба	Други	
							Общо	От тях без замяна		Общо ефективно ЛС	до 3 години	до 5 години	над 5 до 10 години	над 10 до 20 години					над 20 години
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2010 г.	129	70	103	104	95	144	0	0	95	34	24	3	7	0	0	61	2	47	0
2011 г.	134	80	112	128	116	176	0	0	115	47	34	10	3	0	0	68	4	51	6
2012 г.	138	84	111	96	105	153	0	0	104	45	34	10	1	0	0	59	0	48	1
2013 г.	105	84	125	102	97	143	0	0	97	33	28	4	1	0	0	64	0	46	0

Брой съдебни решения (присъди), довели до конфискация на имущество.

- **2010 г.** – 2 осъдени лица с наложена конфискация на имущество по НК (като кумулативно наложено наказание);

- **2011 г.** – 5 осъдени лица с наложена конфискация на имущество по НК (като кумулативно наложено наказание) и 1 осъдено лице с наложена последваща конфискация на имущество по реда и основанията на ЗОПДИППД;

- **2012 г.** – няма осъдени лица с наложена конфискация на имущество;

- **2013 г.** – 1 осъдено лице с наложена конфискация/отнемане в полза на държавата на имущество по чл. 53 НК¹³³.

Установени случаи от ГДГП за периода 2010-2013 г.:

Данни/години ¹³⁴	2010	2011	2012	2013
Вътрешен трафик – бр.случаи	8	3	2	3
Външен трафик бр. случаи	117	68	54	47
Общ бр. идентифицирани жертви, от които:	248	200	147	197
бълг. граждани	248	200	146	197
пълнолетни бълг.граждани	223	195	135	141
деца – бълг.граждани	25	5	9	52
Чужди граждани	0	0	1	0
пълнолетни	0	0	1	0
деца	0	0	0	0
Форми на експлоатация				
сексуална	199	143	83	129
трудова	26	47	49	4
раждане и продажба на новородено	22	4	13	4
отнемане и търговия с човешки органи	0	0	0	0
Др.форми на принудително подчинение (джебчийство и просия)	1	6	0	60

Статистическа информация от Районна прокуратура – Бургас за периода 01.01.- 31.12.2013 г:

- Брой новообразувани дела – 9 бр.
- Брой приключили дела, от които:
 - Прекратени- 0 бр.
 - Спрени – 2 бр.
 - Внесени в съда – 4 бр.
- Брой и вид на осъдителните присъди – влезли в сила – 12 лица:
 - ЛОС ефективно – 5 бр.
 - ЛОС условно – 7 бр.
 - Глоба – 11 бр.
- Брой на осъдените лица по форма на трафика:
 - С цел сексуална експлоатация – 9 бр.
 - С цел трудова експлоатация – 0 бр.
 - С цел продажба на бебета – 4 бр.
- Брой на жертвите на трафик на хора – 79 лица
 - С цел сексуална експлоатация – 50 бр.
 - С цел трудова експлоатация – 0 бр.
 - С цел продажба на бебета – 29 бр.¹³⁵

¹³⁴ МВР-ГДГП¹³⁵ МКБТХ Бургас

Национална следствена служба:

Справка за 2010 г. за Следствени служби, квалифициран признак „Незаконен трафик на хора“

Член	Общо разследвани дела по чл. от НК	От тях ново-образувани:	От тях: приключени с мнение за съд	От тях: приключени с мнение за спиране	От тях: приключени с мнение за прекратяване	От тях: Друг начин
чл. 155, ал. 5,1,2 Склоняване, предоставяне помещения за проституция, вр. престъпна група, др.	8	1	0	3	0	0
чл. 159, ал.2, Разпространяване на порнографски материал чрез интернет	2	1	0	0	1	0
чл.159а,ал. 1 Набиране на хора с цел разврат, принудителен труд,др.	42	26	5	9	3	0
чл.159а, ал. 2, Набиране на хора чрез отвличане, с цел разврат, принудителен труд, др.	18	6	1	5	1	0
чл. 159а,ал. 2, т.1 Трафик на непълнолетно лице	3	2	0	1	0	0
чл.159а,ал.2,т.2 Трафик чрез принуда,въвеждане в заблуждение	3	3	0	1	0	0
чл.159а.ал.2,т.4 Трафик чрез използване на състояние на зависимост	1	0	0	0	0	0
чл.159а,ал.3 Набиране на хора с цел продажба на дете на бременна,др.	14	5	1	1	2	0
чл.159а-в към група Трафик на хора	5	5	1	1	0	0
чл.159б,ал.1 Набиране на хора и превеждане през граница с цел разврат, принудителен труд, др.	61	28	8	14	7	2
чл.159б,ал.2, чл.159а,ал.2,3 Набиране на хора и превеждане през граница чрез отвличане	77	42	14	14	4	1
чл.159в, чл.159а, 159б Набиране на хора опасен рецидив или по поръчение, др.	17	12	1	2	0	1
чл.159г, Трафик на хора, опасен рецидив	6	1	0	0	0	0
чл.182б,ал.1 Съгласие за продажба на дете	8	4	1	1	0	0
чл.182б,ал.2 Съгласие за продажба на неродено от бременна	8	3	1	0	0	0
ОБЩО	273	139	33	52	18	4
Общ брой дела, приключени без санкция за престъпление: 32						

Справка за 2011 г. за Следствени служби, квалифициран признак „Незаконен трафик на хора“

Член	Общо разследвани дела по чл. от НК	От тях ново-образувани:	От тях: приключени с мнение за съд	От тях: приключени с мнение за спиране	От тях: приключени с мнение за прекратяване	От тях: Друг начин
чл. 155, ал. 5,1,2 Склоняване, предоставяне помещения за	5	1	0	4	0	0

проституция, вр. престъпна група, др.						
чл. 159,ал.2, Разпространяване на порнографски материал чрез интернет	2	1	0	0	0	0
чл.159а,ал. 1 Набиране на хора с цел разврат, принудителен труд,др.	35	10	3	6	2	0
чл.159а,ал. 2, Набиране на хора чрез отвличане, с цел разврат, принудителен труд, др.	16	4	3	2	1	0
чл. 159а,ал.2,т.1 Трафик на непълнолетно лице	7	3	1	1	2	1
чл.159а,ал.2,т.2 Трафик чрез принуда,въвеждане в заблуждение	11	8	1	0	2	0
чл.159а,ал.2,т.3 Трафик чрез отвличане,противозаконно лишаване от свобода	2	1	0	0	0	0
чл.159а.ал.2,т.4 Трафик чрез използване на състояние на зависимост	1	0	1	0	0	0
чл.159а,ал.2,т.6 Трафик чрез обещаване, даване,получаване на облаги	3	2	2	1	0	0
чл.159а,ал.3 Набиране на хора с цел продажба на дете на бременна,др.	17	5	1	4	1	0
чл.159а-в към група Трафик на хора	5	2	0	3	0	0
чл. 159б Трансграничен трафик	5	5	0	1	1	0
чл.159б,ал.1 Набиране на хора и превеждане през граница с цел разврат, принудителен труд, др.	86	44	9	21	15	0
чл.159б,ал.2, чл.159а,ал.2,3 Набиране на хора и превеждане през граница чрез отвличане	84	24	11	20	10	8
чл.159в, чл.159а, 159б Набиране на хора опасен рецидив или по поръчение, др.	21	6	0	1	0	0
чл.159г, Трафик на хора, опасен рецидив	13	8	1	0	0	0
чл.159г,пр.2 Трафик на хора по поръчение, решение на ОПГ	8	0	1	7	0	0
чл.182б,ал.1 Съгласие за продажба на дете	12	5	2	1	3	0
чл.182б,ал.2 Съгласие за продажба на неродено от бременна	11	3	2	4	1	0
ОБЩО	344	132	38	76	38	9
Общ брой дела, приключени без санкция за престъпление: 47						

Справка за 2012 г. за Следствени служби, квалифициран признак „Незаконен трафик на хора“

Член	Общо разследвани дела по чл. от НК	От тях ново-образувани:	От тях: приключени с мнение за съд	От тях: приключени с мнение за спиране	От тях: приключени с мнение за прекратяване	От тях: Друг начин
чл. 155, ал.5,1,2 Склоняване, предоставяне помещения за проституция, вр. престъпна група, др.	4	1	0	2	0	0

чл. 155,ал.5,т.1, Сводничество по поръчение,решение на ОПГ	1	0	0	0	0	1
чл. 159,ал.2, Разпространяване на порнографски материал чрез интернет	2	0	1	0	0	0
чл.159а,ал. 1 Набиране на хора с цел разврат, принудителен труд,др.	45	14	9	5	5	0
чл.159а,ал. 2, Набиране на хора чрез отвличане, с цел разврат, принудителен труд, др.	15	2	0	6	4	0
чл. 159а,ал.2,т.1 Трафик на непълнолетно лице	6	3	0	2	0	0
чл.159а,ал.2,т.2 Трафик чрез принуда,въвеждане в заблуднение	13	3	0	2	1	0
чл.159а,ал.2,т.3 Трафик чрез отвличане,противозаконно лишаване от свобода	3	1	0	1	1	0
чл.159а,ал.2,т.6 Трафик чрез обещаване, даване,получаване на облаги	6	6	4	0	0	0
чл.159а,ал.3 Набиране на хора с цел продажба на дете на бременна,др.	19	8	2	2	2	0
чл.159а-в към група Трафик на хора	5	0	0	3	0	0
чл. 159б Трансграничен трафик	3	1	1	2	0	0
чл.159б,ал.1 Набиране на хора и превеждане през граница с цел разврат, принудителен труд, др.	94	41	11	24	12	1
чл.159б,ал.2, чл.159а,ал.2,3 Набиране на хора и превеждане през граница чрез отвличане	91	30	12	14	11	6
чл.159в, чл.159а, 159б Набиране на хора опасен рецидив или по поръчение, др.	35	7	14	3	0	0
чл.159г, Трафик на хора, опасен рецидив	26	11	11	0	0	0
чл.159г,пр.2 Трафик на хора по поръчение, решение на ОПГ	7	0	7	0	0	0
чл.182б,ал.1 Съгласие за продажба на дете	8	2	0	1	2	0
чл.182б,ал.2 Съгласие за продажба на неродено от бременна	8	3	1	3	0	0
ОБЩО	391	133	73	70	38	8
Общ брой дела, приключени без санкция за престъпление: 61						

Справка за 2013 г. за Следствени служби, квалифициран признак „Незаконен трафик на хора“

Член	Общо разследвани дела по чл. от НК	От тях ново-образувани:	От тях: приключени с мнение за съд	От тях: приключени с мнение за спиране	От тях: приключени с мнение за прекратяване	От тях: Друг начин
чл. 155, ал.5,1,2 Склоняване, предоставяне помещения за проституция, вр. престъпна група, др.	3	0	0	0	2	0
чл. 155,ал.5,т.1, Сводничество по поръчение,решение на ОПГ	2	1	0	0	0	0
чл. 159,ал.2, Разпространяване на порнографски материал чрез	1	0	0	0	0	0

интернет						
чл.159а,ал. 1 Набиране на хора с цел разврат, принудителен труд,др.	47	15	4	8	6	1
чл.159а,ал. 2, Набиране на хора чрез отвличане, с цел разврат, принудителен труд, др.	12	4	0	2	1	0
чл. 159а,ал.2,т.1 Трафик на непълнолетно лице	9	3	1	0	1	0
чл.159а,ал.2,т.2 Трафик чрез принуда,въвеждане в заблудение	9	1	0	0	0	1
чл.159а,ал.2,т.3 Трафик чрез отвличане,противозаконно лишаване от свобода	1	0	0	0	0	0
чл.159а.ал.2,т.4 Трафик чрез използване на състояние на зависимост	1	0	0	1	0	0
чл.159а,ал.2,т.6 Трафик чрез обещаване, даване,получаване на облаги	11	8	0	0	1	0
чл.159а,ал.3 Набиране на хора с цел продажба на дете на бременна,др.	18	3	0	3	0	0
чл.159а-в към група Трафик на хора	5	0	2	0	1	0
чл. 159б Трансграничен трафик	2	0	0	1	1	0
чл.159б,ал.1 Набиране на хора и превеждане през граница с цел разврат, принудителен труд, др.	81	28	10	24	11	1
чл.159б,ал.2, чл.159а,ал.2,3 Набиране на хора и превеждане през граница чрез отвличане	90	33	16	14	8	0
чл.159в, чл.159а, 159б Набиране на хора опасен рецидив или по поръчение, др.	27	1	2	0	0	0
чл.159г, Трафик на хора, опасен рецидив	31	9	9	3	0	0
чл.182б,ал.1 Съгласие за продажба на дете	6	1	0	0	1	0
чл.182б,ал.2 Съгласие за продажба на неродено от бременна	13	4	4	1	1	0
ОБЩО	369	111	48	57	34	3
Общ брой дела, приключени без санкция за престъпление: 44						

Справка за 01-06.2014г. за Следствени служби, квалифициран признак „Незаконен трафик на хора“

Член	Общо разследвани дела по чл. от НК	От тях ново-образувани:	От тях: приключени с мнение за съд	От тях: приключени с мнение за спиране	От тях: приключени с мнение за прекратяване	От тях: Друг начин
чл. 155, ал.5,1,2 Склоняване, предоставяне помещения за проституция, вр. престъпна група, др.	1	0	0	0	0	0
чл. 155,ал.5,т.1, Сводничество по поръчение,решение на ОПГ	1	0	0	0	0	0
чл. 159,ал.2, Разпространяване на порнографски материал чрез интернет	2	1	1	0	0	0
чл.159а,ал. 1 Набиране на хора с цел разврат, принудителен труд,др.	30	6	0	4	2	0

чл.159а,ал. 2, Набиране на хора чрез отвличане, с цел разврат, принудителен труд, др.	10	0	1	3	0	0
чл. 159а,ал.2,т.1 Трафик на непълнолетно лице	8	1	2	2	1	0
чл.159а,ал.2,т.2 Трафик чрез принуда,въвеждане в заблуждение	12	1	0	2	1	0
чл.159а,ал.2,т.3 Трафик чрез отвличане,противозаконно лишаване от свобода	1	0	0	0	0	0
чл.159а,ал.2,т.6 Трафик чрез обещаване, даване,получаване на облаги	11	1	3	0	1	0
чл.159а,ал.3 Набиране на хора с цел продажба на дете на бременна,др.	19	1	0	1	2	0
чл.159а-в към група Трафик на хора	2	0	0	0	0	0
чл. 159б Трансграничен трафик	1	1	0	0	0	0
чл.159б,ал.1 Набиране на хора и превеждане през граница с цел разврат, принудителен труд, др.	62	14	3	15	4	1
чл.159б,ал.2, чл.159а,ал.2,3 Набиране на хора и превеждане през граница чрез отвличане	76	9	18	8	11	4
чл.159в, чл.159а, 159б Набиране на хора опасен рецидив или по поръчение, др.	23	0	3	0	0	0
чл.159г, Трафик на хора, опасен рецидив	23	1	11	0	1	0
чл.182б,ал.1 Съгласие за продажба на дете	7	2	1	0	1	0
чл.182б,ал.2 Съгласие за продажба на неродено от бременна	7	0	1	0	2	0
ОБЩО	296	38	44	35	26	5
Общ брой дела, приключени без санкция за престъпление: 30						

ДАЗД

Статистически данни за трафик на хора /годишно, започвайки от 2010 г./

Данни за 2010 година

През 2010 г. Държавната агенция за закрила на детето е работила общо по **48** случаи съгласно Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. От тях **15** случаи са били на деца, жертва на сексуално насилие и експлоатация и 2 случая на трафик и продажба на бебета. От 15–те случая на деца, жертви на сексуално насилие и експлоатация, 8 бяха на българските момчетата от Бордо.

През м. юни 2010 г., Държавната агенция за закрила на детето се самосезира по изнесени данни в медиите относно арестувани български роми в гр. Бордо, Франция, които са въвличали непълнолетните си деца в проституция.

ДАЗД изиска подробна информация от МВР и Посолството на Р България във Франция относно самоличността на осемте непълнолетни момчета, които са били въвличени от техните родители в сексуална експлоатация. Беше извършено социално проучване по местоживее на децата в Р България, което установи, че нито едно от момчетата не се е завърнало в страната.

По данни получени чрез Посолството на Р България от Заместник - прокурора към Съда, тъй като родителите на децата се намираха в затвора, беше разпоредено социално проучване за оценка на възможностите на близки и роднини на децата да полагат грижи за тях, две от тях бяха настанени в приемни семейства, а други две в социални институции в Бордо.

За 2010 г. **34 момчета и 14 момчета** са станали жертва на явлението трафик на хора с цел трудова или сексуална експлоатация. Случаите с деца са от следните държави: Гърция – 13, Франция -

10, Германия – 6, Австрия – 6, Италия – 4, Полша – 2, Босна и Херцеговина -2, Финландия – 1, Португалия -1, Словакия – 1.

В рамките на своите правомощия председателят на ДАЗД е предложил на министъра на вътрешните работи становища за налагане на административна мярка по чл. 76 а от Закона за българските лични документи за **32** деца, които са били въввлечени във вредни за тяхното развитие дейности.

За 2010 г. **11** деца са били репатрирани от други страни в Р България.

Данни за 2011 година

През 2011 г. Държавната агенция за закрила на детето е работила по **47** случая съгласно Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина - **36 момичета и 11 момчета**. Случаите с деца са от следните държави: Испания – 10, Австрия – 7, Гърция – 7, Германия – 7, Англия -5, Швеция - 3, Чехия – 2, Холандия – 2, България- 4. Децата са били въввлечени в неподходящи за тяхното развитие дейности, както следва:

- извършване на джебчийски кражби – 22
- просия – 6
- непридружени – 10
- negliжирани – 4
- трафик на бебета – 2
- сексуална експлоатация - 3

В рамките на своите правомощия през 2011 г. председателят на ДАЗД е предложил на министъра на вътрешните работи становища за налагане на принудителна административна мярка по чл. 76 а от Закона за българските лични документи за **33 деца**, които са били въввлечени във вредни за тяхното развитие дейности. За 2011 г. **12** деца са били репатрирани от други страни в Р България.

През 2011 г. бяха регистрирани 12 случая на изоставени български деца, веднага след раждането им в страни-членки на Европейския съюз. За нито едно от тези деца, родителите им не са се заинтересували след изоставянето им там. След направено проучване от българските социални служби на близкия семеен кръг на детето, в повечето от случаите се оказва, че роднините и близките не са информирани за раждането на тези деца.

Данни за 2012 г.

През 2012 г. Държавната агенция за закрила на детето е работила по 66 случая съгласно Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. През 2012 г. година **48 момичета и 18 момчета** са станали жертва на явлението трафик на хора с цел трудова или сексуална експлоатация.

Случаите с български деца са от следните държави-членки на ЕС: Гърция -14, Германия -12, Испания - 8, Швеция - 5, Финландия - 5, Австрия -4, България- 3, Чехия 3, Полша- 2, Италия 2, Англия 2, Холандия 2, Франция 1, Дания 1, Унгария 1, Словения 1. През 2012 г. ДАЗД беше сезирана за 3 случая на вътрешен трафик в нашата страна.

Най-много регистрирани случаи на български деца в риск са в страните Гърция, Германия, Испания и скандинавските страни – Швеция и Финландия.

Миграционните процеси, предизвикани от икономическата криза, поставиха все повече деца в риск. Тези български деца в чужбина не посещават училищни занимания, нямат достъп до здрави грижи, живеят в лоши битови условия, които застрашават техния живот и здраве. Техните родители обикалят от държава в държава в рамките на ЕС, без сигурна работа, доходи и нормални условия на живот. Този процес натоварва социалните системи на всички европейски държави, с разходи за обгрижването на тези деца, ангажира много институции и организации в страните - членки на ЕС за работа с тях.

Децата са предимно от етническите малцинства. Те са уязвима група, поради ниската възраст, която не предполага вземане на самостоятелни решения, поради бедността на техните семейства, както и поради лошите битови условия, в които живеят в България и в чужбина. Получените сигнали са по повод:

- извършване на джебчийски кражби – 12
- просия – 10
- сексуална експлоатация - 9
- negliжирани деца на български граждани- мигранти, в страните-членки на ЕС -20
- деца, потенциални жертви на трафик на хора - 12
- трафик на бебета – 3

През 2012 г. 24 деца бяха репатрирани от държави-членки на ЕС, като най-много транспортирани деца до България са от Кралство Испания. Повечето от тези 24 деца след пристигането си в нашата страна, са били настанени в Кризисни центрове за деца, жертви на насилие или трафик на хора.

С цел по добра защита на децата, както и като превантивна мярка за предотвратяване на повторно им въвличане в трафик на хора с цел трудова или сексуална експлоатация, в рамките на своите правомощия през 2012 г. председателят на ДАЗД е предложил на министъра на вътрешните работи 42 становища за налагане на административна мярка по чл. 76 а от Закона за българските лични документи.

Данни за 2013 г.

	Джебчийство	Просия	Сексуална експлоатация
Общ брой деца, жертви на трафик и експлоатация за 2013 г. е 60 деца	18	32	10
Пол			
- Момчета	4	25	0
- Момичета	14	7	10
Възраст			
- 0-7 г.	0	6	0
- 8-12 г.	1	11	0
- 13-16 г.	14	12	3
- 17-18 г.	3	3	7
Държава			
- Германия	0	0	2
- Гърция	1	22	3
- Испания	3	1	2
- Италия	3	1	1
- Кипър	0		1
- Полша	0	0	1
- Англия	3	0	0
- Дания	2	0	0
- Словакия	1	0	0
- Чехия	1	0	0
- Швеция	4	0	0
- Белгия	0	2	0
- Франция	0	1	0
- Австрия	0	5	0
Семеен статус			
- с родител	6	19	1
- с роднина	6	6	0
- непридружени	6	7	9
Област			
- Благоевград	0	1	1
- Варна	0	0	1
- Добрич	0	0	1
- Ловеч	0	1	1
- Плевен	9	18	1
- София – град	2	2	3

- Ямбол	0	0	1
- Русе	2	0	1
- Велико Търново	2	2	
- Пазарджик	1	4	
- Перник	1	0	
- София област	1	2	
- Габрово		1	
- Шумен		1	

През 2013 г. за 112 деца, от които **56 момичета и 56 момчета**, бяха изготвени мотивирани становища до министъра на вътрешните работи налагане на мярка по чл. 76 а, от Закона за българските лични документи за срок до две години.

През същата година Държавната агенция за закрила на детето беше сезирана за **75 деца – 41 момичета и 34 момчета**, които са станали жертва на миграционните процеси, предизвикани от икономическата криза. За тези деца беше установено, че не ходят на училище, живеят в изключително лоши условия в чужбина, заедно с техните родители, които не задоволяват техните ежедневни потребности, нито пък гарантират тяхната сигурност и развитие. Тези факти са предпоставка за уязвимото положение на децата, като ги прави потенциални жертви на трафик и експлоатация. Родителите на тези деца напускат България без предварително да са си осигурили сигурна работа, стабилни доходи и нормални условия на живот. Държавите в които са установени децата с техните родители са: Франция - 49, Австрия - 3, Англия - 6, Германия - 3, Гърция - 1, Испания - 2, Италия - 2, Полша - 3, Холандия - 2, Чехия - 1, Швейцария - 1 и Швеция - 1.

През 2013 г. **95 деца** бяха репатрирани от страни.-членки в България, от които **46 момичета и 49 момчета от следните държави:** Гърция - 22, Австрия -3, Англия- 4, Белгия- 2 Германия- 3, Дания- 3 Испания- 4, Италия -2, Кипър- 1, Полша- 4, Франция -43, Чехия -2 и Швеция -2 деца

От тях 32 деца са репатрирани от страни-членки като жертви на трудова и сексуална експлоатация, а именно: 9 деца репатрирани за системни кражби, 16 деца за активна просия, 7 деца за сексуална експлоатация. Държавите на дестинация са: Гърция - 21, Испания - 3, Австрия - 3, Белгия - 2, Италия - 1, Кипър - 1, Полша - 1. Всички останали 63 деца са репатрирани от съответните социални и полицейски служби заради лошата грижа от страна на техните родители в страната по крайна дестинация¹³⁶.